

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Research and Development Journal, Loei Rajabhat University

ISSN 1905-1867

ปีที่ 15 ฉบับที่ 54 ตุลาคม – ธันวาคม 2563

- การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจกลุ่มตัดเย็บผ้าในชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ขอยประเสริฐร่วมใจ 66 แขวงทรายทองดินใต้
เขตคลองสำแก้ว กรุงเทพมหานคร 1
- กิตติกาพานิชย์ กาญจนะภูษะ ชัยมงคล โฆสิตสุริยะพันธุ์ สกล เต่ากล้า ไพริน ภูประดิษฐ์
- การรับรู้องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการงานโทรคมนาคมในประเทศไทย 13
กนกวรรณ โพธิ์อรุณ วรธิดา บุษณานเมธาสพร
- การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันมีความพึงพอใจด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตก 23
ชลิดา ตระกูลสุนทร วาจิณี อารีรอบ ธนัชพร มุสิกะบุตร มีสสินี บัวบาน
- การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า: กรณีศึกษา บริษัท XXX จำกัด 35
ณัฐวรรณ สมนรรคจันทร์ พงศ์ชนนต์ ศรีสุวรรณ สุประยงดา บุษมาก ณปาล อุกษารัตน์ จินตนา ท่วมใจดี
- ความเหมาะสมของการนำระบบคน-ลูกขุนมาใช้กับระบบวิธีพิจารณาความอาชญาไทย: กรณีศึกษาตำบลเมือง อำเภอมือ จังหวัดเลย 42
มานพ ประวาลดิษฐ์
- ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ในรอบหนึ่งทศวรรษตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551: 54
กรณีศึกษาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ
อนุสรณ์ พัฒนศาสตร์
- พลกรະกบខររបបបុព្វតំកាល់ក្នុងការងារការព្រឹត្តិការណ៍ក្នុងខេត្តកំពង់ចាម 65
នីវណ្ណ វណ្ណវិជ្ជា
- การออกแบบขวดลายกราฟิกถุงผ้า บ้านหินสอ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย 76
มนต์ทิรา พิลาสุดา ปราณปรีชา พุกทอง กิตติพงษ์ ชินพันธ์ อธิษฐานกรณ ชัยกุลลาบ ชัยทวี บุญพา ธีระพงษ์ พิกษ์พิศุขการ
ศรียะพัชร จิตพิไล

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Research and Development Journal, Loei Rajabhat University

ปีที่ 15 ฉบับที่ 54 เดือนตุลาคม – ธันวาคม พุทธศักราช 2563

วัตถุประสงค์

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เป็นวารสารระดับชาติที่ส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพในลักษณะของบทความวิชาการ (Academic article) บทความวิทยานิพนธ์ (Thesis article) และบทความวิจัย (Research article) ของนักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา ในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และสาขาอื่นๆ ในด้านสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุมสาขามานุษยวิทยา นิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ประวัติศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ภาษาศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้บทความที่ลงตีพิมพ์และเผยแพร่จะต้องผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการ (Peer review) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอก มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย อย่างน้อยบทความละ 2 ท่าน โดยผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind peer review)

ที่ปรึกษา

ผศ.ดร.เชาว์ อินโย

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Reviews)

รศ.ดร.พิมพ์ระวี ใจนุ่งสังข์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

รศ.ดร.ประสพชัย พสุนนท์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.จันทรเพ็ญ อนุรัตน์นันท

คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.ดร.พิมพ์มาดา วิชาศิลป์

โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ดร.ศักดิ์ชาย รักการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ผศ.ธรรมศักดิ์ เอื้อรักสกุล

คณะดิจิทัลอาร์ต มหาวิทยาลัยรังสิต

ผศ.ดร.อรรพวง บุญพัฒน์

สำนักวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

รศ.ดร.ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผศ.ดร.ดรุณี ไพศาลพาณิชย์กุล

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผศ.จักรกฤษณ์ สถาปนศิริ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

รศ.ดร.มาลี ไชยเสนา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รศ.ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น	วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ดร.สมพันธ์ เตชะอธิก	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.ธนวิทย์ บุตรอุดม	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร.กนิษฐา เรืองวรรณศักดิ์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รศ.ไทยโรจน์ พวงมณี	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.นัยนา อรรถนาทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
รศ.ดร.พรสวรรค์ ศิริภิญโญภรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผศ.ดร.ยิ่งศักดิ์ คชโคตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผศ.ดร.ไพฑูรย์ มนต์พานทอง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผศ.ดร.พิมพ์มาดา วิชาศิลป์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รศ.ดร.รัตนา วงศ์รัตน์เดื่อน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รศ.ดร.รุ่งระวี วีระเวสส์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผศ.ดร.ไพโรจน์ นวลนุ่ม	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
ผศ.ดร.อรทัย เลียงจินดาถาวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผศ.ดร.เอมอร แสงภูวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผศ.จักรกฤษ สถาปนศิริ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร.วีระกิตติ เสาร่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.รักชนก แสงภักดีจิต	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.ขวัญฤดี พรชัยวิวัฒน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.วิภาวี กฤษณะภูติ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.โสทธิย์ บำรุงภักดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
รศ.ดร.สุทธิชัย หล่อตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รศ.ดร.ธนวิทย์ บุตรอุดม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

บรรณาธิการอำนวยการ

ผศ.ดร.สุพรรณิ พิกษา	รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพ
---------------------	--------------------------------------

บรรณาธิการ

ดร.สัณชัย เกียรติทรงชัย	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
-------------------------	---

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.รุ่งกานต์ อินทวงศ์	รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ฝ่ายวิจัยและพัฒนา
ดร.วิศิษฐ์ศิริ ชูสกุล	รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ฝ่ายบริการวิชาการ
ดร.เนตรนภา พงเพ็ชร	รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ฝ่ายโครงการพระราชดำริ
ดร.กนกพร นาสมตริก ชิมิโอนิกะ	รักษาราชการแทนหัวหน้างานวิจัยและพัฒนา
นายอิทธิชัย อินลุ่มเพท	รักษาราชการแทนหัวหน้างานสารสนเทศการวิจัย

เจ้าหน้าที่ประจำกองบรรณาธิการ

นางสุพัตรา จันทร์รอด	นักวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนา
นางสาวปรีติกร พลตาหาญ	พนักงานสถาบันวิจัยและพัฒนา
นายปริญญา จิตรโคตร	พนักงานสถาบันวิจัยและพัฒนา
นางสาวกมลศรี ราชวงษา	พนักงานสถาบันวิจัยและพัฒนา
นายปริญญา ยะคันทะ	พนักงานสถาบันวิจัยและพัฒนา

เจ้าของ

สถาบันวิจัยและพัฒนา ชั้น 4 อาคารที่ 20 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ถนนเลย-เชียงคาน ตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000

โทร. 042-835223-8 ต่อ 41141-2, 042-808000 ต่อ 51143, 086-643-7010 โทรสาร 042-813061

E-mail: research_lru@hotmail.com

เว็บไซต์: <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/researchjournal-lru>

กำหนดออก ปีละ 4 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม, ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน,
ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน, และ ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

พิมพ์จำนวน 140 เล่ม

ปีที่พิมพ์ 2563

พิมพ์ที่ รุ่งแสงธุรกิจการพิมพ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

ISSN I905-I867

การเผยแพร่ จัดส่งให้แก่ผู้เขียนบทความ คณะ สำนักวิทยบริการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ห้องสมุดของ
สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา หอสมุดแห่งชาติ สำนักงาน วช. หน่วยงานภาครัฐ

- ข้อความที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนแต่ละท่าน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และกองบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยและไม่มีส่วนรับผิดชอบใดๆ
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ขอให้ผู้อ่านอ้างอิงในกรณีที่ท่านคัดลอกเนื้อหาบทความในวารสารฉบับนี้

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยและพัฒนา ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เป็นวารสารที่นำเสนอผลงานบทความทางวิชาการ/บทความวิทยานิพนธ์/บทความวิจัย ของนักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา ในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสาขาอื่นๆ ในด้านสหวิทยาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังต่อไปนี้ มานุษยวิทยา นิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ประวัติศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ภาษาศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน เพื่อการเผยแพร่ผลงานแก่ผู้สนใจต่อไป

สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา หรือผู้สนใจที่มีผลงานและมีความประสงค์ จะเผยแพร่ผลงาน สามารถส่งผลงานของท่านตามหัวข้อและแบบฟอร์มของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา จะส่งผลงานของท่านให้ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านและประเมินผลงานของท่าน เพื่อให้ผลงานของท่านเป็นที่ยอมรับและได้รับการเผยแพร่ต่อไป

ขอขอบคุณผู้เขียน ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะที่ปรึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้อ่านที่ให้ความสนใจจนทำให้วารสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ปีที่ 15 ฉบับที่ 54 จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางวิชาการ หากมีข้อบกพร่องประการใด สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ยินดีน้อมรับคำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

กองบรรณาธิการ

การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจกลุ่มตัดเย็บผ้าในชุมชนร่วมใจรักพัฒนา
ซอยประชาร่วมใจ 66 แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

Knowledge Management for Dressmaking Business Development
in Ruamjai Rak Pattana Community, Pracharuamjai 66 Alley,
Saikongdintai Sub-District, Klong Samwa District, Bangkok Metropolis

กิตติกาญจน์ กาญจนะคุหะ^{1*} ชัยมงคล โฆสิตสุริยะพันธุ์² สกล เต่ากล้า³ ไพริน ภูประดับ³
Kittikan Kanchanakhua^{1*} Chaimongkol Kositsuriyapan² Sakon Taoklam³ Pairin Pupradup³

Corresponding author's E-mail: Kittikan.kan@kbu.ac.th¹

(Received: May 28, 2020; Revised: July 31, 2020; Accepted: August 25, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพกลุ่มตัดเย็บผ้าในชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ซอยประชาร่วมใจ 66 แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร และ 2) เพื่อการจัดการความรู้สำหรับการจัดการธุรกิจกลุ่มการตัดเย็บผ้าในชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ซอยประชาร่วมใจ 66 แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้ทรงภูมิปัญญา ผู้รู้ ตัวแทนชุมชน ผู้นำชุมชน ตัวแทนอาจารย์จากทีมคณะผู้วิจัย ประชาชนในพื้นที่ของชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ซอยประชาร่วมใจ 66 แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มย่อย การจดบันทึก การสังเกต การบันทึกเสียงและภาพ การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าสถิติเชิงบรรยาย ประกอบด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัดเย็บผ้าในชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ซอยประชาร่วมใจ 66 แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร มีสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับงานผ้าและกลุ่มที่มีความรู้เบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับงานผ้าแต่มีความรู้และทักษะไม่เท่ากัน นอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัดเย็บยังขาดการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจ การตัดเย็บให้เกิดการสร้างสรรคผลงานที่มีมูลค่าเพิ่ม

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ การพัฒนาธุรกิจการตัดเย็บ กลุ่มการตัดเย็บผ้า

Abstract

The objectives of this participatory action research were to: 1) study condition of dressmaking group of Ruamjai Rak Pattana Community in Pracharuamjai 66 Alley, Saikongdintai, Sub-district, Klong Samwa District, Bangkok Metropolis; and 2) manage knowledge for business management of the dressmaking group of Ruamjai Rak Pattana Community in Soi Pracharuamjai 66 Alley, Saikongdintai Sub-district, Klong Samwa District,

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการโรงแรม (หลักสูตรนานาชาติ) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบแฟชั่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹ Lecturer, Hotel Management (International Program), Faculty of Liberal Arts, Kasem Bundit University

² Lecturer, Hotel Management, Faculty of Liberal Arts, Kasem Bundit University

³ Lecturers, Fashion Design, Faculty of Liberal Arts, Kasem Bundit University

Bangkok Metropolis. The study population consisted of 20 cases of local philosophers, experts, community leaders and representatives, researcher team members and villagers of Ruamjai Rak Pattana Community in Soi Pracharuamjai 66 Alley, Saikongdintai Sub-district, Klong Samwa District, Bangkok Metropolis. The research tool included semi-structure interview, focus group, note, observation, voice and video recording, and interview which were used for compiling data. The content analysis was applied for qualitative data analysis, and statistics including frequency and percentage were employed for quantitative data analysis. The results proved that the dressmaking group of Ruamjai Rak Pattana Community in Soi Pracharuamjai 66 Alley, Saikongdintai Sub-district, Klong Samwa District, Bangkok Metropolis can be divided into two groups: 1) without knowledge and skill of dressmaking; and 2) having basic knowledge of dressmaking but each individual having different knowledge and skill. In addition, the dressmaking group lacks knowledge management for dressmaking business development in order to create value added creative products.

Keywords: knowledge management, dressmaking business development, dressmaking group

ความเป็นมาของปัญหา

ชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ซอยประชาร่วมใจ 66 แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนมุสลิมขนาดเล็กที่ใกล้เมืองหลวง มีประชากรรวมทั้งหมด 165 ครอบครัว ที่มีวิถีชีวิตบนพื้นฐานของความหลากหลายทั้งภาคเกษตรกรรม และภาคการงานอาชีพอื่นๆ โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับที่เกี่ยวกับผ้า เช่น การปักผ้า การย้อมผ้า และการตัดเย็บในรูปแบบตามหลักทางศาสนา มีการดำเนินชีวิตแบบชาวมุสลิมและยังมีกลุ่มตัดเย็บผ้าที่เป็นเสมือนศูนย์รวมชุมชนและกระจายงานให้แก่คนในชุมชน เมื่อผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสืบค้นข้อมูลเบื้องต้นจึงพบว่าองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานที่เกี่ยวข้องกับผ้าไม่ได้แพร่กระจายภายในชุมชนอย่างทั่วถึงและยังมีคนที่ไม่มีความรู้ไม่มีทักษะด้านงานผ้าต้องการเรียนรู้ ดังนั้นชุมชนจึงมีความต้องการในการจัดการความรู้ การต่อยอดความรู้ที่มีอยู่ การเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ นอกจากนั้นยังพบว่าชุมชนยังขาดพัฒนาอย่างเป็นระบบ และไม่สามารถดึงอัตลักษณ์ (Identity) ออกมาให้เห็นถึงความโดดเด่นได้ เช่น การนำความรู้ที่มีอยู่

ในตัวคน (Tacit knowledge) ถ่ายทอดออกมาเป็นความรู้เปิดเผย (Explicit knowledge) ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้สะดวก ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการจัดการความรู้ของชุมชนด้วยการประมวลข้อมูล (Data) สารสนเทศ (Information) ความคิด การกระทำ วิธีการ กระบวนการทำงาน ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคล เพื่อสร้างเป็นความรู้ หรือนวัตกรรม และจัดเก็บในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งปัน และถ่ายโอนความรู้เชิงต้นแบบหรือสัญลักษณ์ และในที่สุดความรู้ที่มีอยู่จะแพร่กระจายและไหลเวียนทั่วทั้งชุมชนอย่างสมดุล (วิจารณ์ พาณิช, 2545) ความรู้จึงเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญขององค์กร (พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2557) และเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งในการพัฒนาทรัพยากรต้นทุนทางมนุษย์ สำหรับในสังคมไทยหากจะนำความรู้มาเป็นพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาองค์กร ควรมีการพัฒนาวัฒนธรรมและความรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคมในส่วนรวมและควรมีการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานในระดับบุคคล อันจะนำไปสู่การเป็นพลังขับเคลื่อนในการเปลี่ยนแปลงสังคม

ของลักษณะการเปลี่ยนย้ายกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) (วิจารณ์ พานิช, 2545, สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2559) โดยได้นำแนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge management) มาใช้ซึ่งเครื่องมือการจัดการความรู้ เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถปรับตัวเองในลักษณะการสร้างกระบวนการเรียนรู้ และเมื่อมนุษย์เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงแล้ว ก็จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยน (Transformation) คือ การเปลี่ยนแปลงใน ตัวบุคคล ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงวิธีคิด (Conceptualization) การเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่า (Values) และนำมาสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Behavior) ในที่สุด (อรศรี งามวิทยาพงศ์, 2559) ด้วยเหตุนี้ การจัดการความรู้ จึงถูกนำมาใช้โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการทำงานขององค์กร ให้เกิดประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ แนวทางการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งด้วยการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เดิม ซึ่งในการนี้คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการออกแบบแฟชั่น จึงได้เข้าไปให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานผ้าตามความต้องการของชุมชน โดยไปถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ เช่น ทฤษฎีสี เทคนิคการมัดย้อม การปักผ้า และแนวทางการออกแบบการตัดเย็บ เป็นต้น ทั้งนี้เมื่อมีการนำองค์ความรู้ใหม่ประสานกับองค์ความรู้เดิมของชุมชนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำองค์ความรู้ที่เกิดก่อกวนความรู้อะหว่างชุมชนมาจัดการตามกระบวนการการจัดการความรู้เพื่อให้กระบวนการการจัดการความรู้ดำเนินไปอย่างครบถ้วน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพกลุ่มตัดเย็บผ้าในชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ชอยประชาร่วมใจ 66 แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อการจัดการความรู้สำหรับการจัดการธุรกิจกลุ่มการตัดเย็บผ้าในชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ชอยประชาร่วมใจ 66 แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตในการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการวิจัยในพื้นที่ชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ชอยประชาร่วมใจ 66 แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร มีจำนวนครัวเรือน รวมทั้งหมด 165 ครัวเรือน
2. ขอบเขตด้านระยะเวลา ทำการวิจัยในช่วงเดือน เมษายน 2562 – มีนาคม 2563
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ประกอบด้วย การวางแผนวิจัย (Planning) ปฏิบัติตามแผน (Acting) เก็บรวบรวมข้อมูล (Observing) และสะท้อนความรู้ ข้อค้นพบ ข้อสังเกต (Reflecting) (Kemmis & Mc Taggart, 1992)

ทบทวนวรรณกรรม

วรพจน์ พุ่มตระกูล (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการองค์ความรู้ชุมชนในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ รัชพล บัณฑิตกุล (2558) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการทอผ้าของชาวไทยทรงดำ ชยติ ผลชวนปัญญา (2553) สุชาติ โนมูล (2554) กมลพร สงมี (2553) ทรงศิริ สาประเสริฐ (2552) และอรทัย จิตโธสง (2554) พบว่า กระบวนการจัดการองค์ความรู้ของชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน มีการจัดการองค์ความรู้โดยผ่านองค์กรที่ไม่เป็นทางการ 2 ระดับ คือ 1) การจัดการองค์กรในระดับชุมชนในลักษณะเครือข่าย กลุ่มคนในชุมชน โดยการถ่ายทอดเกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตจากการลงมือปฏิบัติจริงในครอบครัว และ 2) การถ่ายทอดผ่านองค์กร เครือข่ายชุมชน โดยผ่านผู้นำทางธรรมชาติและผู้นำศาสนา ผ่านคุณค่า ความเชื่อ ข้อห้าม จารีตของชุมชน ผ่านกฎเกณฑ์ของชุมชนบัญญัติ และใช้หลักบังคับกันเองในชุมชนในการจัดการทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมของชุมชน

ในหลายชุมชนของสังคมไทย จึงได้มีการนำแนวคิดการจัดการความรู้ไปใช้ควบคู่กับการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากการสังเกต และการทดลองมาเป็นเวลานานของผู้รู้ โดยแฝงอยู่กับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมชุมชน การนำแนวคิดการจัดการความรู้มาใช้ในการขับเคลื่อนชุมชนเป็นที่ยอมรับว่าสามารถทำให้ชุมชนเพิ่มรายได้และสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน เช่น ชุมชนมีการจัดการความรู้ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น การจัดการความรู้จึงเป็นตัวขับเคลื่อนในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยคนในชุมชนเองเป็นผู้สร้างความรู้และเสนอทางเลือกในการพัฒนาท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง (วสันต์ ไทรแก้ว, 2560) อย่างไรก็ตามแม้ว่าทุกภาคส่วนของสังคมไทยมีความตื่นตัวที่จะนำแนวคิดการจัดการความรู้มาใช้ในการติดตาม ขยายผล และประเมินผลการปฏิบัติงาน แต่ยังคงมีความหลากหลายในวิธีปฏิบัติ และมีมิติการศึกษาที่หลากหลายมุมมอง ทั้งในการศึกษาเชิงกว้าง และเชิงลึก อีกทั้งการจัดการความรู้ก็เป็นเพียงกระแสที่มีการตื่นตัวในทุกหน่วยงานที่มองเห็นว่า การจัดการความรู้จะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาองค์กร ให้เกิดประสิทธิภาพ (พาขวัญ ลอสะอาด, 2548) จะเห็นได้ว่าการที่ชุมชนริเริ่มนำแนวคิดการจัดการความรู้มาใช้ในการจัดการชุมชน มักเกิดจากกระบวนการขับเคลื่อนหรือการสร้างแรงจูงใจขององค์กรชุมชนเอง (Demand side) จนทำให้ชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ โดยมีการนำแนวคิดการจัดการความรู้มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีการใช้องค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดการความรู้ มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และจัดการปัญหาในรูปของเวทีแลกเปลี่ยนในลักษณะการประชุม โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นในลักษณะการแบ่งปันความรู้ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา

มีการหาเครื่องมือ และวิธีการมาบริหารจัดการแบบทางเลือก ทำให้เกิดการสร้างงาน และสามารถแก้ปัญหาบนพื้นฐานขององค์ความรู้ของชุมชน ให้คนในชุมชนสามารถจัดการความรู้ได้เหมาะสมกับสภาพจริง มีแหล่งความรู้ไว้สำหรับศึกษาค้นคว้าในชุมชน มีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน และมีรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้มีส่วนได้เสียในทุกภาคส่วน (Stakeholder) ได้เรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดังนั้น การนำแนวคิดการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสังคม และชุมชนไทยต้นแบบ ที่เน้นการศึกษาที่ต่อยอด ปรับปรุง พัฒนาให้ผู้ที่อยู่ในชุมชนได้เรียนรู้ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ มีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนของตน ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจเท่าทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกของชุมชน ที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ทั้งนี้เพื่อที่จะให้คนในชุมชนได้พัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้ ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษาดังกล่าวจะกระทำได้โดยการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น หรือผู้รู้ในท้องถิ่น ร่วมจัดการความรู้ ร่วมกันถ่ายทอดความรู้ ให้ประชาชนในชุมชนนั้น ท้องถิ่นนั้นๆ การจัดการความรู้จึงเป็นสิ่งที่ช่วยขับเคลื่อนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งภายใต้บริบทของชุมชนนั้นๆ เอง ซึ่งในยุคปัจจุบันการแข่งขันด้านศักยภาพของประชากรโดยใช้ความรู้เป็นเครื่องชี้วัด ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของผลผลิตชาติ ดังนั้น การเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน จึงจำเป็นต้องอาศัยทั้งความรู้ ทักษะ และคุณธรรม มุ่งเน้นการสร้างเสริม ความรู้ และสร้างการลงทุนในระดับปัจเจก (สุกัญญา รัตมิตรรมโชติ, 2559) ตัวบ่งชี้ดังกล่าวจึงส่งผลให้สังคมไทยได้ก้าวไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge society) หรือเป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge – based Society and Economy) พรธิดา

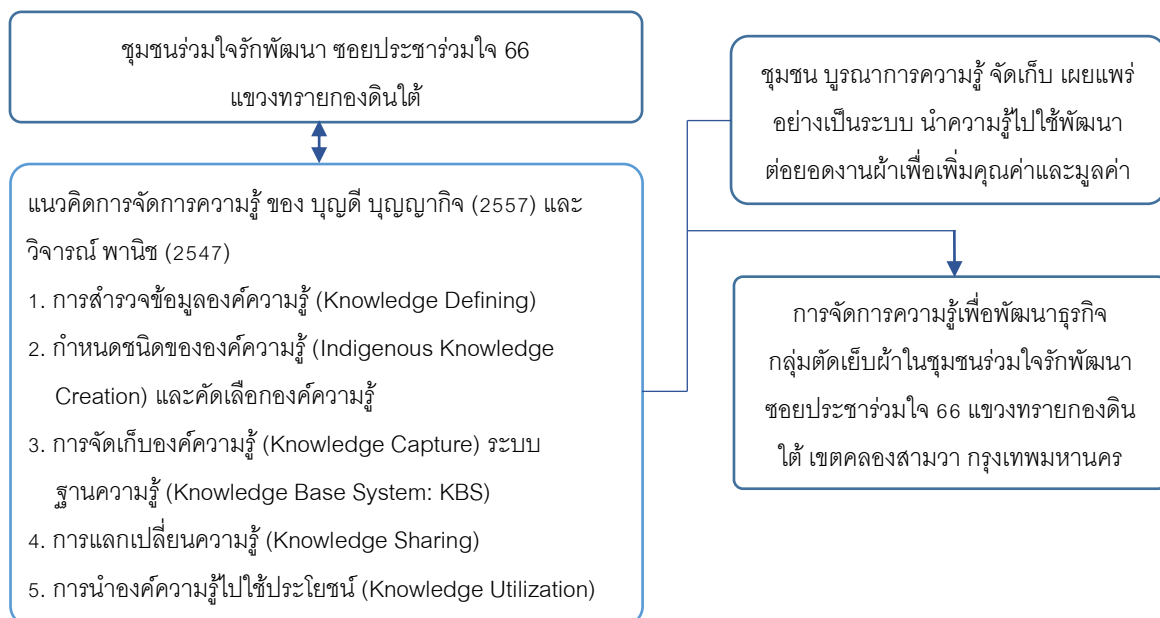
วิเชียรปัญญา (2557) ได้กล่าวว่า การพัฒนาความรู้โดย
 ใช้นวัตกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจะกลายมา
 เป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งในการพัฒนาทรัพยากร
 มนุษย์ เนื่องจากมนุษย์เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อ
 การสร้าง การกระจาย และการนำความรู้ไปใช้เพื่อการ
 แข่งขันของกระบวนการพัฒนาประเทศ

อรศรี งามวิทยาพงศ์ (2559) กล่าวว่า การที่
 องค์กรจะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้คนในองค์กร ต้องมี
 การดูดซับข้อมูลสารสนเทศแล้วแปลงเป็นความรู้ที่
 สามารถนำไปใช้ได้ในทุกขั้นตอน มีการสร้างความ
 เข้าใจของคนในองค์กรให้ตระหนักถึงความสามารถที่จะ
 เก็บรักษาและเผยแพร่ความรู้ที่ถูกพัฒนาขึ้นภายใน
 องค์กรและมีการรับความรู้จากภายนอกองค์กร มีการ
 ตอบสนองภายในและภายนอก ในลักษณะของลูกโซ่
 ความรู้ จึงจะทำให้องค์กรมีการปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็น
 องค์กรแห่งการเรียนรู้ สำหรับ มิติการพัฒนา
 กระบวนการเรียนรู้ในส่วนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนั้น
 ต้องกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญ

ของกระบวนการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
 โดยอยู่บนพื้นฐานของการผสมผสานร่วมกับภูมิปัญญา
 ท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
 (Learning community) ได้ดี

ซึ่งในการจัดการความรู้นั้น ต้องใช้การจัด
 การศึกษาที่บูรณาการสอดคล้องกับวิถีชีวิต และสภาพ
 ของชุมชน และความรู้ในท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการมี
 ส่วนร่วมในกระบวนการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนและเรียนรู้
 ร่วมกันของชุมชนท้องถิ่น ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ และ
 ความต้องการของชุมชน อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้
 ชุมชนท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการ
 ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน เป็นการเรียนรู้
 จากการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดทักษะ และนำไปสู่การ
 ประกอบอาชีพได้ ซึ่งการจัดการความรู้มีเป้าหมาย
 เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน มีความสามารถในการ
 พึ่งพิงตนเองได้ทางเศรษฐกิจ มีความสามารถในการ
 แก้ไขปัญหาของตนเอง การมีเอกลักษณ์และความ
 ยั่งยืนของชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านงานที่เกี่ยวข้องกับผ้าของชุมชน และผู้ทรงภูมิปัญญาจำนวน 20 คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผู้ทรงภูมิปัญญา/ผู้รู้ (Local expert) ในพื้นที่ชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ซอยประชาร่วมใจ 66 แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน

ตัวแทนอาจารย์จากทีม คณะผู้วิจัยที่ทำการศึกษิตตามกรอบของงานวิจัย จำนวน 2 คน

ตัวแทนชุมชน ผู้นำชุมชน ชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ซอยประชาร่วมใจ 66 แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน

ประชาชนในพื้นที่ของชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ซอยประชาร่วมใจ 66 แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ที่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์บริบทหรือสภาพกลุ่ม ตัดเย็บผ้า เรื่อง การถ่ายทอดความรู้ของงานด้านที่เกี่ยวข้องกับผ้าเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview form) เป็นการใช้ “กรอบคำถาม” หรือ “แนวคำถาม” ที่เตรียมไว้ เช่น ประวัติชุมชน การประกอบอาชีพ ระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี องค์ความรู้ด้านงานที่เกี่ยวข้องกับผ้า ในประเด็น การจัดเก็บองค์ความรู้ ขั้นตอนวิธีการ การถ่ายทอดเผยแพร่ความรู้ ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ เป็นต้น

ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นแบบปลายปิด แบบเลือกตอบ และแบบปลายเปิด ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 การถ่ายทอดความรู้งานที่เกี่ยวข้องกับผ้าชาวบ้าน

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้งานที่เกี่ยวข้องกับผ้าชาวบ้าน

ส่วนที่ 4 ลักษณะของความรู้ที่ถ่ายทอด

2.2 การสัมภาษณ์ ผู้ทรงภูมิปัญญา/ผู้รู้ชุมชน โดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความเห็น หรือให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานที่เกี่ยวข้องกับผ้า การตัดเย็บ การจัดเก็บองค์ความรู้ ขั้นตอน วิธีการ การถ่ายทอดเผยแพร่ความรู้ ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ เป็นต้น

2.3 การสังเกต คณะวิจัยทำการศึกษาในเชิงลึก ทั้ง 1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยจะเข้าไปในชุมชนเป็นบางช่วง และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยมีการสังเกตวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การทำกิจกรรมของชุมชน และ 2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในกรณีที่ต้องการสังเกต กลุ่มเป้าหมายที่อยู่ห่างๆ ออกไป โดยไม่เข้าไปร่วมกิจกรรม หรือสังเกตลักษณะทางกายภาพของชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งในการสังเกตนี้ คณะผู้ศึกษาจะทำการสังเกตร่วมกับการซักถาม และการจดบันทึก

2.4 การสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group interview) คือ คณะวิจัย จะทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการความรู้ของชุมชนในกลุ่มต่างๆ ภายหลังจากที่เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึกแล้ว เพื่อเป็นวิธีการเสริมการเก็บข้อมูล และเป็นการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ในด้านการรวบรวมข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูล เป็นการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

3. การดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสำรวจเกี่ยวกับสถานะองค์ความรู้งานที่เกี่ยวข้องกับผ้าของชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ชอยประชาร่วมใจ 66 แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร โดยทำการศึกษาลำรวจองค์ความรู้ด้านงานที่เกี่ยวข้องกับผ้าของชุมชน (Knowledge defining) ด้วยการลงพื้นที่ เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ทราบถึงบริบทที่แท้จริงของชุมชน สภาพปัญหาข้อเท็จจริง ที่มีเนื้อหาที่สัมพันธ์ กับฐานชีวิต ฐานวัฒนธรรมและฐานทรัพยากรของชุมชน (ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข, 2551) เนื้อหาสาระในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ประกอบด้วย ภูมิหลัง และประวัติของชุมชน สภาพทางกายภาพของชุมชน โครงสร้างของสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น นวัตกรรมและการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยมีขั้นตอนในการศึกษามี ดังต่อไปนี้

1) การศึกษาเอกสาร (Documentary searching) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ จากข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับงานที่เกี่ยวข้องกับผ้า ซึ่งประกอบด้วย เอกสารทางด้าน วิชาการ รายงานการวิจัย บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

2) การศึกษาในพื้นที่ (Research area surveying) เป็นการศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ คณะวิจัยทำการสำรวจชุมชน (Survey research) ด้วยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อสำรวจว่าชุมชนมีองค์ความรู้ด้านงานที่เกี่ยวข้องกับผ้ามากน้อยเพียงใด และมีความต้องการพัฒนาความรู้เพิ่มเติมด้านใด การศึกษาลำรวจเกี่ยวกับสถานะองค์ความรู้ ผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น สภาพทางกายภาพของชุมชน โครงสร้างของสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนวัตกรรมของชุมชนโดยการศึกษา

ในพื้นที่ (Research area surveying) คณะวิจัยทำการสำรวจชุมชน (Survey research) ด้วยการใช้แบบสำรวจเพื่อสำรวจองค์ความรู้งานที่เกี่ยวข้องกับผ้าของชุมชนระหว่างวันที่ 1-30 เมษายน 2562 โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยการสำรวจจากผู้นำชุมชน หรือคนในชุมชน

ระยะที่ 2 คณะวิจัยนำผลจากการศึกษาในระยะที่ 1 มาทำการเลือกองค์ความรู้ด้านงานที่เกี่ยวข้องกับผ้าของชุมชน โดยทำการประชุมกลุ่มย่อย คณะผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการศึกษาการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นมานำเสนอแก่ผู้เข้าร่วมในการจัดประชุมกลุ่มย่อย ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยการใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) เพื่อประมวลองค์ความรู้ และกำหนดชนิดขององค์ความรู้งานที่เกี่ยวข้องกับผ้าในวันที่ 14 พฤษภาคม 2562 โดยผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อย ประกอบไปด้วย ผู้ทรงภูมิปัญญา ผู้รู้ ตัวแทนชุมชน เพื่อประมวลองค์ความรู้ และกำหนดชนิดขององค์ความรู้ (Indigenous knowledge creation)

ระยะที่ 3 การจัดเก็บองค์ความรู้ (Knowledge capture) คณะวิจัยนำผลการคัดเลือกความรู้ด้านงานที่เกี่ยวข้องกับผ้า ที่มีความโดดเด่นของชุมชนและงานที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดงานที่เกี่ยวข้องกับผ้าที่ได้จากองค์ความรู้ที่สาขาวิชาออกแบบแฟชั่นไปถ่ายทอดให้ด้วยการประชุมกลุ่มย่อยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยการใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) ในวันที่ 15 สิงหาคม 2562 เพื่อถอดบทเรียน สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการบูรณาการความรู้เดิมที่ชุมชนมีเข้ากับความรู้ใหม่ที่มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ เข้ามาส่งเสริมต่อยอด โดยใช้หลักการจัดการความรู้เป็นกลไกการดำเนินงานมาดำเนินการจัดเก็บองค์ความรู้ (Knowledge based system) ที่มีอยู่ในชุมชนให้อยู่ในรูปแบบที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้

และนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสะดวก เช่น บันทึก การ จัดแสดงผลงาน การจัดเก็บองค์ความรู้ในรูปแบบสื่อ สารสนเทศ

ระยะที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge sharing) การสร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ คณะ ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาออกแบบแฟชั่น ได้ลงพื้นที่เข้าไป ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานผ้า และผาสน องค์ความรู้เดิมของชุมชนเข้ากับองค์ความรู้ใหม่ที่นำไป เสริมให้ชุมชน ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดจาก องค์ความรู้เดิม โดยลงพื้นที่เฉลี่ยเดือนละ 2 ครั้ง ทำให้ เกิดคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้แก่ชิ้นงาน โดยให้ชุมชน ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องการออกแบบสี ออกแบบผลิตภัณฑ์ การมัดย้อม การปัก การตัดเย็บ เป็นต้น

ระยะที่ 5 การนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ (Knowledge utilization) เมื่อกลุ่มตัดเย็บผ้าของชุมชน ได้ปรับระดับความรู้และทักษะพื้นฐานด้านงานผ้าให้มี ความเท่าเทียมกันแล้ว จึงได้รับความรู้ใหม่ที่ถ่ายทอด โดยคณาจารย์สาขาวิชาออกแบบแฟชั่น คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ กลุ่มตัดเย็บผ้าจึงมีความสามารถและ ศักยภาพเพิ่มขึ้น สามารถสร้างชิ้นงานที่มีคุณภาพและมี มูลค่าเพิ่มได้

ผลการวิจัย

1. บริบทของกลุ่มการตัดเย็บผ้าชุมชนร่วมใจ รักพัฒนา ซอยประชาวมใจ 66 เริ่มต้นจากการรวมกลุ่ม ของประชากรในชุมชนจำนวนประมาณ 5-10 คน และ ต่อมาสาขาวิชาออกแบบแฟชั่น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตต้องการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน บริเวณใกล้เคียงมหาวิทยาลัย เริ่มต้นจาก การติดต่อสอบถามเขตคลองสามวา เพื่อหากกลุ่มชุมชน ที่มีความสนใจผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับผ้า หรือผลิตภัณฑ์ที่

ใกล้เคียงกับศาสตร์ของสาขาวิชาออกแบบแฟชั่น จึงทำ ให้รู้จักกับชุมชนร่วมใจรักพัฒนา ซอยประชาวมใจ 66 ที่มีผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับผ้า คือผ้าคลุมผมของสตรีมุสลิม โดยมีคุณจินตนา ไทยสุนทร เป็นประธานกลุ่ม ซึ่ง เบื้องต้นไม่มีทุนสนับสนุน สาขาวิชาออกแบบแฟชั่น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตเล็งเห็น คุณภาพของคนในชุมชนรวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีอยู่ จึงต้องการปรับปรุงและพัฒนาสิ่งที่ชุมชนมี เพื่อให้เกิด ความเข้มแข็งภายในชุมชน โดยเริ่มต้นจากการพัฒนา เทคนิคให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เริ่มต้นจาก การสอนทำผ้ามัดย้อม เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมผม มีความหลากหลายและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เมื่อคนใน ชุมชนมีความรู้เรื่องการมัดย้อมเบื้องต้นแล้ว ต่อมาได้ สอนเทคนิคการปักผ้า อีกทั้งเทคนิคการปักนี้ยังนำมาใช้ ในการตกแต่งกระเป๋าและรองเท้า กลุ่มชุมชนเริ่มสนใจ และอยากพัฒนาต่อจึงเริ่มนำเทคนิคการปักในรูปแบบ ต่างๆ ที่ได้เรียนรู้มาใช้กับผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมผมที่ชุมชนมี อยู่ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีมูลค่ามากยิ่งขึ้น ต่อมาคนใน ชุมชนอยากที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่นๆ จึงได้ มีการสอนเรื่องการตัดเย็บเสื้อผ้า เริ่มต้นด้วยการสอน ตัดเย็บเสื้อผ้าพื้นฐาน จนพัฒนาเป็นเสื้อผ้ามุสลิม ในช่วงของโรคระบาด COVID-19 ชาวบ้านสนใจและมี ความต้องการผลิตหน้ากากอนามัยที่ทำจากผ้า เพื่อใช้ ภายในชุมชน อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน อีกด้วย สิ่งที่กลุ่มชุมชนต้องการเพิ่มเติม คือการเรียนรู้ การออกแบบลายผ้าด้วยคอมพิวเตอร์

2. การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจตัดเย็บผ้า

รูปแบบของความรู้เพื่อการพัฒนาธุรกิจ คณะผู้วิจัยได้ลงไปให้ความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ธุรกิจตัดเย็บผ้าประกอบด้วย ความรู้ทั้งทฤษฎีและ ปฏิบัติ โดยมีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างคณาจารย์สาขาวิชาออกแบบแฟชั่นและคน

ในชุมชน และระหว่างคนในชุมชนด้วยกันเอง ซึ่งมีการถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 ความรู้เรื่องทฤษฎีสี

ก่อนเรียนรู้ แต่เดิมชาวบ้านกลุ่มตัดเย็บผ้าไม่มีความรู้พื้นฐานทางด้านทฤษฎีสี ไม่รู้จักการนำสีไปใช้ทางคณิตศาสตร์ได้เข้าไปให้ความรู้พื้นฐานทางด้านทฤษฎีสี เช่น แม่สี วรรณะร้อน วรรณะเย็น สีเอกรงค์ สีคู่ตรงข้าม โดยการนำตัวอย่างของวงจรัสสี พร้อมกับอธิบายไปพูดคุยให้ความรู้กับชาวบ้าน เพื่อสามารถนำความรู้ไปใช้เป็นหลักในการจับคู่สี และนำไปใช้ในการทำงานต่อไป ส่วนระหว่างเรียนรู้ จากที่ได้เรียนรู้หลักการสีไปเบื้องต้นแล้วนั้น พบว่า คณิตศาสตร์ได้นำกิจกรรมการทำผ้ามัดย้อม เพื่อเป็นตัวอย่างแนวทางในการเลือกผ้า การใช้สี การผสมผสานของสี ซึ่งเทคนิคการทำผ้ามัดย้อมนี้ สอดคล้องกับหลักการในการใช้สี คือ การจุ่มผ้าลงไปในสีย้อมผ้า ที่มากกว่าหนึ่งสี เพื่อให้เกิดสีใหม่ เช่น การจุ่มผ้าลงไปในสีย้อมผ้าสีแดงในครั้งที่ 1 และนำผ้าสีแดงผืนนั้นจุ่มลงไปในสีย้อมผ้าสีน้ำเงิน ครั้งที่ 2 จะทำให้ได้ค่าสีม่วง ตามหลักของทฤษฎีสี เป็นต้น และผลการดำเนินการ พบว่า ผลที่ได้กลุ่มตัดเย็บผ้ามีความเข้าใจในการใช้สีมากขึ้น เนื่องจากกลุ่มตัดเย็บผ้า ได้มีการทดลองปฏิบัติการทำผ้ามัดย้อม โดยชาวบ้านสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการทำงานของชุมชนต่อไป

2.2 ความรู้เกี่ยวกับการปักมือ

ก่อนเรียนรู้ เดิมชาวบ้าน กลุ่มตัดเย็บผ้า ประกอบอาชีพการเย็บผ้า การปักผ้า โดยใช้จักรอุตสาหกรรมในการทำงาน แต่เนื่องจากการใช้จักรอุตสาหกรรมนั้นมีข้อจำกัด ทั้งรูปแบบการปัก และต้นทุนที่สูง คณิตศาสตร์จึงได้นำความรู้การปักผ้าด้วยมือเบื้องต้นไปสอนชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านนำไปทำเองที่บ้านได้ สำหรับช่วงระหว่างเรียนรู้ พบว่า กลุ่ม

ตัดเย็บผ้ามีการเรียนรู้เทคนิคการปักรูปแบบต่างๆ การเลือกวางทิศทางของเส้นด้าย ซึ่งได้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีสีเข้าไปด้วย รูปแบบการปักที่มีความหลากหลายนั้น ชาวบ้านสามารถนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับลายที่จะใช้ปักและสามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานต่อไป ผลการพัฒนาพบว่ากลุ่มตัดเย็บผ้า มีความเข้าใจในการปักผ้า รูปแบบการปักชนิดต่างๆ และการเลือกวางทิศทางเส้นด้ายในการปักให้เหมาะสมกับลายมากขึ้น เนื่องจากชาวบ้านได้มีการทดลองปฏิบัติการปัก โดยชาวบ้านสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการทำงานของชุมชนต่อไป

2.3 ความรู้เรื่องการตัดเย็บแพทเทิร์น

ก่อนการเรียนรู้ กลุ่มตัดเย็บผ้าไม่มีความรู้เรื่องการสร้างแบบและเทคนิคการตัดเย็บ คณิตศาสตร์สาขาออกแบบแฟชั่นจึงได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับการสร้างแบบและการตัดเย็บ โดยแบ่งเป็นการสร้างแบบกระเป๋ การสร้างแบบชุดสตรีมุสลิม และการสร้างแบบเสื้อผ้าเด็ก สำหรับช่วงระหว่างการเรียนรู้ พบว่า จากการเรียนรู้การสร้างแบบและตัดเย็บกระเป๋ผ้า กลุ่มชุมชนประชาวมใจได้ฝึกปฏิบัติการสร้างแบบ และตัดเย็บ จากผลงานที่น่าเป็นที่ยังพอใจของกลุ่มชุมชนประชาวมใจ ได้พัฒนาเป็นการฝึกปฏิบัติการสร้างแบบ และการตัดเย็บเสื้อผ้าสตรีมุสลิม และเสื้อผ้าเด็ก

ผลที่ได้คือกลุ่มชุมชนประชาวมใจ ได้นำความรู้ ไปปรับใช้ในสายงานอาชีพได้เป็นอย่างดี เป็นการเสริมสร้างรายได้ และสร้างความยั่งยืนแก่ชุมชน

3. กระบวนการจัดการความรู้ของกลุ่มตัดเย็บ

3.1 การรวมกลุ่มกันจัดตั้งธุรกิจตัดเย็บ มีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิก ประกอบไปด้วย ประธาน เลขานุการ สมาชิก โดยมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้

จดบันทึก มีการแลกเปลี่ยนความรู้จากผลงานผ้าของสมาชิก พร้อมทั้งจดบันทึก

3.2 นำความรู้ที่ได้จากการจดบันทึก มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียง สร้างเป็นคู่มือ พร้อมตัวอย่างผลงาน ผลิตภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์

4. สร้างและพัฒนาสื่อสารสนเทศของกลุ่มตัดเย็บเช่น Facebook, Line ฯลฯ เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และทำการตลาด

อภิปรายผล

การใช้หลักการจัดการความรู้ (Knowledge management) เป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สังเคราะห์และจัดเก็บองค์ความรู้ อย่างเป็นระบบเพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้น พัฒนาต่อยอดความรู้ได้ ส่งผลให้ชาวบ้านชุมชนร่วมใจรักพัฒนา เกิดการเรียนรู้ แบ่งปัน เกิดการพัฒนาศักยภาพงานผ้า ด้านฝีมือ ให้เป็นผลงานที่มีความสวยงาม และมีมาตรฐาน ส่งผลให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากสามารถสร้างมูลค่า และคุณค่าเพิ่มในชิ้นงาน สอดคล้องกับตามแนวคิดของ Marquardt (1996) ที่กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กระบวนการ ได้แก่ 1) การแสวงหาความรู้ (Knowledge acquisition) เป็นกระบวนการที่องค์การปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ 2) การสร้างความรู้ (Knowledge creation) เป็นกระบวนการที่บุคคลที่ทำงาน และองค์การได้สร้างความรู้ขึ้นมาเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานหรือเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนให้สูงขึ้น 3) การถ่ายโอนและใช้ความรู้ (Knowledge transfer and utilization) เป็นกระบวนการที่บุคคล กลุ่ม หรือองค์การ ถ่ายโอนและใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์โดยเกี่ยวข้องกับเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีช่วยในการถ่ายโอนความรู้และข้อมูลข่าวสารและ 4) การจัดเก็บความรู้ และการนำมาใช้ใหม่ (Knowledge storage

and retrieval) เป็นกระบวนการที่นำความรู้ที่ได้มาหรือที่สร้างขึ้นมาจัดเก็บเพื่อสะดวกในการนำกลับมาใช้ใหม่ นอกจากนี้ทำให้เกิดการรวมตัวของชุมชน สร้างชุมชนเข้มแข็ง พัฒนาศักยภาพชีวิต อีกทั้งยังเป็นตัวอย่างให้กับชุมชนต่างๆ ทั้งนี้ยังเกิดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการกระจายความรู้จากมหาวิทยาลัยสู่ชุมชน เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนในการถ่ายทอดความรู้ เพิ่มเติมความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัยให้กับชุมชนอีกช่องทางหนึ่ง โดยมีตัวอย่างจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ทางกลุ่มชุมชนประชาร่วมใจ ต้องการให้มีการสอนการทำหน้ากากอนามัย สาขากออกแบบแฟชั่นจึงจัดอบรมการทำหน้ากากอนามัยจากผ้า การสร้างแบบ และการตัดเย็บหน้ากากอนามัย แสดงให้เห็นว่ากระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีคุณภาพที่สามารถก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ คณะศิลปศาสตร์ยังได้ช่วยหาตลาดเพื่อป้องกันให้แก่ชุมชน ทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น มีลูกค้าติดต่อเข้ามามากขึ้นและทำให้เศรษฐกิจในครัวเรือนและชุมชนดีขึ้น เกิดชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน จากความรู้ที่ชาวบ้านได้รับ ชาวบ้านได้นำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับมาบูรณาการ ระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่น่าไปใช้สร้างสรรค์ผลงานให้มีความสนใจมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การบูรณาการความรู้เดิมของชุมชนเข้ากับความรู้ใหม่ที่ได้รับการถ่ายทอดจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ผ่านการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ก่อเกิดความรู้ใหม่ และเกิดการพัฒนา ศักยภาพของกลุ่มในการพัฒนาผลงานและผลิตภัณฑ์ ด้านงานผ้าใหม่ๆ ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่

ชิ้นงาน สร้างรายได้เพิ่มสร้างงานให้กับชุมชนและเกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรสร้างความร่วมมือและการส่งเสริมจากภาครัฐและภาคเอกชนเพิ่มเติม เช่น การหาแหล่งทุน การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพและต่อยอดความรู้ สามารถสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนเข้มแข็งต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่นๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำวิจัยศึกษาเปรียบเทียบกับชุมชนอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกันเพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best practice)

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร สงมี. (2553). *การถ่ายทอดความรู้ในการใช้สมุนไพรที่มีผลต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการพึ่งพาตนเอง* (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชยุดิ ผลชวนปัญญา. (2553). *การจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามแนววัฒนธรรมชุมชน กรณีศึกษาย่านแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ทรงศิริ สาประเสริฐ. (2552). *ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาชาวบ้าน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.

บุญดี บุญญาภิจ และคณะ. (2557). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จีวีพัฒน์เอ็กซ์เพรส.

พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2557). *การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เนท.

พาขวัญ ลออสะอาด. (2548). *ความสำเร็จในการนำแนวคิดการจัดการความรู้ปฏิบัติในองค์การและผลของการจัดการความรู้ต่อบุคลากร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

รัชพล ปัจจุบันุญ. (2558). *กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการทอผ้าของชาวไทยทรงดำ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

วรพจน์ พุ่มตระกูล. (2561). *การจัดการองค์ความรู้ของชุมชนในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

วสันต์ ไทรแก้ว. (2550). *การจัดการความรู้ในชุมชนเพื่อสนับสนุนการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช* (รายงานการศึกษาศรีปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

วิจารณ์ พาณิช. (2545). *องค์การแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้*. เอกสารบรรยายในหลักสูตร “การบริหารงานภาครัฐ และกฎหมายมหาชน” รุ่นที่ 1 สถาบันพระปกเกล้า 11 พฤษภาคม 2545.

วิจารณ์ พาณิช. (2547). *การจัดการความรู้คืออะไร ไม่ทำ-ไม่รู้*. เอกสารประกอบการบรรยายในการประชุมวิชาการ พรพ. ครั้งที่ 5 เรื่อง การจัดการความรู้เพื่อคุณภาพ ที่สมดุลง 17 มีนาคม 2547 ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี. สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.).

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2559). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency Based Learning*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนา อินเทอร์เน็ต.

สุธาลี โนมูล. (2554). *กระบวนการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านการเกษตรบนที่สูงอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนม้งบ้านสันเกี๊ยะ ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (การค้นคว้าแบบอิสระ หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2559). *กระบวนการเรียนรู้ในสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลง: จากยุคชุมชนถึงยุคพัฒนาความทันสมัย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการจัดการทางสังคม.

อรรถัย จิตไธสง. (2554). *การถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเชิงธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษาบ้านสุขสมบูรณ์ ตำบลหนองเสาเล้า อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

Kemmis, S., & McTaggart, R. (1992). *The Action Research Planner* (3rd ed). Victoria: Deakin University Press.

Marquardt, M.J. (1996). *Building the learning organization: A systems approach to quantum improvement and global success*. New York: McGraw-Hill.

การรับรู้องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดงานไตรกีฬาในประเทศไทย

Perceived of Necessary Components for Organising Triathlon Events in Thailand

กนกวรรณ โพธิ์อรุณ^{1*} วรริศา บุญญาณเมธาพร²

Kanokwan Phoaron^{1*} Watsida Boonyanmethaporn²

Corresponding author's E-mail: kanokwan.phoa@stu.nida.ac.th¹

(Received: September 16, 2020; Revised: September 24, 2020; Accepted: September 28, 2020)

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเชิงกีฬาเป็นหนึ่งในประเภทการท่องเที่ยวที่มีการเจริญเติบโตและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย โดยมีการจัดอีเวนต์การแข่งขันกีฬาเป็นหนึ่งในตัวขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงกีฬา งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของนักไตรกีฬาชาวไทยต่อองค์ประกอบการจัดงานกีฬา คุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบและคุณภาพการให้บริการของงานแข่งขันไตรกีฬาที่จัดในประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความตั้งใจกลับมาเข้าร่วมงานหรือเยี่ยมชมสถานที่จัดงานซ้ำในอนาคต โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือนักไตรกีฬาชาวไทยที่เคยเข้าร่วมแข่งขันงานไตรกีฬาที่จัดขึ้นในประเทศไทยอย่างน้อยหนึ่งครั้ง จำนวน 371 คน ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการเข้าร่วมอีเวนต์กีฬาและระดับการรับรู้ถึงคุณลักษณะที่ศึกษา ผลวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ระดับมากต่อองค์ประกอบการจัดงานกีฬาและคุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบ และมีการรับรู้ระดับมากที่สุดต่อคุณภาพการให้บริการของงาน สุดท้ายนี้ ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการและผู้สนใจการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผู้ดูแลและปฏิบัติงานด้านการพัฒนาพื้นที่ และผู้จัดงานกีฬาโดยเฉพาะประเภทไตรกีฬา

คำสำคัญ: ไตรกีฬา องค์ประกอบการจัดงานกีฬา คุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบ คุณภาพการให้บริการของงาน

Abstract

Sport Tourism is one of the popular type of tourism which is growing and continuously under the development in Thailand. Sport event is one of the important drivers of sport tourism. This research has an objective to access the level of Thai triathletes' perceptions towards the sport event elements, destination attributes, event service quality of triathlon events in Thailand which are the indicator components of revisit intention to attend the events or destination organised the events. The sampling is 371 Thai triathletes who attended at least one triathlon event in Thailand. This research uses descriptive analysis to analyse the demographic profile, the behaviour of participating in sports events, and the level of perception. The result shows that sport event elements and destination attributes are perceived at good level whereas event service quality is perceived at very good level. Finally, the results of this research will benefit scholars and sports tourism enthusiasts, administrators and practitioners of area development, and sports event organizers, especially Triathlon events.

¹ นักศึกษาหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

² อาจารย์ประจำคณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

¹ Candidate, Graduate School of Tourism Management, National Institute of Development Administration

² Lecturer, Graduate School of Tourism Management, National Institute of Development Administration

Keywords: triathlon, sport event elements, destination attributes, event service quality

ความเป็นมาของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงกีฬาเป็นอุตสาหกรรมที่กำลังเติบโตทั่วโลก ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางยอดนิยมของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในปัจจุบัน ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงคุณค่าและภูมิประเทศที่สวยงามอันน่าทึ่ง ตลอดจนการต้อนรับอย่างเป็นมิตรของคนไทย ทำให้นักท่องเที่ยวเล็งเห็นความคุ้มค่าที่จะได้รับ (Sonne, 2016) ระยะเวลาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงความนิยมอย่างมากของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในประเทศไทย ตัวขับเคลื่อนหลักของความนิยมอาจรวมถึงกระแสความตื่นตัวด้านสุขภาพ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านกีฬา การเข้าถึงข่าวสารและข้อมูลที่รวดเร็วและแม่นยำมากยิ่งขึ้น การส่งเสริมการแข่งขันกีฬาของหลายภาคส่วน รูปแบบใหม่ของการมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (เช่น E-sport) และการมีส่วนร่วมมากขึ้นของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครของอีเวนต์ เป็นต้น (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2559) ในปีพุทธศักราช 2559 กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬาใช้จ่ายเงินจำนวน 100 ล้านบาทในการทำการตลาดเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในประเทศไทย (Sonne, 2016)

อีเวนต์การแข่งขันกีฬา (Sport event) เป็นหนึ่งในปัจจัยดึงดูดที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในประเทศไทย (Sampat, 2014) โดยเติบโตอย่างต่อเนื่องในแง่ของจำนวนของงานอีเวนต์ จำนวนผู้เข้าร่วมงานทั้งประเภทผู้เข้าชมและผู้เข้าแข่งขัน จำนวนของผู้จัดงาน (Event organiser) และจำนวนผู้สนับสนุนการจัดงาน (Sponsor) อย่างไรก็ตามการพัฒนาอุตสาหกรรมการจัดอีเวนต์กีฬาของประเทศไทยยังมีช่องว่างอยู่ไม่น้อย ซึ่งอาจจะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ ได้แก่

พฤติกรรมของผู้เข้าร่วมงาน องค์ประกอบของการจัดงาน สถานที่จัดงาน คุณภาพการให้บริการ ตลอดจนการกลับเข้าร่วมงานซ้ำของผู้เข้าร่วมงานซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ก่อให้เกิดการจัดงานอีเวนต์คุณภาพต่อเนื่องอีกในอนาคตและสามารถสร้างรายได้หมุนเวียน (Um, Chon, & Ro, 2006) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจเข้าร่วมงานซ้ำของผู้เข้าร่วมงานแข่งขันกีฬา (Revisit intention) พบว่ามี สามองค์ประกอบหลักที่สำคัญต่อการกลับมาร่วมงานซ้ำและถูกศึกษาโดยนักวิจัยชาวต่างชาติ ได้แก่ คุณลักษณะของสถานที่จัดงาน โดยรอบ (Boit & Doh, 2014; N. Chen & Funk, 2010; Dongfeng, 2013; Funk, Toohey, & Bruun, 2008; Hallmann, Zehrer, & Müller, 2015; Kaplanidou & Vogt, 2007) องค์ประกอบการจัดงานกีฬา (Dongfeng, 2013; Hallmann, Kaplanidou, & Breuer, 2010; Kaplanidou & Gibson, 2010; Kaplanidou & Vogt, 2007) และคุณภาพการให้บริการของงาน (Alexandris, Zahariadis, Tsorbatzoudis, & Grouios, 2004; Shonk, 2006; Theodorakis, Alexandris, Tsigilis, & Karvounis, 2013; Theodorakis, Kaplanidou, & Karabaxoglou, 2015; Zhou, 2015)

องค์ประกอบการจัดงานกีฬา (Sport event elements)

องค์ประกอบการจัดงาน ได้รับคำนิยามจาก Gwinner (1997) ไว้คือ การตีความความหมายหรือการเชื่อมโยงลักษณะของงานอีเวนต์โดยผู้บริโภค ในแง่ของความสัมพันธ์ต่อความตั้งใจเข้าร่วมงานซ้ำ Kaplanidou and Vogt (2007) ได้ทดสอบว่าองค์ประกอบการจัดงานกีฬามีผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจเข้าร่วมงานหรือเยี่ยมชมสถานที่จัดงานซ้ำโดยที่มีความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมแข่งขันเป็นปัจจัยส่งผ่าน

คุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบ (Destination attributes)

Beerli and Martin (2004); Crompton (1979) นิยามคุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบไว้ว่าเป็นการรวมกันขององค์ประกอบที่สามารถบรรยายลักษณะของสถานที่นั้นๆ ได้ หรือในอีกความหมายถึงคือองค์ประกอบของสถานที่หนึ่งมีคงอยู่ในแง่ต่างๆ ในเชิงเดียวกันกับองค์ประกอบการจัดงาน คุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบมีผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจกลับเข้าร่วมงานหรือเยี่ยมชมสถานที่จัดงานซ้ำโดยส่งผ่านความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงาน (Chi & Qu, 2008; Ozdemir et al., 2012)

คุณภาพการให้บริการของงาน (Event service quality)

คุณภาพการให้บริการ (Service quality) หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังจากมิติของการบริการแต่ละมิติกับสิ่งที่ผู้บริโภครู้ว่าได้รับจากมิติเหล่านั้น (MacKenzie, Lutz, & Belch, 1986) สำหรับการวิจัยนี้คุณภาพการบริการรวมทั้งการบริการจากอีเว้นท์การแข่งขันกีฬาเองและการบริการจากผู้คนภายในอีเว้นท์และผู้คนภายนอกสถานที่จัดงาน จากการทบทวนวรรณกรรมค้นพบว่าคุณภาพการให้บริการมีผลทางตรงต่อความตั้งใจกลับเข้าร่วมงานซ้ำ และส่งผลทางอ้อมโดยส่งผ่านความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงาน (C. F. Chen & Chen, 2010; Kaplanidou & Vogt, 2007; Williams & Soutar, 2009)

ทั้งสามองค์ประกอบดังกล่าวมีงานวิจัยหลายชิ้นรับรองว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจเข้าร่วมงานหรือเยี่ยมชมสถานที่จัดงานซ้ำซึ่งสำคัญต่อการดำเนินการจัดงานอีเว้นท์การแข่งขันกีฬา โดยเฉพาะการแข่งขันกีฬาประเภทไตรกีฬาที่มีผู้เข้าร่วมแข่งขันเป็นกลุ่มเฉพาะที่ต้องมีทักษะพื้นฐานของกีฬาทั้งสาม

ประเภทเป็นอย่างดีและมีอุปกรณ์พื้นฐานพร้อมต่อการเข้าร่วมแข่งขัน ซึ่งโดยปกติแล้วประเทศไทยมีการจัดงานอีเว้นท์ไตรกีฬาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งและได้รับความไว้วางใจจากแบรนด์อีเว้นท์ไตรกีฬาระดับโลกในการเลือกประเทศไทยเป็นหนึ่งในสนามแข่งขัน ดังนั้น การคำนึงถึงการรับรู้ของปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์ประกอบสำคัญทั้งสามที่กล่าวมาข้างต้นในมุมมองของนักไตรกีฬาที่เข้าร่วมแข่งขันงานไตรกีฬาในประเทศไทยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้จัดงานในการให้ความสำคัญ เน้นย้ำ และพัฒนาปัจจัยต่างๆ ได้ตรงกับระดับการรับรู้ของผู้ใช้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของนักไตรกีฬาชาวไทยต่อองค์ประกอบการจัดงานกีฬา คุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบและคุณภาพการให้บริการของงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power จากประชากรที่ไม่สามารถระบุจำนวนได้ ซึ่งคำนวณได้จำนวน 369 ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience sampling) จากนักไตรกีฬาชาวไทยที่เคยเข้าร่วมแข่งขันงานอีเว้นท์ไตรกีฬาในประเทศไทยอย่างน้อยหนึ่งครั้ง และได้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม จำนวน 371 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ แบบสอบถามที่กำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการรับรู้ แบบมาตราส่วนประมาณค่าโดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (5-point Likert scale)

ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยหาดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) ทดลองเก็บข้อมูลเพื่อหาความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha Coefficient และสกัดตัวแปรโดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) จากนั้นปรับข้อคำถามในแบบสอบถามเพื่อใช้สำหรับการเก็บข้อมูลจริงต่อไป แบบสอบถามแบ่งเป็นสี่ส่วน ได้แก่

- 1) ข้อมูลทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงกีฬา จำนวน 11 ข้อ
- 2) ระดับการรับรู้ของนักไตรกีฬา ต่อองค์ประกอบการจัดงานกีฬา จำนวน 17 ข้อ
- 3) ระดับการรับรู้ของนักไตรกีฬา ต่อคุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบ และคุณภาพการบริการของงาน จำนวน 20 ข้อ
- 4) ระดับการรับรู้ของนักไตรกีฬาต่อคุณภาพการบริการของงาน จำนวน 14 ข้อ

3. วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยกระจายแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นจากโปรแกรม Google form ให้กลุ่มเป้าหมายผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ กลุ่มปิดในเฟซบุ๊ก (Facebook) จำนวน 3 กลุ่ม และส่งต่อแบบสอบถามให้กับนักไตรกีฬาทางแอปพลิเคชันไลน์ (Line)

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยในครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบไปด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 76.28 มีสถานะแต่งงานแล้ว คิดเป็นร้อยละ 57.68 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 49.33 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 43.13 มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 90,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.38 พำนักอยู่ในภูมิภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 65.50 ในแง่ของพฤติกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเข้าร่วมแข่งขันงานอีเว้นท์ไตรกีฬา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมแข่งขันงานไตรกีฬาในประเทศไทย จำนวน 3-6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32.08 มีงานไตรกีฬาเป็นจุดประสงค์ในการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 73.05 พักอยู่ในจังหวัดที่จัดงานโดยเฉลี่ย 2 วัน คิดเป็นร้อยละ 54.45 เดินทางเข้าร่วมการแข่งขันร่วมกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 42.86 และเดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 94.88

เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของนักไตรกีฬาชาวไทยต่อองค์ประกอบการจัดงานกีฬา คุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบและคุณภาพการให้บริการของงาน ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์รายองค์ประกอบตามที่แสดงในตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ของนักไตรกีฬาชาวไทยต่อองค์ประกอบการจัดงานกีฬา

องค์ประกอบการจัดงานกีฬา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความปลอดภัยของงานและเส้นทางแข่งขัน	4.74	0.54	มากที่สุด
2. การจัดการที่ดีภายในงาน	4.68	0.57	มากที่สุด
3. ความเป็นมืออาชีพขององค์ประกอบด้านการกีฬาภายในงาน	4.68	0.58	มากที่สุด
4. ความสะดวกในการเดินทาง	4.50	0.67	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบการจัดงานกีฬา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
5. จุดบริการส่วนกลาง เช่น จุดปฐมพยาบาล จุดบริการน้ำ จุดซ่อมบำรุงอุปกรณ์ จุดจอดจักรยาน จุดเช็กอิน	4.49	0.70	มากที่สุด
6. การให้ข้อมูลอย่างเพียงพอใน เว็บไซต์และสื่อออนไลน์	4.37	0.73	มากที่สุด
7. ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของงาน	4.36	0.74	มากที่สุด
8. ชื่อเสียงของงาน	4.34	0.77	มากที่สุด
9. ระยะทางที่ต้องเดินทางจากบ้านมาทำงาน	4.29	0.76	มากที่สุด
10. ช่องทางการติดต่อสอบถาม	4.15	0.82	มาก
11. เว็บไซต์ของงานใช้งานง่าย	4.09	0.85	มาก
12. สิ่งที่มีอยู่ในค่าสมัคร เช่น เหรียญ หมวก ขวดน้ำ	4.03	0.88	มาก
13. ประวัติของงาน	3.95	0.86	มาก
14. ความเป็นงานที่ยาวนานของงาน	3.89	0.89	มาก
15. การกล่าวถึงงานในสื่อต่างๆ	3.89	0.90	มาก
16. การให้บริการรถรับ-ส่ง	3.82	0.91	มาก
17. เงินรางวัลจากการแข่งขัน	3.19	1.03	ปานกลาง
รวม	4.20	0.78	มาก

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการเรียงลำดับตัวแปรทั้ง 17 ตัวขององค์ประกอบการจัดงานกีฬาจากตัวแปรที่ได้รับความเห็นต่อการรับรู้มากที่สุดไปถึงน้อยที่สุดพบว่า มี 9 ตัวแปร ที่ได้รับระดับความคิดเห็นมากที่สุด มี 7 ตัวแปร ได้รับระดับความคิดเห็นระดับมาก และมีเพียง 1 ตัวแปร ที่ได้รับระดับความคิดเห็นระดับปานกลาง ทำให้ผลรวมแล้วองค์ประกอบการจัดงานกีฬามีการรับรู้ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.78)

ตารางที่ 2 ระดับการรับรู้ของนักไตรกีฬาชาวไทยต่อคุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบ

คุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ความปลอดภัยของเมือง	4.60	0.62	มากที่สุด
2. ความสะดวกของการคมนาคม	4.49	0.65	มากที่สุด
3. คุณภาพอากาศดี	4.45	0.65	มากที่สุด
4. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พัก	4.41	0.74	มากที่สุด
5. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬาและกิจกรรมกีฬา	4.26	0.72	มากที่สุด
6. เมืองสะอาดและร่มรื่น	4.26	0.72	มากที่สุด
7. ผู้คนที่เป็นมิตรภายในเมือง	4.20	0.76	มาก
8. ทิวทัศน์และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	4.20	0.76	มาก
9. เป็นเมืองที่น่าอยู่	4.08	0.87	มาก
10. การบริการคุณภาพสูงภายในเมือง	3.98	0.79	มาก
11. ราคาสินค้าภายในเมืองเป็นราคาเดียวกับคนท้องถิ่น	3.89	0.91	มาก
12. ข้อมูลและสิ่งสนับสนุนแก่นักท่องเที่ยว	3.80	0.92	มาก
13. เป็นเมืองที่ทำให้มีพลังและรู้สึกเร้าใจ	3.78	0.92	มาก
14. มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรม	3.70	0.91	มาก
15. ความเป็นใจกลางเมืองแบบนานาชาติ	3.68	0.89	มาก
16. เป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม	3.64	0.97	มาก
17. ความทันสมัยด้านเทคโนโลยีของเมือง	3.57	0.92	มาก
18. เป็นเมืองที่น่าตื่นเต้น	3.51	0.97	มาก
19. แหล่งช้อปปิ้ง	3.25	0.94	ปานกลาง
20. บรรยากาศสถานบันเทิงยามค่ำคืน	3.04	1.06	ปานกลาง
รวม	3.94	0.83	มาก

จากตารางที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการเรียงลำดับตัวแปร ทั้ง 20 ตัวของคุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบ จากตัวแปร ที่ได้รับความคิดเห็นต่อการรับรู้มากที่สุดไป ถึ้น้อยที่สุด พบว่ามี 6 ตัวแปร ที่ได้รับระดับความคิดเห็น มากที่สุด มีถึง 12 ตัวแปร ได้รับระดับความคิดเห็น ระดับมาก และมีเพียง 2 ตัวแปร ที่ได้รับระดับความคิดเห็นระดับปานกลาง ทำให้ผลรวมแล้วองค์ประกอบ การจัดงานกีฬามีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.83)

ตารางที่ 3 ระดับการรับรู้ของนักไตรกีฬาชาวไทยต่อ คุณภาพการให้บริการของงาน

คุณภาพการให้บริการของงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ได้รับประสบการณ์กีฬาที่ ยอดเยี่ยม	4.61	0.54	มากที่สุด
2. เจ้าหน้าที่ของงานให้บริการ ด้วยความรวดเร็ว	4.57	0.60	มากที่สุด
3. บรรยากาศภายในงาน	4.57	0.57	มากที่สุด
4. ได้รับประสบการณ์ที่น่าตื่นเต้น	4.56	0.61	มากที่สุด
5. เจ้าหน้าที่ของงานมีความสุภาพ	4.54	0.59	มากที่สุด
6. เจ้าหน้าที่ของงานมีความรู้ เกี่ยวกับงาน	4.54	0.63	มากที่สุด
7. การบริการและการจัดงานที่ ออกแบบมาอย่างดี	4.52	0.61	มากที่สุด
8. ได้รับการมีส่วนร่วมในเชิงบวก	4.49	0.63	มากที่สุด
9. การเข้าถึงจุดหมาย (สถานที่ จัดงาน)	4.47	0.61	มากที่สุด
10. การเข้าร่วมการแข่งขันทำให้ เป็นนักกีฬาที่ดีขึ้น	4.46	0.66	มากที่สุด
11. เจ้าหน้าที่ของงานมีการ ตอบสนองได้ดี	4.41	0.72	มากที่สุด
12. คุณภาพของที่พักร	4.37	0.65	มากที่สุด
13. การสนับสนุนจากผู้ชม ระหว่างงาน	4.36	0.69	มากที่สุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

คุณภาพการให้บริการของงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
14. รายการความบันเทิงระหว่าง การแข่งขัน	4.15	0.86	มาก
รวม	4.47	0.64	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการเรียงลำดับตัวแปร ทั้ง 14 ตัวของคุณภาพการให้บริการของงานโดยรอบ จากตัวแปร ที่ได้รับความคิดเห็นต่อการรับรู้มากที่สุดไป ถึ้น้อยที่สุด มีถึง 13 ตัวแปร ได้รับระดับความคิดเห็น ระดับมาก และมีเพียง 1 ตัวแปร ที่ได้รับระดับความคิดเห็น ระดับปานกลาง ทำให้ผลรวมแล้วองค์ประกอบการจัดงาน กีฬามีการรับรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.64)

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาระดับการรับรู้ที่มีต่อปัจจัยส่งผลของ องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจ กลับเข้าร่วมงานซ้ำของนักไตรกีฬาชาวไทยที่เคยเข้า แข่งขันงานไตรกีฬาในประเทศไทย พบว่า ความปลอดภัย ของงานและเส้นทางการแข่งขัน (Event and course safety) เป็นตัวแปรที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุด การจัดการ ภายในงานที่ดี (Well organized) และความเป็นมืออาชีพ ขององค์ประกอบด้านการกีฬาภายในงาน (Professional sport components within event) ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 2 โดยมีคะแนนต่ำกว่าอันดับแรกเล็กน้อย ผลการวิจัย สอดคล้องกับการศึกษาของ Buning and Gibson (2016) ที่ทดสอบว่าการจัดการภายในงานที่ดีและความปลอดภัย ของงาน และเส้นทางการแข่งขันก็ถูกจัดอยู่ในสองลำดับ สูงสุดที่ถูกรับรู้ในหมู่ผู้เข้าร่วมแข่งขันงานปั่นจักรยาน ในลำดับที่สลับกับงานวิจัยในครั้งนี้ อย่างไรก็ตามผลการ วิเคราะห์ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยเดิม เช่น ความเป็นมืออาชีพ

ขององค์ประกอบด้านการกีฬาภายในงานถูกจัดอันดับอยู่ท้ายตารางในงานที่ได้กล่าวถึง มากกว่านั้นความปลอดภัยของอีเวนต์ถูกตัดออกจากตัวแปรหลังจากการวิเคราะห์ในงานศึกษาของ Kaplanidou and C Vogt (2010) สำหรับการศึกษาี้ความปลอดภัยของเมืองได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในอันดับต้นๆ ด้วยการรับรู้ในระดับดี ผลลัพธ์ที่ได้แสดงถึงความตระหนักถึงความปลอดภัยของนักไตรกีฬาชาวไทยที่เข้าร่วมการแข่งขันไตรกีฬาในประเทศไทยทั้งในแง่ของการจัดงานและเมืองหรือสถานที่จัดงาน

ในแง่ของคุณลักษณะที่ได้รับการรับรู้ในระดับปานกลางของงานวิจัยนี้ได้แก่ เงินรางวัลจากการแข่งขันแหล่งช้อปปิ้งและบรรยากาศสถานบันเทิงยามค่ำคืนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chen and Funk (2010) ที่แหล่งช้อปปิ้งและบรรยากาศสถานบันเทิงยามค่ำคืนถูกกำหนดเป็นตัวแปรที่ได้รับความสำคัญในระดับน้อยในมุมมองของผู้เข้าร่วมงานและผู้เข้าแข่งขันกรีฑาที่จัดขึ้นโดยสมาคมกรีฑาแห่งยุโรป (European athletics championship) และเงินรางวัลจากการแข่งขันก็ถูกจัดอยู่ในอันดับสำคัญน้อยที่สุดในหมู่ของนักแข่งขันปั่นจักรยานชาวออสเตรเลีย (Buning & Gibson, 2016; Getz & McConnell, 2011)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาระดับการรับรู้ของนักไตรกีฬาชาวไทยที่มีต่อองค์ประกอบการจัดงานกีฬา คุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบและคุณภาพการให้บริการของงานสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สำหรับองค์ประกอบการจัดงาน มี 9 ตัวแปรที่ได้รับการรับรู้ในระดับมากที่สุด มี 7 ตัวแปร ที่ได้รับการรับรู้ในระดับมาก มีเพียง 1 ตัวแปร ที่ได้รับการรับรู้ในระดับปานกลาง โดยรวมแล้วองค์ประกอบการจัดงานได้รับการรับรู้ในระดับมาก

2. สำหรับคุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบ มี 6 ตัวแปร ที่ได้รับการรับรู้ในระดับมากที่สุด มี 12 ตัวแปร ที่ได้รับการรับรู้ในระดับ และมีเพียงแค่ 2 ตัวแปร ที่ได้รับการรับรู้ในระดับปานกลาง ทำให้คุณลักษณะของสถานที่จัดงานโดยรอบมีการรับรู้ในระดับมาก

3. สำหรับคุณภาพการให้บริการของงาน มี 13 ตัวแปร ได้รับการรับรู้ในระดับมากที่สุด และ 1 ตัวแปร ได้รับการรับรู้ในระดับมาก ดังนั้นองค์ประกอบคุณภาพการบริการของงานได้รับการรับรู้ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นักวิชาการและผู้สนใจ สามารถนำตัวแปรที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปเพิ่มเติมองค์ประกอบในการศึกษาในกลุ่มศึกษาที่ยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือสามารถนำไปประยุกต์กับงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาประเภทอื่นที่มีตัวแปรใกล้เคียงกัน

2. ผู้ดูแลและปฏิบัติงานด้านการพัฒนาพื้นที่สามารถนำตัวแปรในองค์ประกอบของคุณลักษณะของพื้นที่การจัดงาน เช่น ความปลอดภัยของเมือง ความสะอาดของการคมนาคม คุณภาพอากาศดี สิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬา และกิจกรรมกีฬา เมืองสะอาดและร่มรื่น ไปใช้เพื่อพัฒนาพื้นที่หรือสถานที่ที่มีศักยภาพในการจัดงานแข่งขันไตรกีฬา หรือสรรหาพื้นที่ที่อาจจะมีคุณลักษณะที่สำคัญอยู่แล้วมาพัฒนาและสนับสนุนให้เป็นพื้นที่คุณภาพในการจัดงานไตรกีฬาชั้นนำของประเทศไทยในอนาคต

3. ผู้จัดงานแข่งขันกีฬา สามารถคำนึงถึงตัวแปรในทั้งสามองค์ประกอบที่มีระดับการรับรู้ระดับมากที่สุด ในมุมมองของผู้เข้าร่วมงานชาวไทยเมื่อ

ต้องการจะจัดงานแข่งขันไตรกีฬาในประเทศไทย เช่น ตัวแปรด้านความปลอดภัยที่ได้รับคะแนนการรับรู้ในระดับมากที่สุดทั้งในแง่ของงานอีเว้นท์เองและสถานที่จัดงานโดยรอบ ดังนั้น ผู้จัดงานจะต้องหาช่องทางในการสื่อสารให้ผู้เข้าร่วมงานหรือสนใจเข้าร่วมงานรับรู้ถึงความปลอดภัยที่มีภายในงาน เป็นต้น ทั้งนี้ หากมีสัดส่วนผู้เข้าร่วมงานชาวต่างชาติจำนวนมาก อาจจะต้องคำนึงถึงมุมมองที่แตกต่างกันของผู้เข้าร่วมงานต่างวัฒนธรรมด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). *แถลงข่าวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา วันที่ 21 ธันวาคม 2559*. สืบค้นจาก <https://mots.go.th/content.php?nid=8255&filename=>
- Alexandris, K., Zahariadis, P., Tsorbatzoudis, C., & Grouios, G. (2004). An empirical investigation of the relationships among service quality, customer satisfaction and psychological commitment in a health club context. *European Sport Management Quarterly*, 4(1), 36-52.
- Beerli, A., & Martin, J. D. (2004). Factors influencing destination image. *Annals of Tourism Research*, 31(3), 657-681.
- Boit, J., & Doh, M. (2014). *The role of destination attributes and visitor satisfaction on tourist repeat visit intentions: the case of lake nakuru national park, Kenya*. Paper presented at the The 26th Annual Northeastern Recreation Research Symposium, Cooperstown, New York.
- Buning, R. J., & Gibson, H. J. (2016). The role of travel conditions in cycling tourism: implications for destination and event management. *Journal of Sport Tourism*, 20(3-4), 175 - 193.
- Chen, C. F., & Chen, F. S. (2010). Experience quality, perceived value, satisfaction and behavioral intentions for heritage tourists. *Tourism Management*, 31(1), 29-36.
- Chen, N., & Funk, D. C. (2010). Exploring destination image, experience and revisit intention: A comparison of sport and non-sport tourist perceptions. *Journal of Sport and Tourism*, 15(3), 239-259.
- Chi, C. G. Q., & Qu, H. (2008). Examining the structural relationships of destination image, tourist satisfaction and destination loyalty: An integrated approach. *Tourism Management*, 29, 624-636.
- Crompton, J. L. (1979). An assessment of the image of Mexico as a vacation destination and the influence of geographical location upon that image. *Journal of Travel Research*, 17(4), 18-23.
- Dongfeng, L. (2013). Major sports events, destination image and intention to revisit from the foreign tourist's perspective. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 15(3), 23-34.

- Funk, D. C., Toohey, K., & Bruun, T. (2008). International sport event participation: Prior sport involvement; destination image; and travel motives. *European Sport Management Quarterly*, 7(3), 227-248.
- Getz, D., & McConnell, A. (2011). Serious Sport Tourism and Event Travel Careers. *Journal of Sport Management*, 25(4), 326-338.
- Gwinner, K. (1997). A model of image creation and image transfer in event sponsorship. *International Marketing Review*, 14(3), 145-158. doi: 10.1108/026513397101702 21
- Hallmann, K., Kaplanidou, K., & Breuer, C. (2010). Event image perceptions among active and passive sports tourists at marathon races. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 12(1), 32-47. doi: 10.1108/IJSMS-12-01-2010-B005
- Hallmann, K., Zehrer, A., & Müller, S. (2010). Perceived destination image: An image model for a winter sports destination and its effect on intention to revisit. *Journal of Travel Research*, 54(1), 94-106.
- Kaplanidou, K., & Gibson, H. J. (2012). Event image and traveling parents' intentions to attend youth sport events: a test of the reasoned action model. *European Sport Management Quarterly*, 12(1), 3-18.
- Kaplanidou, K., & Vogt, C. (2007). The interrelationship between sport event and destination image and sport tourists' behaviours. *Journal of Sport & Tourism*, 12(3-4), 183-206.
- MacKenzie, S. B., Lutz, R. J., & Belch, G. E. (1986). The role of attitude toward the ad as a mediator of advertising effectiveness: A test of competing explanations. *Journal of Marketing Research*, 23, 130-143.
- Ozdemir, B., Aksu, A., Ehtiyar, R., Çizel, B., Cizel, R., & Tarcan içigen, E. (2012). Relationships Among Tourist Profile, Satisfaction and Destination Loyalty: Examining Empirical Evidences in Antalya Region of Turkey. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 21(5), 506-540.
- Sampat, M. (2014, September). Sports Tourism: Key drivers of tourism. *Voyager's World*. Retrieved from <https://silo.tips/download/key-drivers-of-tourism>
- Shonk, D. J. (2006). Perception of service quality, satisfaction and the intent to return among tourist attending a sporting event. *A dissertation for a doctoral degree of Philosophy, Graduate School, The Ohio State University*.
- Sonne, F. H. (Producer). (2016, June 15). Thailand is entering the sports tourism era. *ScandAsia: Business News*. Retrieved from <https://scandasia.com/thailand-is-entering-the-sports-tourism-era/>
- Theodorakis, N. D., Alexandris, K., Tsigilis, N., & Karvounis, S. (2013). Predicting spectators' behavioral intentions in professional football: The role of satisfaction and service quality. *Sport Management Review*, 16, 85-96.

- Theodorakis, N. D., Kaplanidou, K., & Karabaxoglou, I. (2015). Effect of event service quality and satisfaction on happiness among runners of a recurring sport event. *Leisure Sciences*, 37(1), 87-107.
- Um, S., Chon, K., Ro, Y. (2006). Antecedents of revisit intention. *Annals of Tourism Research*, 33(4), 1141-1158.
- Williams, P., & Soutar, G. N. (2009). Value, satisfaction and behavioral intentions in an adventure tourism context. *Annals of Tourism Research*, 36(3), 413-438.
- Zhou, X. (2015). *Expectations of Sport Event Tourism Experiences* (Master's thesis, Department of Service Management and Service Studies). Lund University, Lund, Sweden.

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความพึงพอใจด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม
ของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตก
Confirmatory Factor Analysis Environmental Health Satisfaction of Tourists
in Health Tourism Destinations in Western Thailand

ชลิดา ตระกูลสุนทร^{1*} วจิณี อารีروب¹ ธนัชร มุลิกะบุตร¹ มัสลิน บัวบาน²
Chalida Trakulsoontorn^{1*} Vajinee Areerob¹ Thanatchaporn Mulikaburt¹ Maslin Buaban²

Corresponding author's E-mail: ctrakulsoontorn@gmail.com¹

(Received: June 9, 2020; Revised: July 18, 2020; Accepted: August 13, 2020)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความพึงพอใจปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตก 2) ศึกษาว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจของการบริหารจัดการปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสำรวจตัวอย่างนักท่องเที่ยวจำนวน 358 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรมลิสเรล

ผลงานวิจัยพบว่า 1) โมเดลการวัดความพึงพอใจปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตกสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) ข้อคำถามความพึงพอใจในการบริหารจัดการใช้วัดความพึงพอใจปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมได้ โดยข้อคำถาม การป้องกันอาหารที่พร้อมบริโภคจากสัตว์และแมลงรบกวน มีน้ำหนักในการอธิบายความพึงพอใจปัจจัยสุขภาพอาหาร (A) มากที่สุด ข้อคำถามความสะอาดของน้ำใช้ เช่น น้ำล้างมือ น้ำในห้องน้ำมีน้ำหนักในการอธิบายความพึงพอใจปัจจัยการจัดการน้ำดื่ม น้ำใช้ (B) มากที่สุด ข้อคำถามความพอเพียงของที่ทิ้งขยะมูลฝอยมีน้ำหนักในการอธิบายความพึงพอใจปัจจัยการจัดการขยะมูลฝอย (C) มากที่สุด ข้อคำถามความสะอาดของห้องน้ำ-ห้องสุขามีน้ำหนักในการอธิบายความพึงพอใจปัจจัยการจัดการห้องน้ำ-ห้องสุขา (D) มากที่สุด ข้อคำถามไม่มีน้ำขังบริเวณห้องน้ำ-ห้องสุขามีน้ำหนักในการอธิบายความพึงพอใจปัจจัยการกำจัดน้ำเสีย (E) มากที่สุด และข้อคำถามศูนย์ประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่จำเป็นแก่นักท่องเที่ยวมีน้ำหนักในการอธิบายความพึงพอใจปัจจัยความปลอดภัย (F) มากที่สุด

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อนามัยสิ่งแวดล้อม ปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อม

Abstract

The objectives of this research are 1) confirmatory factor analysis environmental health factors satisfaction of tourists in health tourism destinations Western Thailand. 2) to study the factor loading of tourist satisfaction with the management of environmental health factors. Collecting data through surveys of 358 tourists was analyzed by confirmatory factor analysis using the LISREL program.

Research results show that. 1) Measurement models for environmental health factors satisfaction of tourists in health tourism destinations Western Thailand correspond with empirical data. 2) Management

¹ อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹ Lecturers, Faculty of Science and Technology, Nakhon Pathom Rajabhat University

² Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

satisfaction questions can be used to measure satisfaction in environmental health factors. In food hygiene factor (A), the highest factor loading is animals and insect prevention. Water cleanliness such as washing hands and water in the bathroom is the highest factor loading for drinking water supply factor (B). In waste management factor (C), the highest factor loading is the sufficiency of the waste dump. Toilet cleanliness is the highest factor loading for the management of toilets factor (D). In wastewater elimination factor (E), the highest factor loading is no water in the bathroom toilet area. Tourist information center and facilitator is the highest factor loading for safety factor (F).

Keywords: health tourism, environmental health, factors affecting environmental health

ความเป็นมาของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่อง จากรายงานของสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2562) แสดงให้เห็นว่าในไตรมาสที่ 1 และ 2 ของปี พ.ศ. 2562 รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ มีมูลค่าถึง 5.56 แสนล้านบาท และ 3.95 แสนล้านบาท รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยมีมูลค่าถึง 276,282.26 ล้านบาท และ 259,824.14 ล้านบาท ตามลำดับ กรอบกับผู้คนให้ความสนใจกับการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่องจนพัฒนามาเป็นพฤติกรรมและเกิดกลุ่มผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพมากขึ้น ส่งผลต่อสินค้าและบริการต่างๆ ที่ต้องปรับตัวตามพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป รวมถึงธุรกิจการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวจะไม่เป็นเพียงการเดินทางเพื่อการพักผ่อน แต่จะมีวัตถุประสงค์การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและรักษาพยาบาล (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2562) นำไปสู่การท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) ที่มุ่งเน้นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามสดชื่นในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจโดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โภชนาการเพื่อสุขภาพ การผ่อนคลาย การทำสมาธิและจิตใจ กิจกรรมให้ความรู้

การบำบัด รักษาฟื้นฟูสุขภาพ การนวด/อบ/ประคบสมุนไพร และอื่นๆ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกต่อการส่งเสริมและรักษาสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555; ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2555; Hall, 1992; Smith & Puczko, 2009)

กระแสการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง สำหรับประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนับเป็นอีกหนึ่งของธุรกิจการท่องเที่ยวที่โดดเด่นเพราะได้เปรียบด้วยต้นทุนที่ดีทั้งในแง่ของการบริการด้านสุขภาพ บริการ ค่าใช้จ่าย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ถือเป็นโอกาสทางธุรกิจท่องเที่ยวของผู้ประกอบการไทยที่น่าจะมองเห็นและเร่งพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อรองรับกับความต้องการของตลาด และสร้างเงินหมุนเวียนขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจในประเทศ (ผู้จัดการออนไลน์, 2562) แต่โดยส่วนใหญ่รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นรายได้ที่มาจากค่าบริการสปา และการนวดไทย ซึ่งส่วนใหญ่ให้บริการในโรงแรมหรือสถานประกอบการที่มีมาตรฐาน ส่งผลให้การบริการสุขภาพในชุมชนยังไม่เป็นที่ได้รับความนิยม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558; คมสิทธ์ เทียนวัฒนา, สุจิตรา สุนทรทรัพย์ และวิภาวดี ลิ้มสวัสดิ์, 2561) นอกจากนี้ในส่วนของการติดตามและประเมินผลการพัฒนาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 และการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจาก

หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กับการท่องเที่ยวในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปการท่องเที่ยวของประเทศไทย และการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 5 เขตพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่าการท่องเที่ยวไทยยังคงมีภาพลักษณ์ด้านลบที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ปัจจัยด้านสุขาภิบาลอาหาร การจัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้ การจัดการขยะมูลฝอย การจัดการห้องน้ำห้องสุขา การกักน้ำเสีย การจัดการที่พักร และความปลอดภัย (दनัย บวรเกียรติกุล, 2561) สิ่งเหล่านี้กลายเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว เป็นผลมาจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวที่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยวหรือการแสวงหารายได้เป็นหลัก ในขณะที่การรองรับและการจัดการไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งเกิดความเสื่อมโทรม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)

ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย แหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมและโดดเด่นในกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบศึกษาธรรมชาติ ใช้ธรรมชาติในการบำบัดรักษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ชุมชนปาละฮู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมชนหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ชุมชนบ้านหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี ชุมชนเหล่าตักลัก จังหวัดราชบุรี และชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม จากการลงพื้นที่เพื่อประเมินศักยภาพ และศึกษาการบริหารจัดการปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเบื้องต้นร่วมกับตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและตัวแทนชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวจำนวน 50 คน พบว่าชุมชนมีความต้องการให้มีการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดำเนินการโดยชุมชนแบบไม่พักค้างคืนในพื้นที่เนื่องจากการท่องเที่ยวจะนำรายได้เข้ามาสู่ชุมชน ซึ่งทางชุมชนได้มีการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

สุขาภิบาลอาหาร การจัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้ การจัดการขยะมูลฝอย การจัดการห้องน้ำห้องสุขา การกักน้ำเสีย และความปลอดภัย แต่ยังขาดความรู้และความสามารถในการปรับปรุงและพัฒนาบริหารจัดการปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานและนำไปสู่การดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่

แนวคิดและทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) โดยทฤษฎีดังกล่าวได้อธิบายว่า บุคคลใช้การค้นหาเป้าหมายของชีวิต โดยที่มีความจำเป็น ความปรารถนา และความอยากได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตนเองเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ (Maslow, 1970) ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นความรู้สึกที่ดีหลังจากใช้บริการนั้นแล้วพบว่าดีจริงตามที่ตนคาดหวัง เมื่อผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจแล้ว จะส่งผลให้ผู้ใช้บริการกลับมาใช้บริการซ้ำ เกิดความภักดี และบอกต่อไปยังผู้อื่น (เกษมสันต์ พิพัฒน์ศิริศักดิ์, 2551; ดนัย เทียนพุด, 2543) สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวที่พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการกลับมายังแหล่งท่องเที่ยวนั้นซ้ำอีกครั้ง รวมทั้งการแนะนำบอกต่อไปยังผู้อื่น (กนก บุญศักดิ์, สิทธิชัย พรหมสุวรรณ, เสรี วงษ์มณฑา และ วาสนา กิรติจำเริญ, 2561; Craggs & Schofield, 2011; Lee, Yoon, & Lee, 2007; Alegre & Magdalena, 2006; Mangold & Miller, 1999) ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถ้านักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจในการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ย่อมหมายความว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในปัจจุบัน อนามัยสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน แต่เนื่องจากยังไม่ปรากฏการยืนยันว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวสามารถอธิบายความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ

ปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมได้จริง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติที่ใช้สนับสนุนทฤษฎีหรือยืนยันความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ของเครื่องมือที่สร้างขึ้น หรือข้อคำถามที่สร้างขึ้น สามารถอธิบายปัจจัยต่างๆ ได้จริงหรือไม่ และระบุน้ำหนักหรือความสำคัญของข้อคำถามที่อธิบายปัจจัยต่างๆ ได้อีกด้วย (พูลพงศ์ สุขสว่าง, 2561)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก ซึ่งได้จากการยืนยันความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความพึงพอใจปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตก
2. เพื่อศึกษาน้ำหนักความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตก

ปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม

องค์การอนามัยโลก (WHO) กำหนดขอบเขตงานอนามัยสิ่งแวดล้อมไว้ 17 ประการ และระบุว่าภาระดำเนินงานของแต่ละประเทศ/ภูมิภาคอาจไม่เหมือนกัน จะครอบคลุมทั้ง 17 ประการหรือไม่ เน้นหนักด้านใดขึ้นอยู่กับปัญหาสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของประเทศนั้น จากการลงพื้นที่เพื่อประเมินศักยภาพด้านอนามัย

สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภูมิภาคตะวันตกจำนวน 16 แหล่งท่องเที่ยว พบว่า ลักษณะพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวยังคงความเป็นธรรมชาติอยู่มาก ไม่มีมลพิษทางดิน อากาศ เสียง กัมมันตภาพรังสี และไม่มีที่พักค้างคืน จึงมีการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมเพียง 6 ประการ และแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมและโดดเด่นในกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบธรรมชาติ ใช้ธรรมชาติบำบัดรักษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีธรรมชาติที่งดงาม มีศักยภาพการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม 6 ประการจำนวน 5 แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว 1 ชุมชนป่าละอู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แหล่งท่องเที่ยว 2 ชุมชนหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี แหล่งท่องเที่ยว 3 ชุมชนบ้านหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี แหล่งท่องเที่ยว 4 ชุมชนเหล่าตึกหลัก จังหวัดราชบุรี แหล่งท่องเที่ยว 5 ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม เมื่อจัดประชุมกลุ่มย่อยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้นำชุมชน นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว สาธารณสุข ศิลปะและวัฒนธรรม พัฒนาชุมชน ประชาชนในท้องถิ่น และกลุ่มผู้ประกอบการ ในแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว จำนวน 50 คน เพื่อศึกษาในประเด็นเรื่องการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเด็นต่างๆ ได้ผลดังนี้

1. ปัจจัยสุขาภิบาลอาหาร มีการบริหารจัดการดังนี้ 1) ความสะอาดของร้าน/แผงจำหน่ายอาหาร 2) ความสะอาดของอาหารที่มีไว้บริการ/จำหน่าย 3) การแต่งกายของผู้สัมผัสอาหารสะอาด มีผ้ากันเปื้อน และสวมหมวกหรือเน็ตคลุมผม 4) การป้องกันอาหารที่พร้อมบริโภคจากสัตว์และแมลงรบกวน และ 5) ความสะอาดของภาชนะใส่อาหาร ช้อน ส้อม

2. ปัจจัยการจัดหาน้ำดื่ม/น้ำใช้ มีการบริหารจัดการดังนี้ 1) ความสะอาดของน้ำดื่มที่มีไว้บริการ/จำหน่าย 2) ความเพียงพอของน้ำดื่มต่อจำนวนนักท่องเที่ยว 3) ความสะอาดของน้ำใช้ เช่น น้ำล้างมือ น้ำในห้องน้ำ และ 4) ความเพียงพอของน้ำใช้ต่อจำนวนนักท่องเที่ยว

3. ปัจจัยการจัดการขยะมูลฝอย มีการบริหารจัดการดังนี้ 1) ความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว 2) ความพอเพียงของที่ทิ้งขยะมูลฝอย 3) ที่ทิ้งขยะมูลฝอยแบ่งตามประเภทขยะมูลฝอย และ 4) ที่รองรับขยะมูลฝอยมีความคงทน ไม่รั่วซึม มีฝาปิดป้องกันสัตว์และแมลงรบกวนได้

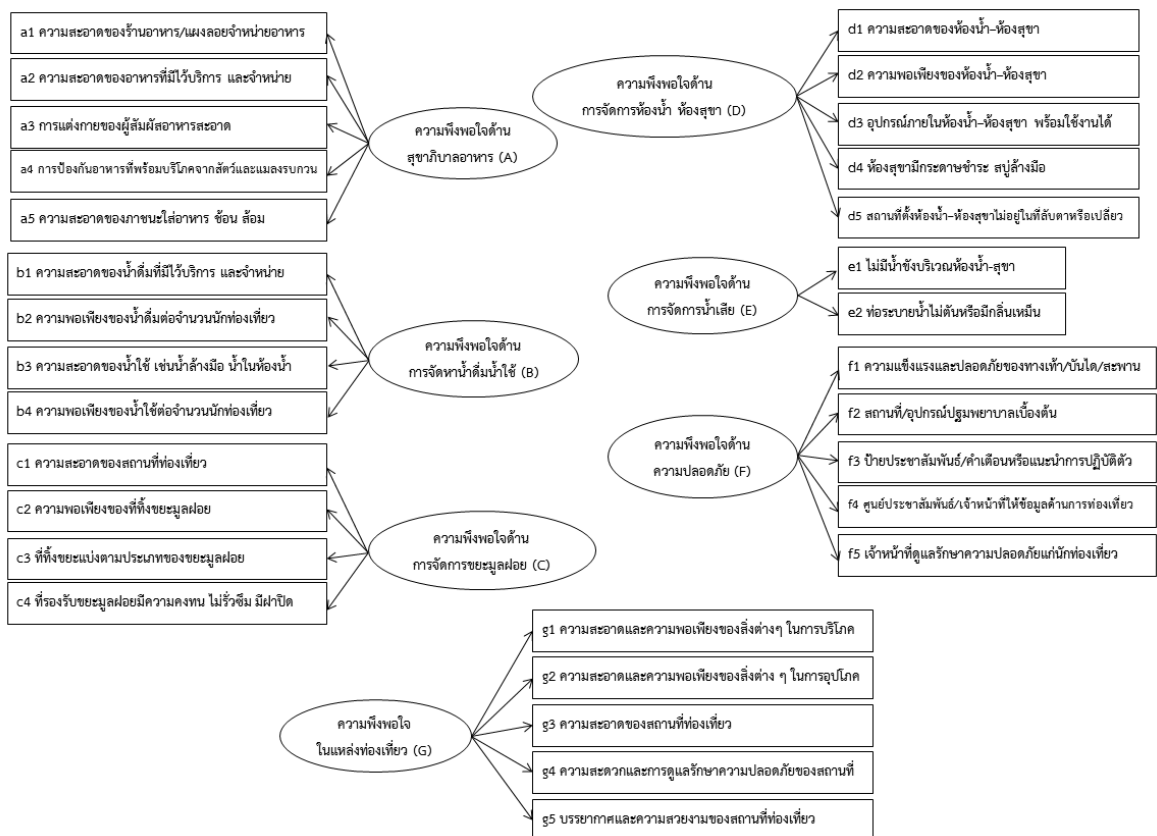
4. ปัจจัยการจัดการห้องน้ำ-ห้องสุขา บริหารจัดการดังนี้ 1) ความสะอาด 2) ความเพียงพอ 3) อุปกรณ์ภายในมีพร้อมใช้งาน 4) มีกระดาษชำระ สบู่ล้างมือ และ 5) สถานที่ตั้งไม่อยู่ในที่ลับตา/เปลี่ยว

5. ปัจจัยการกักน้ำเสีย มีการบริหารจัดการดังนี้ 1) ไม่มีน้ำขังบริเวณห้องน้ำ-ห้องสุขา และ 2) ท่อระบายน้ำไม่มีตัน หรือมีกลิ่นเหม็น

6. ปัจจัยด้านความปลอดภัย มีการบริหารจัดการดังนี้ 1) ความแข็งแรงและปลอดภัยของทางเท้า/บันได/สะพาน/ราวกันตก 2) สถานที่/อุปกรณ์ปฐมพยาบาล

เบื้องต้นเพื่อดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว 3) ป้ายประชาสัมพันธ์ คำเตือน หรือแนะนำการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว เพื่อความปลอดภัย 4) ศูนย์ประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่จำเป็นแก่นักท่องเที่ยว 5) เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

ผู้วิจัยศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก 6 ด้าน โดยเพิ่มการวัดความพึงพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเป็นตัวแปรแฝง โดยวัดจากตัวแปรโครงสร้างได้แก่ความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารจัดการด้านต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นโมเดลการวัด (Measurement model) จึงประกอบด้วยตัวแปรแฝงและตัวแปรโครงสร้าง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการวัดความพึงพอใจปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) เป็นการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝง (Latent variable) ที่เกิดจากการวัดโดยตัวแปรโครงสร้าง (Construct variable) ให้เป็นไปตามทฤษฎีการวัด ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจากทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องว่า สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างนั้นทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการวัดค่าของตัวแปรที่ได้จากตัวอย่างสามารถแทนค่าจริงที่มีอยู่ในประชากรได้ (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2014) การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างสามารถทำได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรล มีข้อตกลงที่ยอมรับให้ความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันได้ ซึ่งตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยการพิจารณาว่าโมเดลการวัดสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ให้พิจารณาจากดัชนีวัดความสอดคล้องดังนี้ ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-square) คำนวณจาก $\chi^2/df < 2.00$ (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และสมชาติ สว่างเนตร, 2535; สุกมาศ อังคุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล ภิญญานานูวัฒน์, 2552) ค่าความน่าจะเป็น ($p\text{-value} > .05$) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนีค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA $< .05$) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, กรรณิการ สุขเกษม, ไศภิต ผ่องเสรี และณอมรัตน์ ประสิทธิ์เมตต์, 2549; สุกมาศ อังคุโชติ และคณะ, 2552) ค่าความสอดคล้องของดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI > 0.9) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI > 0.9) (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และสมชาติ สว่างเนตร, 2535; สุชาติ ประสิทธิ์ รัฐสินธุ์ และคณะ, 2549)

2. การตรวจสอบความตรงแบบรวมศูนย์ (Convergent validity) เป็นการตรวจสอบว่าตัวแปรโครงสร้างที่มีความแปรปรวนร่วมกันนั้นสามารถใช้อธิบายตัวแปรแฝง

เดียวกัน วิธีการวัดความตรงแบบรวมศูนย์มีข้อกำหนด 3 ประการดังนี้ (Hair, et al., 2014; Knight & Cavusgil, 2004) 1) น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardize factor loading: $\lambda > 0.5$) หากค่าของน้ำหนัก องค์ประกอบมาตรฐานมีค่าสูงแสดงให้เห็นถึงการมีจุดศูนย์รวมร่วมกันสูง 2) Average Variance Extracted (AVE ≥ 0.5) (สุกมาศ อังคุโชติ และคณะ, 2552) 3) ค่าความเที่ยงเชิงโครงสร้าง (Construct reliability: CR ≥ 0.4)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง กับ แนวความคิดและทฤษฎีปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ประเด็นอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่จะใช้ประเมินแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

2. สำรวจพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก 16 แห่ง โดยใช้แบบประเมินศักยภาพอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก จากข้อ 1 และคัดเลือกให้เหลือ 5 แห่ง ดังรายละเอียดข้างต้น

3. จัดประชุมกลุ่มย่อยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 5 แห่ง จำนวน 50 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดข้างต้น

4. สร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภูมิภาคตะวันตก โดยใช้ประเด็นความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวประเด็นต่างๆ จากข้อ 3 จำนวน 30 ข้อ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.66 – 1.00 และความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha-coefficient) อยู่ในช่วง 0.861 – 0.918

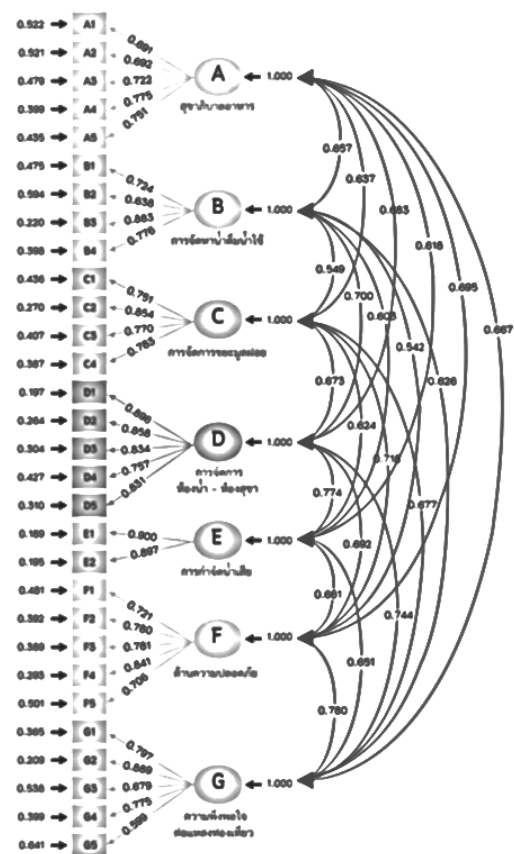
5. สํารวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนในแหล่งท่องเที่ยว 5 แหล่งที่คัดเลือกจากข้อ 2 ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนที่มีต่อบัณฑิตด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตกจากข้อ 4 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักท่องเที่ยวนจาก 5 แหล่งท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวนจาก 5 แหล่งท่องเที่ยว วิธีคํานวนจํานวนตัวอย่างของคอคแรน (Cochran, 1977) กรณีกลุ่มประชากรมีขนาดใหญ ระดับความเชื่อมั่น 95% จํานวน 358 คน โดยใชการเลือกตัวอย่างแบบมีระบบ

6. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดความพึงพอใจบัณฑิตด้านสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตกด้วยโปรแกรมลิสเรล

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบเชิงยืนยันความพึงพอใจบัณฑิตด้านสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตก

โมเดลการวัดความพึงพอใจบัณฑิตด้านสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตกสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนีวัดความสอดคล้องดังนี้ $\chi^2 = 305.324$, $df = 302$, $\chi^2/df = 1.011$, $p\text{-value} = .436$, $RMSEA = .006$, $GFI = 0.946$ และ $AGFI = 0.917$ ซึ่งผ่านเกณฑ์ข้างต้น

$$\chi^2 = 305.324, df = 302, \chi^2/df = 1.011, p\text{-value} = 0.436, RMSEA = 0.006, GFI = 0.946, AGFI = 0.917$$

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความพึงพอใจบัณฑิตด้านสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตก

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์ความตรงแบบรวมศูนย์

ตัวแปรโครงสร้าง	Lambda (λ_i)	SE	t-value	R ²	Theta-Delta (δ_i)	AVE (ρ_v)	CR (ρ_c)
a1	0.691 ⁵	0.037	14.053 ^{***}	0.478	0.522	ตัวแปรแฝง A	0.528 0.848
a2	0.692 ⁴	0.038	13.531 ^{***}	0.479	0.521		
a3	0.722 ³	0.037	14.889 ^{***}	0.521	0.479		
a4	0.775 ¹	0.036	16.421 ^{***}	0.601	0.399		
a5	0.751 ²	0.035	15.779 ^{***}	0.565	0.435		
b1	0.724 ³	0.040	14.217 ^{***}	0.525	0.475	ตัวแปรแฝง B	0.578 0.844
b2	0.638 ⁴	0.042	12.728 ^{***}	0.406	0.594		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปรโครงสร้าง	Lambda (λ_i)	SE	t-value	R^2	Theta-Delta (δ_i)	AVE (ρ_v)	CR (ρ_c)
b3	0.883 ¹	0.040	19.218**	0.780	0.220	ตัวแปรแฝง C 0.625 0.869	
b4	0.776 ²	0.040	16.554**	0.602	0.398		
c1	0.751 ⁴	0.041	14.862**	0.564	0.436		
c2	0.854 ¹	0.038	18.627**	0.730	0.270		
c3	0.770 ³	0.044	16.190**	0.593	0.407	ตัวแปรแฝง D 0.700 0.921	
c4	0.783 ²	0.044	16.399**	0.613	0.387		
d1	0.896 ¹	0.040	20.845**	0.803	0.197		
d2	0.858 ²	0.042	19.251**	0.736	0.264		
d3	0.834 ³	0.042	19.072**	0.696	0.304	ตัวแปรแฝง E 0.807 0.894	
d4	0.757 ⁵	0.046	16.728**	0.573	0.427		
d5	0.831 ⁴	0.042	18.462**	0.690	0.310		
e1	0.900 ¹	0.039	21.132**	0.811	0.189		
e2	0.897 ²	0.039	20.865**	0.805	0.195	ตัวแปรแฝง F 0.589 0.877	
f1	0.721 ⁴	0.037	14.985**	0.519	0.481		
f2	0.780 ³	0.042	17.184**	0.608	0.392		
f3	0.781 ²	0.041	16.840**	0.611	0.389		
f4	0.841 ¹	0.042	18.723**	0.707	0.293	ตัวแปรแฝง G 0.569 0.867	
f5	0.706 ⁵	0.042	15.036**	0.499	0.501		
g1	0.797 ²	0.034	17.738**	0.635	0.365		
g2	0.889 ¹	0.039	20.583**	0.791	0.209		
g3	0.679 ⁴	0.036	14.102**	0.462	0.538		
g4	0.775 ³	0.037	16.380**	0.601	0.399		
g5	0.599 ⁵	0.043	11.587**	0.359	1.641		

หมายเหตุ: ^{1 2 3 4 5} หมายถึง อันดับน้ำหนัก (ความสำคัญ) ของตัวแปรโครงสร้างที่ร่วมกันอธิบายค่าของตัวแปรแฝง

** หมายถึง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบแตกต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรแฝงมีค่า AVE ตั้งแต่ 0.528 ถึง 0.807 และ CR มีค่าตั้งแต่ 0.844 ถึง 0.921 ตัวแปรโครงสร้างทั้งหมดมีค่า λ ตั้งแต่ 0.599 ถึง 0.900 ค่าสถิติทดสอบที (t-test) มากกว่า 2.567 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด นั่นคือข้อคำถามความพึงพอใจ a1 ถึง a5 อธิบายความพึงพอใจปัจจัยสุขาภิบาลอาหาร (A) ได้ ข้อคำถามความพึงพอใจ b1 ถึง b4 อธิบายความพึงพอใจปัจจัยการจัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้ (B) ได้ ข้อคำถามความพึงพอใจ c1 ถึง c4 อธิบายความพึงพอใจปัจจัยการจัดการขยะมูลฝอย (C) ได้ ข้อคำถามความพึงพอใจ d1 ถึง d5

อธิบายความพึงพอใจปัจจัยการจัดการห้องน้ำ-ห้องสุขา (D) ได้ ข้อคำถามความพึงพอใจ e1 และ e2 อธิบายความพึงพอใจปัจจัยการกำจัดน้ำเสีย (E) ได้ ข้อคำถามความพึงพอใจ f1 ถึง f5 อธิบายความพึงพอใจปัจจัยความปลอดภัย (F) ได้ และข้อคำถามความพึงพอใจ g1 ถึง g5 อธิบายความพึงพอใจ (G) ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2. น้ำหนักความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตก

จากตารางที่ 1 ค่า λ และค่าสัดส่วนความแปรผันระหว่างตัวแปรโครงสร้างกับองค์ประกอบร่วม (R^2)

ชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรโครงสร้าง a4 มีน้ำหนักมากที่สุดในการอธิบายตัวแปรแฝง A ร่วมกับตัวแปรอื่นได้ถึงร้อยละ 60.10 ($\lambda = 0.775$, $R^2 = 0.601$) นั่นคือความพึงพอใจในการบริหารจัดการการป้องกันอาหารที่พร้อมบริโภคจากสัตว์และแมลง (a4) มีความสำคัญต่อความพึงพอใจปัจจัยสุขาภิบาลอาหาร (A) มากที่สุด

ตัวแปรโครงสร้าง b3 มีน้ำหนักมากที่สุดในการอธิบายตัวแปรแฝง B ร่วมกับตัวแปรอื่นได้ถึงร้อยละ 78.00 ($\lambda = 0.883$, $R^2 = 0.780$) นั่นคือความพึงพอใจในการบริหารจัดการความสะอาดของน้ำใช้ เช่นน้ำล้างมือ น้ำในห้องน้ำ (b3) มีความสำคัญต่อความพึงพอใจปัจจัยการจัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้ (B) มากที่สุด

ตัวแปรโครงสร้าง c2 มีน้ำหนักมากที่สุดในการอธิบายตัวแปรแฝง C ร่วมกับตัวแปรอื่นได้ถึงร้อยละ 73.00 ($\lambda = 0.854$, $R^2 = 0.730$) นั่นคือความพึงพอใจในการบริหารจัดการความพอเพียงของที่ทิ้งขยะมูลฝอย (c2) มีความสำคัญต่อความพึงพอใจปัจจัยการจัดการขยะมูลฝอย (C) มากที่สุด

ตัวแปรโครงสร้าง d1 มีน้ำหนักมากที่สุดในการอธิบายตัวแปรแฝง D ร่วมกับตัวแปรอื่นได้ถึงร้อยละ 80.30 ($\lambda = 0.896$, $R^2 = 0.803$) นั่นคือความพึงพอใจในการบริหารจัดการความสะอาดของห้องน้ำ-ห้องสุขา (d1) มีความสำคัญต่อความพึงพอใจปัจจัยการจัดการห้องน้ำ-ห้องสุขา (D) มากที่สุด

ตัวแปรโครงสร้าง e1 มีน้ำหนักมากที่สุดในการอธิบายตัวแปรแฝง E ร่วมกับตัวแปรอื่นได้ถึงร้อยละ 81.10 ($\lambda = 0.900$, $R^2 = 0.811$) นั่นคือความพึงพอใจในการบริหารจัดการเรื่องไม่มีน้ำขังบริเวณห้องน้ำ-ห้องสุขา (e1) มีความสำคัญต่อความพึงพอใจปัจจัยการจัดการกำจัดน้ำเสีย (E) มากที่สุด

ตัวแปรโครงสร้าง f4 มีน้ำหนักมากที่สุดในการอธิบายตัวแปรแฝง F ร่วมกับตัวแปรอื่นได้ถึงร้อยละ 70.70 ($\lambda = 0.841$, $R^2 = 0.707$) หมายความว่าความพึงพอใจใน

การบริหารจัดการศูนย์ประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่จำเป็นแก่นักท่องเที่ยว (f4) มีความสำคัญต่อความพึงพอใจปัจจัยด้านความปลอดภัย (F) มากที่สุด

ตัวแปรโครงสร้าง g2 มีน้ำหนักมากที่สุดในการอธิบายตัวแปรแฝง G ร่วมกับตัวแปรอื่นได้ถึงร้อยละ 79.10 ($\lambda = 0.889$, $R^2 = 0.791$) นั่นคือความพึงพอใจเรื่องความสะดวกและความพอเพียงของสิ่งอำนวยความสะดวกในการอุปโภค เช่น น้ำใช้ ห้องน้ำ ห้องสุขา ที่ทิ้งขยะ (g2) มีความสำคัญต่อความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยว (G) มากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การวิเคราะห์ความตรงแบบบรมศูนย์ สรุปได้ว่าโมเดลการวัดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตก สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีวัดความสอดคล้องของโมเดลเป็นไปตามเกณฑ์ของ Schumacker และ Lomax (Schumacker & Lomax, 2016) ข้อคำถามความพึงพอใจในการบริหารจัดการ a1 ถึง a5 อธิบายความพึงพอใจปัจจัยสุขาภิบาลอาหาร (A) ได้ โดยข้อคำถาม a4 มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ a5 a3 a2 และ a1 แหล่งท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการในเรื่องการป้องกันอาหารที่พร้อมบริโภคจากสัตว์และแมลงเป็นลำดับแรก เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ และการตรวจสอบจากหน่วยงานในท้องถิ่นเช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุขเป็นประจำ แต่ยังขาดความรู้ วิชาการ และความตระหนักในการป้องกันอาหารที่พร้อมบริโภคจากสัตว์และแมลง

ข้อคำถามความพึงพอใจในการบริหารจัดการ b1 ถึง b4 อธิบายความพึงพอใจปัจจัยการจัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้

(B) ได้จริง โดยข้อคำถาม b3 มีน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ b4 b1 และ b2 แหล่งท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการในเรื่องความสะดวกของน้ำใช้ เช่นน้ำล้างมือ น้ำในห้องน้ำ เป็นลำดับแรก เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมักเก็บน้ำใช้ไว้ในภาชนะเป็นเวลานาน ยังขาดความรู้วิธีการ และความตระหนักในการเก็บรักษา

ข้อคำถามความพึงพอใจในการบริหารจัดการ c1 ถึง c4 อธิบายความพึงพอใจปัจจัยการจัดการขยะมูลฝอย (C) ได้จริง โดยข้อคำถาม c2 มีน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ c4 c3 และ c1 แหล่งท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการในเรื่องความปลอดภัยของที่ทิ้งขยะมูลฝอยเป็นลำดับแรก เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวจัดที่ทิ้งขยะรวมไว้เป็นจุดใหญ่ แต่ไม่กระจายไปตามจุดต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว

ข้อคำถามความพึงพอใจในการบริหารจัดการ d1 ถึง d5 อธิบายความพึงพอใจปัจจัยการจัดการห้องน้ำ-ห้องสุขา (D) ได้จริง โดยข้อคำถาม d1 มีน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ d2 d3 d5 และ d4 แหล่งท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการในเรื่องความสะดวกของห้องน้ำ-ห้องสุขาเป็นลำดับแรก เนื่องจากทางแหล่งท่องเที่ยวไม่มีงบประมาณในการจัดเจ้าหน้าที่รักษาความสะดวกห้องน้ำเป็นเวลา

ข้อคำถามความพึงพอใจในการบริหารจัดการ e1 และ e2 อธิบายความพึงพอใจปัจจัยการกำจัดน้ำเสีย (E) ได้จริง โดยข้อคำถาม e1 มีน้ำหนักมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ e2 แหล่งท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการในเรื่องไม่มีน้ำขังบริเวณห้องน้ำ-ห้องสุขา เป็นอันดับแรก

ข้อคำถามความพึงพอใจในการบริหารจัดการ f1 ถึง f5 อธิบายความพึงพอใจปัจจัยด้านความปลอดภัย (F) ได้จริง โดยข้อคำถาม f4 มีน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ f3 f2 f1 และ f5 แหล่งท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญในการ

ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการในเรื่องการจัดการเรื่องศูนย์ประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่จำเป็นแก่นักท่องเที่ยวเป็นลำดับแรก เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นธรรมชาติ นักท่องเที่ยวต้องการทราบเส้นทางทางท่องเที่ยวเพื่อความสะดวกในการเดินทาง

และข้อคำถามความพึงพอใจในการบริหารจัดการ g1 ถึง g5 อธิบายความพึงพอใจ (G) ได้จริง โดยข้อคำถาม g2 มีน้ำหนักมากที่สุด รองลงมา คือ g1 g4 g3 และ g5 แหล่งท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการในเรื่องความสะดวกและความพอเพียงของสิ่งอำนวยความสะดวกในการอุปโภค เช่นน้ำใช้ ห้องน้ำ ห้องสุขา ที่ทิ้งขยะ เป็นลำดับ สอดคล้องกับการรายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2562) เช่นกัน

จะเห็นได้ว่าผลของการจัดลำดับการปรับปรุงการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกนั้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอิศรา ห้องทรัพย์ (2557) จินต์จุฑา แสงเพชร (2550) และศุภชัย ปิตตานัง (2555) ที่ให้ผลการศึกษาลักษณะคล้ายกัน ดังนั้นการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ควรปรับปรุงเรื่องความสะดวก การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ การซ่อมแซมห้องสุขา ห้องแช่และห้องอาบน้ำพุร้อนให้มีสภาพที่ดี มีห้องน้ำ ห้องสุขา แบบติดตั้งชั่วคราว เช่น รถสุขา เคลื่อนที่ ห้องน้ำ ห้องสุขาแบบน็อคดาวน การจัดให้มีป้ายนิเทศการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานทุกประเภทให้ดีขึ้นคุณภาพ ปรับปรุงมาตรการการรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม และจัดให้มีชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น ในการดำเนินงานสุขภาพอาหาร และการจัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้ ในแหล่งท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในทุกฝ่ายที่รับผิดชอบ มีระบบที่รองรับในกรณีที่มี

นักท่องเที่ยวเข้ามาในปริมาณที่มากโดยเฉพาะในวันหยุดราชการ วันหยุดนักขัตฤกษ์ แหล่งท่องเที่ยวควรเพิ่มจำนวนถึงขยะให้มีกระจายทั่วพื้นที่และรูปแบบกลมกลืนธรรมชาติ ถึงขยะมิดชิดไม่มีกลิ่นรบกวน เก็บขนขยะได้สะดวกและไม่ควรทิ้งขยะเอาไว้วัน เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดในภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 แหล่งนั้นระบุลำดับความสำคัญของความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ หากดำเนินการปรับปรุงการบริหารจัดการตามลำดับความสำคัญจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อนำผลการพิจารณาร่วมกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในการจัดลำดับความสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยว และสร้างรูปแบบการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและทดลองใช้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก

เอกสารอ้างอิง

กนก บุญศักดิ์, สิทธิชัย พรหมสุวรรณ, เสรี วงษ์มณฑา และวาสนา กิรติจำเริญ. (2561). อิทธิพลของปัจจัยที่มีต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย. *NRRU Community Research Journal*, 12(1), 10-28.

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558).

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทยปี 2558-2560.

กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2555, 29 สิงหาคม).

ความสำคัญของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://www.etatjourunal.com/web/menu-read-web-etatjourunal/menu-2012/menu-2012-apr-jun/449-22555-travel>

2012/menu-2012-apr-jun/449-22555-travel

เกษมสันต์ พิพัฒน์ศิริศักดิ์. (2551). *การจัดการทาง*

การตลาด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

คมลธิ์ เทียนวัฒนา, สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์ และวิภาวดี ลิ้มสวัสดิ์. (2561). สถานการณ์ ความต้องการ และแนวโน้มของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย. *วารสารวิชาการ สถาบันการพลศึกษา*, 10(1), 168-177.

จินต์จุฑา แสงเพชร. (2550). การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 3, 87-96.

ดนัย เทียนพุฒ. (2543). *การบริหารทรัพยากรบุคคลในทศวรรษหน้า*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดนัย บวรเกียรติกุล. (2561). งานอนามัยสิ่งแวดล้อมกับการท่องเที่ยว. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 13(1), 81-92.

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และสมชาติ สว่างเนตร. (2535). *การวิเคราะห์แนวโน้มด้วยวิธีวิเคราะห์สถิติสำหรับนักวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคมและพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ผู้จัดการออนไลน์. (2562, 25 พฤศจิกายน). Wellness Tourism ยุทธศาสตร์ใหม่การท่องเที่ยว. สืบค้นจาก <https://gotomanager.com/content/wellness-tourism-ยุทธศาสตร์ใหม่การท่องเที่ยว>.

- พูลพงษ์ สุขสว่าง. (2561). *โมเดลสมการโครงสร้าง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ชลบุรี: เอ.พี.ปบลูปรินท์.
- ศุภชัย ปิตตานัง. (2555). รูปแบบการดำเนินงานสุขาภิบาลร้านอาหาร โดยกระบวนการมีส่วนร่วมสู่มาตรฐาน อาหารสะอาดรสชาติอร่อย. *วารสารราชพฤกษ์*, 10 (1), 65-70.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2555, 29 สิงหาคม). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอาเซียนปี 55. สืบค้นจาก <https://millionaire-academy.com>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2562, 25 พฤศจิกายน). จับชีพจรนักท่องเที่ยวต่างชาติ ปี 62. สืบค้นจาก https://www.kasikombank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/SMEAnalysis_Jan.pdf.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). สถานการณ์การท่องเที่ยวไทยที่สำคัญ. *รายงานสภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว TOURISM ECONOMIC REVIEW*, (1), 12-21.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, กรรณิการ์ สุขเกษม, ไชยสิทธิ์ ฝ่องเสรี, และณอมรัตน์ ประสิทธิ์เมตต์. (2549). *แบบจำลองสมการโครงสร้าง: การใช้โปรแกรม LISREL, PRELIS และ SIMPLIS*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- สุภามาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิภา ฤกษ์ปัญญาวัฒน์. (2552). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เจริญดีมีจัดการพิมพ์.
- อริศรา ห่องทรัพย์. (2557). *แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแหล่งน้ำพุร้อนในภูมิภาคทางตอนเหนือของประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Alegre, J., & Magdalena, C. (2006). Destination loyalty: consumers' economic behavior. *Annals of Tourism Research*, 33(3), 684-706.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques* (3rd ed.). New York: Wiley.
- Craggs, R., & Schofield, P. (2011). The Quays in Salford: an analysis of visitor perceptions, satisfaction and behavioral intention. *International Journal of Tourism Research*, 13, 583-599.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, BmJ., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis: a global perspective* (7th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Hall, C. M. (1992). Adventure, sport and health tourism. *Special interest tourism*, 8(2), 141-158.
- Knight, G. A., & Cavusgil, S.T. (2004). Innovation, Organizational Capabilities, and the Born Global Firm. *Journal of International Business Studies*, 3(5), 124-141
- Lee, C. K., Yoon, Y. S., & Lee, S. K. (2007). Investigating the relationships among perceived value, satisfaction, and recommendations: The case of the Korean DMZ. *Tourism Management*, 28(1), 204-214
- Mangold, G., & Miller, F. (1999). Word-of-mouth communications in the service marketplace. *Journal of Service Marketing*, 13(1), 73-90
- Maslow, A. (1970). *Motivation and personality*. New York: Harper & Row
- Smith, M., & Puczko, L. (2009). *Health and Wellness Tourism*. USA: Elsevier.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2016). *A beginner's guide to structural equation modeling* (4th ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associate.

การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า: กรณีศึกษา บริษัท XXX จำกัด

Increasing Efficiency of Warehouse Management: Case Study XXX Company

ณัฐวรรณ สมรรถจันทร์^{*} พงศ์ชนันต์ ศรีสุวรรณ¹ สุปรียา บุญมาก¹ ณปาล อุทัยรัตน์² จินตนา ท่วมใจดี³

Nathawan Samakachan^{1*} Phongchayont Srisuwan¹

Supreechaya Bunmak¹ Napal Uttayaratana² Jintana Toumjaidee³

Corresponding author's E-mail: aom.nathawan@gmail.com¹

(Received: June 25, 2020; Revised: September 8, 2020; Accepted: September 29, 2020)

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบและวิธีการปฏิบัติงานในการจัดวางและการส่งมอบของแผนกสินค้าสำเร็จรูปและคลังวัตถุดิบ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดวางวัตถุดิบ และเพื่อลดระยะเวลาในการส่งมอบวัตถุดิบ โดยทำการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นพบว่าการจัดวางวัตถุดิบปะปนกันไม่มีตำแหน่งที่ตายตัว จึงทำให้เกิดปัญหาการส่งมอบสินค้าและวัตถุดิบล่าช้า แนวทางที่ใช้ในการแก้ปัญหาใช้ระบบการคิดวิเคราะห์แบบ ABC และทฤษฎีการควบคุมด้วยการมองเห็น ระบบจัดเก็บโดยกำหนดตำแหน่งตายตัว เพื่อนำมาประยุกต์และปรับใช้ในการปรับปรุงการจัดวางสินค้าและวัตถุดิบเพื่อลดระยะเวลาในการส่งมอบวัตถุดิบ ผลการวิจัยพบว่าการจัดวางแบบเก่าค่าเฉลี่ยในการเบิกสินค้าแต่ละออเดอร์ 119 นาที ต่อ 1 ใบเบิกสินค้า เมื่อดำเนินการปรับปรุงทำการจัดคลังสินค้าใหม่ค่าเฉลี่ยในการเบิกสินค้าแต่ละออเดอร์ 82 นาที ต่อ 1 ใบเบิกสินค้า ลดลงจากเดิมถึง 37 นาที

คำสำคัญ: คลังสินค้า การคิดวิเคราะห์แบบ ABC การควบคุมการมองเห็น

Abstract

The purpose of this study is to study the system and method of placement and delivery of finished goods and raw materials in order to improve the efficiency for the placement of raw materials. The problem was found that a placement of unclassified raw materials which caused delivery of finished goods and raw materials delayed. Moreover, ABC Classification and Visual Control System were used to solve the problems. Finally, the result was shown that after applying the theories, the average time for moving each order is 82 minutes per bill which decreased from the original to 37 minutes.

Keywords: warehouse, ABC analysis, visual control

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³ นักวิจัย

¹ Lecturers, Logistics and supply chain management Program, Faculty of Management Science, Nakhon Pathom Rajabhat University

² Lecturer, Logistics and supply chain management Program, Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

³ Researcher

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันการแข่งขันในกลุ่มการให้บริการด้านโลจิสติกส์อยู่ในภาวะการแข่งขันสูงมาก เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าในการให้บริการด้านโลจิสติกส์แก่ลูกค้า ซึ่งประกอบด้วย สินค้าที่ถูกต้อง ปริมาณถูกต้อง ส่งในสถานที่ถูกต้อง และทันเวลาที่กำหนด โดยมีต้นทุนต่ำที่สุด การจัดการคลังสินค้าจึงถือเป็นสถานที่จัดเก็บสินค้าซึ่งมีกิจกรรมในการทำงานเกิดขึ้นมากมาย (จริยา รอดธรรม, 2556) เริ่มจากการรับสินค้า การจัดเก็บสินค้า การดูแลรักษาสินค้า การหยิบสินค้าออกจากที่จัดเก็บ การบรรจุใส่หีบห่อ จนถึงการจัดส่งสินค้า ซึ่งกิจกรรมที่ทำให้เกิดต้นทุนสูงสุดในคลังสินค้านั้นคือ การหยิบสินค้า ซึ่งคิดเป็น 55% ของต้นทุนกิจกรรมทั้งหมดในคลังสินค้า รองลงมาคือการจัดเก็บและการรับสินค้าตามลำดับ (ค่านายอภิปรัชญาสกุล, 2550) งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมในการบริหารจัดการภายในคลังสินค้าของบริษัทกรณีศึกษาเพื่อทำการศึกษานำแนวทางที่สามารถจะนำไปใช้ประโยชน์ในกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคลังวัตถุดิบมากยิ่งขึ้น โดยในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือก บริษัท XXX จำกัด เป็นบริษัทกรณีศึกษา ที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการประกอบพัดลมจำหน่าย และรับประกอบพัดลมส่งให้กับบริษัทต่างๆ ทั่วประเทศ และยังมีร้านเครื่องใช้ไฟฟ้ารับพัดลมของบริษัทไปจำหน่าย จากการศึกษา ปัญหาที่พบคือ การจัดเก็บพัดลมมีหลากหลายแบรนด์และมีหลายขนาด โดยที่ไม่มีป้ายหรือสัญลักษณ์บ่งบอกที่ชัดเจนและในขณะเดียวกันทางบริษัทมีพื้นที่จัดเก็บสินค้าที่มีจำนวนจำกัด จึงทำให้มีอุปสรรคในการขนย้ายสินค้าที่ผิดพลาดทำให้การทำงานล่าช้า เนื่องจากไม่มี

การจัดสรรคลังสินค้าแต่ละชนิดที่ชัดเจน และทำให้หาวัตถุดิบได้ยาก

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการจัดการคลังสินค้า ทฤษฎี ABC analysis และทฤษฎี Visual control มาเป็นแนวทางประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า เพื่อส่งผลให้การขนส่งสินค้าให้กับลูกค้ามีการจัดการที่สะดวกรวดเร็ว และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการคลังสินค้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำทฤษฎีการจัดเรียงสินค้า ABC analysis มาประยุกต์ใช้ภายในคลังสินค้า บริษัท XXX จำกัด และทฤษฎีการควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual control) ภายในคลังสินค้า
2. เพื่อศึกษาการนำทฤษฎีการควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual control) มาประยุกต์ใช้ภายในคลังสินค้า บริษัท XXX จำกัด
3. เพื่อพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการใช้พื้นที่ในคลังสินค้าให้มีประสิทธิภาพสูงสุดของ บริษัท XXX จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการศึกษาประกอบด้วย 1) การศึกษาและวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา 2) การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ได้จากการสังเคราะห์ตามแนวคิดและทฤษฎีที่ทบทวนวรรณกรรม 3) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับแผนกขนส่ง แผนกสโตร์ แผนกคลังสินค้า และพนักงานขับโฟล์คคลิฟท์ และ 4) วิเคราะห์ผลและนำเสนอข้อมูล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ผู้วิจัยเลือกในครั้งนี้ คือ แผนกคลังสินค้า 2 คน แผนกขนส่ง 3 คน แผนกสต็อก 3 คน และพนักงานขับรถโฟล์คคลิฟขนย้ายสินค้า 5 คน ของบริษัท XXX จำกัด

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานคนขับรถขนส่งสินค้าภายในคลังสินค้า และพนักงานจัดเก็บวัตถุดิบของ บริษัท XXX จำกัด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

หลักการจัดการสินค้าคงคลัง ABC analysis และทฤษฎีการควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual control)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data): เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและสังเกตเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในคลังสินค้าโดยการหาข้อมูลย้อนหลัง 3 เดือน เช่น ข้อมูลการตรวจนับ ข้อมูลการจัดเก็บ ข้อมูลการจัดพื้นที่

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data): เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าทั้งจากข้อมูลที่บริษัทมีอยู่แล้วและรวบรวมข้อมูลจากตารางทางด้านการบริหารจัดการและด้านอื่นๆ จากแหล่งค้นคว้าต่างๆ ได้แก่ เอกสารวารสารนิตยสารวิทยานุกรณงานวิจัยและเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงข้อมูลดังกล่าวจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง รวมไปถึงการเพิ่มประสิทธิภาพในการวางแผนบริหารจัดการสินค้าคงคลัง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นแล้วได้นำมาวิเคราะห์ปัญหาได้ดังต่อไปนี้

5.1 การจัดวางสินค้าสำเร็จรูป ไม่มีการวางแผนผัง ไม่สามารถแยกกลุ่ม รหัส ขนาดของสินค้าได้

5.2 การจัดเก็บวัตถุดิบไม่เป็นหลักเป็นแหล่ง โดยเก็บแบบกระจายอยู่ทั่วคลังสินค้า

5.3 ไม่มีป้ายบอกรุ่นของสินค้า ไม่มีป้ายกำกับของที่เก็บสินค้าสำเร็จรูป

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคลังสินค้าสำเร็จรูปและคลังวัตถุดิบ ยังขาดการบริหารจัดการอย่างมากเนื่องจากไม่มีการแยกประเภท รุ่น และขนาดของวัตถุดิบ จึงทำให้มีการปะปนกันซึ่งยากต่อการเบิกจ่ายเข้าสู่ไลน์การผลิต และทำให้เสียเวลาในการแยกสินค้าสำเร็จรูปก่อนทำการจัดส่ง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายการสินค้าทั้งหมดในคลังสินค้าของโรงงาน

ลำดับ	รหัสสินค้า	ราคาต่อหน่วย(บาท)	จำนวนที่ใช้ต่อปี(ชิ้น)
1	CFT-121M	220.00	250,100
2	IF-5128	237.00	187,940
3	AF-4129	218.00	335,800
4	CSF-5162	392.00	198,370
5	CF-6121	260.00	330,220
6	CF-4165	395.00	428,450
7	DF-8122	213.00	40,880
8	DF-8162	370.00	31,700
9	DSF-9162	410.00	12,580
10	DF-9121	395.00	4,840
11	TFF-444 ส้ม	220.00	3,390
12	TFF-444	365.00	9,030
13	DF-8162 ส้ม	220.00	10,050
14	DSF-9162	410.00	38,020
15	DF-8121	210.00	421,830
16	DF-8161	368.00	816,440
17	DSF-9161	415.00	343,760
18	DF-8164	397.00	76,650
19	DSF-9163	420.00	107,990
20	CF-4123	210.00	302,830

ผลการวิจัย

1. พัฒนารูปแบบการใช้ทฤษฎี ABC analysis ภายในคลังสินค้า จากตารางที่ 1 แสดงรายการสินค้าทั้งหมดของโรงงาน ผู้วิจัยได้นำทฤษฎี ABC analysis มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้คลังสินค้านี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการจัดกลุ่มสินค้าคงคลังตามทฤษฎี ABC analysis

ลำดับ	รหัสสินค้า	ราคาต่อหน่วย (บาท)	จำนวนที่ใช้ต่อปี (ชิ้น)	มูลค่า (บาท)	% ของรายการสินค้า	% สะสม	กลุ่ม
1	DF-8161	368	816,440	300,449,920	24.51%	24.51%	A
2	CF-4165	395	428,450	169,237,750	13.80%	38.31%	A
3	DSF-9161	415	343,760	142,660,400	11.64%	49.94%	A
4	DF-8121	210	421,830	88,584,300	7.23%	57.17%	B
5	CF-6121	260	330,220	85,857,200	7.00%	64.17%	B
6	CSF-5162	392	198,370	77,761,040	6.34%	70.52%	B
7	AF-4129	218	335,800	73,204,400	5.97%	76.49%	B
8	CF-4123	210	302,830	63,594,300	5.19%	81.67%	B
9	CFT-121M	220	250,100	55,022,000	4.49%	86.16%	B
10	DSF-9163	420	107,990	45,355,800	3.70%	89.86%	B
11	IF-5128	237	187,940	44,541,780	3.63%	93.49%	B
12	DF-8164	397	76,650	30,430,050	2.48%	95.98%	B
13	DSF-9162	410	38,020	15,588,200	1.27%	97.25%	C
14	DF-8162	370	31,700	11,729,000	0.96%	98.20%	C
15	DF-8122	213	40,880	8,707,440	0.71%	98.91%	C
16	DSF-9162	410	12,580	5,157,800	0.42%	99.33%	C
17	TFF-444	365	9,030	3,295,950	0.27%	99.60%	C
18	DF-8162 ส้ม	220	10,050	2,211,000	0.18%	99.78%	C
19	DF-9121	395	4,840	1,911,800	0.16%	99.94%	C
20	TFF-444 ส้ม	220	3,390	745,800	0.06	100.00%	C
รวม			3,950,870	1,226,045,930			

หมายเหตุ: กลุ่ม A คือ สินค้าที่มีมูลค่าสูง กลุ่ม B คือ สินค้าที่มีมูลค่าปานกลาง และ กลุ่ม C คือ สินค้าที่มีมูลค่าต่ำ

จากตารางที่ 2 ผลการจัดกลุ่มสินค้าคงคลังตามทฤษฎี ABC analysis พบว่าสินค้าที่ขายดีจะวางใกล้ประตูเข้าออก สินค้าที่ขายดีจะเป็นสินค้าที่มีการ

ขนส่งบ่อยที่สุด มีการนำเข้ามาจัดเก็บและนำออกไปจัดจำหน่ายอยู่เสมอ การวางสินค้าขายดีไว้ใกล้ประตูเข้าออกนั้นจะช่วยย่นระยะเวลาในการขนส่งสินค้าได้เป็น

อย่างดี ส่วนสินค้าที่ขายไม่ดีจะเก็บไว้ด้านใน เนื่องจากเป็นกลุ่มสินค้าที่นานๆ ครั้ง จะถูกขนส่งออกไปจำหน่าย การวางเอาไว้ด้านในเพื่อให้ด้านนอกเป็นที่เก็บสินค้าขายดีเอาไว้แทน จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสม ดังแสดงในภาพที่ 1

สินค้า C6	สินค้า C7	สินค้า C8	สินค้า C3
สินค้า C5			สินค้า C2
สินค้า C4			สินค้า C1
สินค้า B6			สินค้า B9
สินค้า B5			สินค้า B8
สินค้า B4			สินค้า B7
สินค้า B3			สินค้า A3
สินค้า B2			สินค้า A2
สินค้า B1			สินค้า A1
ประตูทางเข้า			

ภาพที่ 1 แผนผังภายในคลังสินค้า จัดวางกลุ่มสินค้าคงคลังตามทฤษฎี ABC analysis

2. พัฒนารูปแบบการใช้ทฤษฎี Visual control ในคลังสินค้า การทำป้ายกำกับรุ่นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อให้สะดวกสบายต่อการจัดเก็บและเป็นระเบียบเรียบร้อยลดการใช้พื้นที่ภายในคลังสินค้า

ภาพที่ 2 วัตถุภายในคลังสินค้าก่อนปรับปรุงประสิทธิภาพโดยทฤษฎี Visual control

จากภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่าวัตถุดิบมีการเก็บที่ไม่ถูกวิธีปะปนกัน กระจัดกระจายอยู่หลายพื้นที่ในคลังสินค้าไม่มีป้ายกำกับว่าวัตถุดิบประเภทอะไรบ้าง จึงทำให้พื้นที่ในคลังสินค้าไม่เพียงพอต่อการใช้งาน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ศึกษาการดำเนินงานภายในคลังสินค้าของ บริษัท XXX จำกัด โดยเล็งเห็นถึงการควบคุมพื้นที่ภายในคลังสินค้า ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างหนึ่งในโรงงาน เพราะว่าเป็นพื้นที่ที่รองรับสินค้าสำเร็จรูปจากไลน์ผลิตเพื่อรอเข้าสู่กระบวนการขนส่ง โดยจากการศึกษาระบบการทำงานของคลังสินค้าของบริษัทนั้นพบปัญหา ดังนี้

1. พนักงานในแผนกคลังสินค้ามีการวางสินค้าสำเร็จรูปกระจัดกระจาย ปะปนกันไม่แยกรุ่นและไม่วางสินค้าเป็นที่อย่างชัดเจน ทางผู้วิจัยจึงปรับปรุงแก้ไขโดยนำทฤษฎี ABC analysis เข้ามาประยุกต์ใช้ พบว่าก่อนปรับปรุงพื้นที่ในคลังสินค้าไม่พอต่อการจัดวางสินค้า ไม่สามารถแยกรุ่นสินค้าสำเร็จรูปได้เนื่องจากการวางสินค้าไม่เป็นที่ โดยหลังปรับปรุงพบว่า พนักงานสามารถวางสินค้าสำเร็จรูปได้ตามแผนที่ต้องการโดยการวางสินค้าตามทฤษฎี ABC analysis คือสินค้าที่มีความเคลื่อนไหวเร็วจะวางไว้ใกล้ประตู สินค้าที่มีความเคลื่อนไหวช้าจะวางไว้ถัดต่อมาและสินค้าที่ไม่เคลื่อนไหวเลยจะวางไว้ข้างในสุดของคลังสินค้า ซึ่งจะเห็นได้ว่า เมื่อนำเทคนิคการจัดเรียงแบบทฤษฎี ABC analysis มาใช้แล้วสินค้าสำเร็จรูปถูกจัดให้เป็นระเบียบและมีป้ายระบุสินค้าจึงทำให้สามารถค้นหาสินค้าได้ง่าย ตรวจสอบได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณวิภา ชื่นเพชร (2560) อธิระ เมธารัตตกุล (2557) ธิญกมล ทองก้อน และภณภัทร ตูลยลักษณ์ (2562)

ในด้านการนำทฤษฎี ABC analysis มาประยุกต์ใช้จัดการคลังสินค้า

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระยะเวลาในการหยิบสินค้า ก่อน-หลังการใช้ทฤษฎี ABC analysis และทฤษฎี Visual control

ใบเบิกสินค้า	เวลาในการหยิบสินค้า ก่อนการปรับปรุง	เวลาในการหยิบสินค้า หลังการปรับปรุง
ใบเบิกสินค้าที่ 1	128 นาที	76 นาที
ใบเบิกสินค้าที่ 2	109 นาที	90 นาที
ใบเบิกสินค้าที่ 3	135 นาที	70 นาที
ใบเบิกสินค้าที่ 4	108 นาที	81 นาที
ใบเบิกสินค้าที่ 5	163 นาที	91 นาที
ใบเบิกสินค้าที่ 6	191 นาที	108 นาที
ใบเบิกสินค้าที่ 7	56 นาที	98 นาที
ใบเบิกสินค้าที่ 8	103 นาที	62 นาที
ใบเบิกสินค้าที่ 9	128 นาที	88 นาที
ใบเบิกสินค้าที่ 10	69 นาที	56 นาที
เวลาเฉลี่ย	119 นาที	82 นาที

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยได้นำทฤษฎี ABC analysis และทฤษฎี Visual control เพื่อแบ่งสินค้าออกเป็นหมวดหมู่ตามการเคลื่อนไหวของสินค้าและจัดทำแผนผังในการวางสินค้า จากนั้นได้นำแผ่นป้ายสัญลักษณ์มาติดในแต่ละโซนการวางสินค้า และติดป้ายบอกจุดวางสินค้า เพื่อเพิ่มการมองเห็นในการทำงาน โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มการจับเวลาในการเดินหาสินค้าตามรหัสและชื่อของสินค้าต่อ 1 ใบเบิกสินค้า โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในการเบิกสินค้า จำนวน 10 ใบเบิกสินค้า แล้วทดลองจับเวลา พบว่าเวลาการทำงานเฉลี่ยในการเบิกสินค้าก่อนการปรับปรุง ใช้เวลา 119 นาที และเวลาการทำงานเฉลี่ยในการเบิกสินค้าจำนวน 10 ใบเบิกสินค้า หลังการปรับปรุง ใช้เวลา 82 นาที สามารถลดระยะเวลาไปได้ 37 นาที ทำให้พนักงาน

สามารถปฏิบัติงานได้สะดวกและลดระยะเวลาในการปฏิบัติงานได้มากขึ้น

2. พื้นที่จัดเก็บภายในคลังสินค้าขาดการควบคุมการมองเห็นไม่มีป้ายบ่งชี้ที่เก็บที่ชัดเจน ส่งผลให้พนักงานไม่สามารถแยกเก็บสินค้าสำเร็จรูปและวัตถุดิบได้ถูกต้อง ทางผู้วิจัยจึงปรับปรุงแก้ไขโดยใช้ทฤษฎี Visual control เข้ามาช่วยพบว่าก่อนปรับปรุงมีการวางสินค้าและวัตถุดิบปะปนกันภายในที่จัดเก็บ ทำให้ยากต่อการค้นหาและใช้เวลามากในการค้นหา หลังปรับปรุงพบว่า การมีป้ายกำกับตามที่เก็บสินค้าและวัตถุดิบ ทำให้พนักงานสามารถจัดเก็บได้อย่างถูกต้อง ไม่มีสินค้าและวัตถุดิบปะปนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิญญา สาสมจิตต์ (2559) ปรัชภรณ์ เศรษฐเสถียร และกฤติยา เกิดผล (2562) ศิราภรณ์ วิเศษพล (2559) ในด้านการนำทฤษฎี Visual control มาประยุกต์ใช้จัดการคลังสินค้า ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 เปรียบเทียบการจัดวางสินค้า ก่อน-หลังการปรับปรุง โดยใช้ทฤษฎี Visual control (ป้ายแสดงตำแหน่งวัตถุดิบ)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า กรณีศึกษา บริษัท XXX จำกัด หลังการปรับปรุงคลังสินค้าในด้านการใช้ทฤษฎี ABC analysis ภายในคลังสินค้า พบว่า สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าช่วยย่นระยะเวลาในการขนส่งสินค้าได้เป็นอย่างดี สามารถลดระยะเวลาใน

การหยิบสินค้าไปได้ 37 นาที และในด้านการนำทฤษฎี Visual control มาใช้ปรับปรุงคลังสินค้านั้นพบว่า การมีป้ายกำกับตามที่เก็บสินค้าและวัตถุติด ทำให้พนักงานสามารถจัดเก็บได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำหรับการวิจัยในอนาคตควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาปรับใช้ในด้านของการบริหารจัดการภายในคลังสินค้า เช่น ระบบ WMS (Warehouse Management System), Barcode, RFID เป็นต้น

2. สินค้าบางรายการที่ไม่มีการเคลื่อนไหวเป็นเวลานาน รายการสินค้าหรือวัตถุติดจำพวกนี้ อาจทำรายงานไปเสนอกับฝ่ายบัญชีหรือผู้บริหารทำการพิจารณาขายทอดตลาดหรือทำลายทิ้ง เพื่อให้มีพื้นที่ว่างงานอื่นๆ ได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คำนาย อภิปรัชญาสกุล. (2550). *การจัดการคลังสินค้า Warehouse management*. กรุงเทพฯ: โฟกัส มีเดีย แอนด์ พับลิชชิง จำกัด.

จริยา รอดธรรม. (2556). *การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าและการขนส่งสินค้า กรณีศึกษาบริษัทขนส่งและจำหน่ายเมล็ดพืช อบ ABC* (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.

ธัญมล ทองก้อน และลภณภัทร ตูลยลักษณ์. (2562). *การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า กรณีศึกษา: โรงงานผลิตและจัดจำหน่ายแท่งก้นน้ำ* (ปริญญาานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.

ปรีชาภรณ์ เศรษฐเสถียร และกฤติยา เกิดผล. (2562). *การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการคลังสินค้า. วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 13(2), 65-72.

วรรณวิภา ชื่นเพชร. (2560). *การวางแผนคลังสินค้าสำเร็จรูปด้วยเทคนิค ABC ANALYSIS กรณีศึกษา บริษัท AAA จำกัด* (การค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.

วรัญญา สาสมจิตต์. (2559). *การศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังวัตถุดิบ* (งานนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ศิริภรณ์ วิเศษพล. (2559). *การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารคลังสินค้าและการกำหนดกลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน กรณีศึกษา บริษัท TTT จำกัด* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.

อชิระ เมธารัตกุล. (2557). *การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้ากรณีศึกษา บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์* (งานนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ความเหมาะสมของการนำระบบคณะลูกขุนมาใช้กับระบบวิธีพิจารณาความอาญาไทย: กรณีศึกษาตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย

The Suitability of the Jury System Implementation with the Thai Criminal Procedure System: A Case Study of Mueang Sub-District, Mueang District, Loei Province

มานพ ประवालัญญกร¹

Manop Pravanlunchagron¹

Corresponding author's E-mail: manopz52050@gmail.com

(Received: March 4, 2020; Revised: August 11, 2020; Accepted: August 25, 2020)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระบบคณะลูกขุนของประเทศที่ใช้กฎหมายในสกุล Common Law ได้แก่ ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา 2) เพื่อศึกษาระบบคณะลูกขุนของประเทศที่ใช้กฎหมายในสกุล Civil Law ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส และศาล Saiban-in ของประเทศญี่ปุ่น 3) เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของระบบวิธีพิจารณาคดีอาญาและการสืบพยานของไทย 4) เพื่อศึกษาถึงการยอมรับของประชาชนที่มีต่อคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา 5) เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการที่จะนำเอาระบบคณะลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญา 6) เพื่อให้ได้ข้อเสนอนแนะและแนวทางที่เหมาะสมของการนำเอาระบบคณะลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของไทย การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย พบว่ามีความเหมาะสมเป็นไปได้ที่จะนำเอาระบบลูกขุนมาใช้กับระบบวิธีพิจารณาความอาญาของไทย โดยเป็นระบบลูกขุนที่ลูกขุนที่เป็นประชาชนทั่วไปมีอำนาจเพียงผู้เดียวในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ส่วนผู้พิพากษาอาชีพมีหน้าที่วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายและการปรับบทลงโทษดังเช่นระบบลูกขุนของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

ส่วนการยอมรับของประชาชนที่มีต่อคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาพบว่าประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยและให้การยอมรับในการตัดสินปัญหาข้อกฎหมายของศาลมากกว่าการตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงในคดี ด้านความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการที่จะนำเอาระบบคณะลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญา พบว่าเห็นด้วยว่าระบบวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทยควรให้มีลูกขุนที่เป็นประชาชนทั่วไปได้เข้ามาทำหน้าที่ตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.81) และด้านถ้าระบบวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทยมีการนำระบบลูกขุนมาใช้ก็พร้อมที่จะเข้ามาทำหน้าที่นี้ที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.87)

คำสำคัญ: ระบบวิธีพิจารณาความอาญา ระบบลูกขุน

Abstract

The purposes of this research articles were 1) To study the jury system of countries that use the common law Including England and the United States. 2) To study the jury system of the countries that use the

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹ Lecturer, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University

law in the Civil Law Including France and the Saiban-in Court of Japan. 3) To study the evolution of the criminal procedure system and the examination of evidence in Thailand. 4) To study the public's acceptance of the criminal court verdicts. 5) To study the opinions of local people towards the adoption of the jury system in criminal proceedings. 6) To get a recommendations and process for the proper implementation of the jury system in the criminal trial in Thailand. This research uses a qualitative research methodology combined with quantitative research.

The result of the research shows that it is appropriate to apply the jury system to the Thai criminal procedure. It is a jury system in which a jury who is a general public has to diagnose facts problems. Professional judges have to diagnose legal issues and penalties, such as the jury system in England and the United States.

As for the acceptance of the people towards the judgment of the court in the criminal case, it is found that the people in the sample agree and accept the decision of the legal issues of the court more than the decision of the facts in the case. As for the opinions of the local people on the application of the jury system in criminal proceedings. It was found that it was agreed that the Thai criminal procedure system should allow jury members, who are the general public, to decide the facts problem of the case at a high level. ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.81) And if the Thai criminal procedure system has the juristic system in place, it is ready to take this role at a high level. ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.87)

Keywords: criminal procedure system, the jury system

ความเป็นมาของปัญหา

โดยหลักของการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลของไทยนั้น จะมีปัญหาอยู่สองปัญหาที่ศาลจะต้องวินิจฉัย คือ หนึ่ง “ปัญหาข้อเท็จจริง” สอง “ปัญหาข้อกฎหมาย” สำหรับปัญหาข้อเท็จจริงก็เป็นเรื่องที่ว่า มีเหตุการณ์ มีการกระทำเกิดขึ้นหรือไม่ หรือบุคคลนั้น มีการกระทำที่ไหน เมื่อไหร่อย่างไร เกิดขึ้นจริงหรือไม่ สิ่งนั้นสิ่งนี้มีอยู่จริงหรือไม่ ปัญหาข้อเท็จจริงเป็นเรื่องที่ศาลไม่อาจรู้ได้เอง เว้นแต่ข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไป ปัญหาข้อเท็จจริงจะยุติได้ ก็ต้องใช้พยานหลักฐานมานำสืบให้ศาลเห็น เพื่อให้ศาลพิเคราะห์พยานหลักฐานแล้วจะเชื่อหรือไม่ เมื่อปัญหาข้อเท็จจริงยุติแล้ว ปัญหาต่อไปคือ “ปัญหาข้อกฎหมาย” ซึ่งจะ

เกี่ยวข้องกับการตีความถ้อยคำตัวบทกฎหมาย เพื่อปรับเข้ากับข้อเท็จจริงที่ยุติแล้วว่าจะเข้าองค์ประกอบของตัวบทกฎหมายหรือไม่

สำหรับการดำเนินคดีอาญาในศาลไทยซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานอกจากศาลจะมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 บัญญัติว่า “ถ้าศาลเห็นว่า...การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี...ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป...” แล้ว ศาลยังมีอำนาจหน้าที่ที่จะวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงด้วย ซึ่งเห็นได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคสองบัญญัติว่า “ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏใน

การพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงดังที่กล่าวในฟ้องให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น...” และมาตรา 227 บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น” และในวรรคสองบัญญัติว่า “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย” จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งมาตรา 192 วรรคสอง และมาตรา 227 จึงชี้ให้เห็นว่าระบบวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลไทยเรา ศาลมีได้มีแต่หน้าที่วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่ศาลยังต้องทำหน้าที่วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงด้วย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นของการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายนั้น สำหรับศาลไม่มีปัญหาในการที่จะวินิจฉัยในปัญหาข้อกฎหมาย แต่สำหรับในเรื่องของปัญหาข้อเท็จจริงนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ได้อาศัยข้อความรู้ในทางข้อกฎหมายแต่อย่างใด แต่เป็นเรื่องของสามัญสำนึกของวิญญาณโดยทั่วไปที่สามารถอาศัยพิจารณาญาณในการวินิจฉัยได้จากพยานหลักฐานที่ปรากฏอยู่ว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อในข้อเท็จจริงนั้น

สำหรับองค์คณะของผู้พิพากษา โดยหลักถ้าในศาลแขวงก็จะมีองค์คณะเพียง 1 คน ถ้าศาลชั้นต้นให้มีองค์คณะอย่างน้อย 2 คน การวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงจึงเป็นการใช้สามัญสำนึกของบุคคลเพียงหนึ่งถึงสองคนในการวินิจฉัยเพื่อยุติปัญหาข้อเท็จจริง นอกจากนี้เมื่อได้ศึกษาจากคำพิพากษาของศาล มีหลายคดี ที่ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา มีความเห็นไม่ตรงกันในปัญหาข้อเท็จจริงเกิดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ ดังเห็นได้จากคดีที่เกิดขึ้น เช่น คดีครูจอมทรัพย์ แสนเมืองโคตรอดีตครู จังหวัดสกลนคร ผู้ต้องโทษจำคุกในคดีฆาตกรรมคนตายโดยประมาท ที่แม้คดีจะถึงที่สุดในชั้นศาลฎีกา

จนรับโทษไปแล้ว แต่ก็เกิดกระแสสังคมส่วนหนึ่งที่เชื่อว่าครูจอมทรัพย์เป็นผู้บริสุทธิ์ กระแสสังคมอีกส่วนหนึ่งเชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิดจริง ซึ่งเป็นประเด็นในปัญหาข้อเท็จจริงว่าครูจอมทรัพย์เป็นผู้ที่ฆาตรกรรมตีไปชนผู้อื่นถึงแก่ความตายหรือไม่จนนำไปสู่การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ แสดงให้เห็นถึงความไม่เชื่อมั่นหรือไม่ยอมรับในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง เพราะปรากฏว่าศาลชั้นต้นเชื่อในพยานหลักฐานของโจทก์ว่าจำเลยเป็นผู้ฆาตรกรรมตีคนตีชนผู้ตายจริง แต่ศาลอุทธรณ์กลับสงสัยในพยานหลักฐานของโจทก์จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้กับจำเลยจึงให้ยกฟ้อง แต่ศาลฎีกากลับเห็นว่าพยานหลักฐานของโจทก์มีน้ำหนักมั่นคงรับฟังได้ว่าจำเลยเป็นคนที่ฆาตรกรรมตีกระบะไปชนผู้ตาย จึงพิพากษาให้ลงโทษจำเลย (ศาลฎีกา, 2556)

ในหลายประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหา (Accusatorial system) ในการค้นหาข้อเท็จจริง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ จึงมีการนำระบบคณะลูกขุน (The jury) มาใช้ โดยให้คณะลูกขุนมีจำนวน 8-12 คน มีหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง และให้ศาลมีหน้าที่เพียงวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น

ผู้วิจัยเห็นว่าระบบลูกขุนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้อำนาจอธิปไตยทางด้านตุลาการนั้นสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจทางด้านตุลาการควรจะมีอยู่กับประชาชนด้วยและจากงานวิจัยที่ ประทีป ทองสิมา (2523) ได้ศึกษาเรื่อง “ระบบลูกขุนสำหรับประเทศไทย” (Trial by jury in Thailand) ได้กล่าวว่า “เป็นที่ยอมรับว่าการพิจารณาคดีโดยระบบลูกขุนนั้นเป็นวิธีการพิจารณาที่ให้ความยุติธรรมแก่คู่ความได้อย่างดีอีกวิธีหนึ่ง โดยอาจทำให้คู่ความมีความรู้สึกว่าการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นคู่ความได้รับความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน”

จากความเป็นมาของปัญหา ผู้วิจัยจึงเห็นว่าระบบคณะลูกขุนในการดำเนินคดีอาญา อาจจะเป็นแนวทางหนึ่งของการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาถึงความเหมาะสมของการที่จะนำระบบลูกขุนมาใช้กับระบบวิธีพิจารณาความอาญาของไทย รวมถึงศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการที่จะนำเอาระบบคณะลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญา เพื่อจะนำไปสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์ถึงความเหมาะสมที่จะนำเอาระบบลูกขุนมาใช้กับระบบพิจารณาคดีอาญาของไทยเรา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบคณะลูกขุนของประเทศที่ใช้กฎหมายในสกุล Common Law ได้แก่ ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา
2. เพื่อศึกษาระบบคณะลูกขุนของประเทศที่ใช้กฎหมายในสกุล Civil Law ได้แก่ ประเทศ ฝรั่งเศส และศาล Saiban-in ของประเทศญี่ปุ่น
3. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของระบบวิธีพิจารณาคดีอาญาและการสืบพยานของไทย
4. เพื่อศึกษาถึงการยอมรับของประชาชนที่มีต่อคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา
5. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการที่จะนำระบบคณะลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญา
6. เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมของการนำระบบคณะลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางประยุกต์ใช้ คือเป็นการวิจัยเพื่อนำความรู้ที่ได้จากการ

วิจัยไปหาคำตอบแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผสมผสานกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการศึกษาค้นคว้ายอมรับของประชาชนที่มีต่อคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาและความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการที่จะนำเอาระบบคณะลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญา ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวน 12,780 คน (กระทรวงมหาดไทย, 2561)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย มีวิธีการดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

2.2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 5% ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะเท่ากับ 385 คน (มารยาท โยทองยศ, 2561)

2.2.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การเลือกผู้ตอบแบบสอบถามโดยวิธีการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยเป็นประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวน 385 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

5 ระดับ (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert , 1983 อ้างถึงใน จุริรัตน์ ประมวลกฎหมาย, 2551)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ผู้วิจัยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources of Law) และจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources of Law)

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ทำโดยอาศัยเครื่องมือคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) นำมาข้อมูลที่ไดมารวบรวมให้เป็นระบบ จากนั้นใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ถึงความเหมาะสมของการนำระบบลูกขุนมาใช้กับระบบวิธีพิจารณาความอาญาไทย

5.2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน โดยใช้สถิติพรรณนาอันได้แก่ การแจกแจงความถี่ หา ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเหมาะสมของการนำระบบคณะลูกขุนมาใช้กับระบบวิธีพิจารณาความอาญาไทย : กรณีศึกษาตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย” ได้ผลการวิจัยโดยแบ่งหัวข้อตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ลักษณะของระบบวิธีพิจารณาความอาญาของไทย

ประเด็นที่ควรวิเคราะห์ คือ ระบบวิธีพิจารณาความอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

อาญาของไทยนั้นใช้ระบบใดเป็นหลักใหญ่ในการดำเนินคดี ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า

1.1 การเริ่มต้นคดีในชั้นเจ้าพนักงานประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ” จึงเห็นได้ว่าถ้าเป็นความผิดอาญาต่อส่วนตัวแล้ว รัฐจะไม่เริ่มต้นคดีเอง แต่จะต้องมีผู้เสียหายมาร้องทุกข์ก่อน รัฐจึงจะเริ่มต้นคดี จึงเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับ “ระบบกล่าวหา” ที่ต้องมีผู้กล่าวหาเป็นผู้เริ่มต้นคดี และในทางปฏิบัติพบว่าแม้ว่าความผิดอาญานั้นจะเป็นความผิดต่อแผ่นดินซึ่งพนักงานสอบสวนหากรู้เหตุความผิดก็สามารถเริ่มต้นคดีเองได้เลย ดังที่มีประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 13 บทที่ 3 ข้อ 11 กล่าวว่า... “เว้นแต่กรณีที่มีการแจ้งความนั้นไม่เป็นคำร้องทุกข์แต่เป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินพนักงานสอบสวนควรจะต้องสอบสวนว่ามีมูลความผิดเป็นอาญาแผ่นดินหรือไม่” (อภิรักษ์ นักรั, 2560) แต่ในทางปฏิบัติไม่เป็นเช่นนั้น เพราะแม้จะเป็นความผิดต่อแผ่นดิน แต่ถ้าไม่มีผู้มาแจ้งความกล่าวโทษพนักงานสอบสวนก็มักจะไม่มีเริ่มต้นคดีเองแต่อย่างใด ลักษณะการปฏิบัติเช่นนี้จึงสอดคล้องกับ “ระบบกล่าวหา” ที่ต้องมีผู้กล่าวหาจึงจะเริ่มต้นคดีได้

1.2 ระบบการฟ้องคดีต่อศาลของไทยนั้น ถือว่าศาลใช้ระบบตั้งรับ คือ ต้องมีผู้นำคดีอาญามาฟ้องต่อศาล ศาลจึงจะเริ่มต้นคดีได้ จึงมีลักษณะที่สอดคล้องกับ “ระบบกล่าวหา” บทบาทของศาลไทยในคดีอาญาจึงแตกต่างจากศาลในระบบไต่สวนที่ผู้พิพากษาจะแสดงบทบาทในเชิงรุกมีความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริง ตัวอย่างประเทศฝรั่งเศสซึ่งใช้ “ระบบไต่สวน” เป็นหลักในการดำเนินคดีอาญา จะมี “ผู้พิพากษาไต่สวน” ซึ่งมีอำนาจในการแสวงหาและรวบรวม

พยานหลักฐานเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตั้งแต่นั้น
ขึ้นก่อนพิจารณาคดี (อุทัย อาทิเวช, 2561)

1.3 การรับฟังพยานบอกเล่า ประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/3
บัญญัติว่า “... ห้ามมิศาลรับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่
...” จึงเห็นได้ว่าพยานหลักฐานในคดีอาญาที่เป็นพยาน
บอกเล่า นั้น โดยหลักกฎหมายห้ามมิให้รับฟัง ซึ่งเป็นบท
ตัดพยานหลักฐานตามกฎหมายลักษณะพยานของ
อังกฤษ จึงเป็นระบบที่สอดคล้องกับ “ระบบกล่าวหา”

1.4 วิธีการสืบพยานในชั้นศาล ประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228 บัญญัติว่า
“ระหว่างพิจารณาโดยพลการหรือคู่ความฝ่ายใดร้องขอ
ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่ง
ประเด็นก็ได้” และ มาตรา 229 บัญญัติว่า “ศาลเป็น
ผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือนอกศาลก็ได้ แล้วแต่เห็น
ควรตามลักษณะของพยาน” จากบทบัญญัติทั้ง 2
มาตรานี้จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญาให้ศาลมีบทบาทนำในการค้นหาความจริง
หรือแสวงหาพยานหลักฐานจากคดี ซึ่งเป็นลักษณะที่
สอดคล้องกับ “ระบบไต่สวน”

แต่ในทางปฏิบัติแล้วศาลไทยไม่ได้ใช้
บทบัญญัติทั้ง 2 มาตราดังกล่าวอย่างจริงจัง โดยศาล
จะวางตัวเป็นกลางเหมือนกับกรรมการที่วางเฉย ปล่อยให้
การสืบพยานหรือถามพยานเป็นหน้าที่ของคู่ความที่
จะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบพิสูจน์ต่อสู้กัน และศาล
แทบจะไม่มีมีการเรียกพยานหลักฐานมาสืบเอง ในทาง
ปฏิบัติของศาลดังกล่าวนี้จึงมีลักษณะของการใช้
“ระบบกล่าวหา” เป็นหลักในการดำเนินคดีอาญา

ผู้วิจัยจึงสรุปผลได้ว่า ระบบวิธีพิจารณาความ
อาญาของไทยนั้นใช้ “ระบบกล่าวหา” เป็นหลักใหญ่ใน
การดำเนินคดีอาญาเหมือนกับประเทศต้นแบบของ
ระบบกล่าวหาได้แก่ อังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งทั้ง

สองประเทศนั้นต่างก็มีคณะลูกขุนเข้าร่วมในการ
พิจารณาคดีมาตั้งแต่ในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่
ระบบกล่าวหาของไทยนั้นไม่มีคณะลูกขุนในการ
พิจารณาคดี

2. เปรียบเทียบระบบคณะลูกขุนที่ใช้ใน ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบในแต่ละประเด็น
ต่างๆ มีดังนี้

2.1 เปรียบเทียบแนวคิดของการนำเอาระบบ
คณะลูกขุนมาใช้ของระบบคณะลูกขุนในประเทศ
อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น

ระบบลูกขุนของอังกฤษนั้นเป็นเรื่องของระบบ
กฎหมายจารีตประเพณีและให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม
ในกระบวนการยุติธรรม ส่วนสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญ
กับแนวคิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญ
และความมั่นใจในนิติเอกฉันท์ของลูกขุน สำหรับ
ฝรั่งเศสนั้นเป็นแนวคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมือง
และเรื่องของการมีส่วนร่วมสิทธิเสรีภาพ ญี่ปุ่นใน
ครั้งแรกนั้นเป็นเรื่องของระบอบการปกครอง ส่วนการ
นำเอาระบบลูกขุนกลับมาใช้อีกครั้งหนึ่งเกิดจากความ
ผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมและความต้องการที่
ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม

2.2 เปรียบเทียบประเภทของคดีที่ใช้ระบบ
คณะลูกขุนในการพิจารณาคดีของระบบคณะลูกขุนใน
ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น

ประเภทคดีที่จะใช้ระบบคณะลูกขุนในการ
พิจารณาคดีของทั้ง 4 ประเทศนั้นมีลักษณะเหมือนหรือ
ใกล้เคียงกัน คือ อังกฤษจะใช้กับความผิดอาญา
อุกฉกรรจ์หรือความผิดที่ร้ายแรงเท่านั้น (Indictable
offences) ส่วนสหรัฐอเมริกาใช้กับคดีอาญาที่กระทบ
ต่อสังคมโดยรวม สำหรับฝรั่งเศสใช้กับความผิด
อุกฉกรรจ์โทษซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างต่ำ 10 ปี

จนถึงโทษจำคุกตลอดชีวิต รวมถึงความผิดฆาตกรรมโทษที่ร้ายแรงบางความผิด ญี่ปุ่นใช้กับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตหรือโทษจำคุกตลอดชีวิต

2.3 เปรียบเทียบองค์ประกอบของคณะลูกขุนของระบบคณะลูกขุนในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น

ลูกขุนของอังกฤษและสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นระบบลูกขุนแบบดั้งเดิมนั้นจะประกอบไปด้วยประชาชนทั่วไปเท่านั้นจำนวนไม่เกิน 12 คน ส่วนระบบลูกขุนของฝรั่งเศสและญี่ปุ่นซึ่งเป็นระบบลูกขุนแบบประยุทธ์จะให้ มีผู้พิพากษาอาชีพ 3 คนร่วมอยู่ในองค์คณะลูกขุนด้วย โดยองค์คณะลูกขุนฝรั่งเศสจะมีจำนวน 12 คน ของญี่ปุ่น 9 คน

2.4 เปรียบเทียบคุณสมบัติทั่วไปของลูกขุนในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น

คุณสมบัติของลูกขุนในปัจจุบันค่อนข้างเปิดกว้างในแต่ละประเทศ ส่วนใหญ่ขอให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและเป็นพลเมืองของประเทศนั้น ข้อแตกต่าง คือ ลูกขุนอังกฤษเริ่มที่อายุตั้งแต่ 18 ปีถึง 76 ปี อาศัยอยู่ในสหราชอาณาจักรมาแล้วอย่างน้อย 5 ปี ส่วนสหรัฐอเมริกาลูกขุนต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี มี ภูมิลำเนาในเขตอำนาจศาลไม่น้อยกว่า 1 ปี สำหรับฝรั่งเศสลูกขุนต้องมีอายุตั้งแต่ 23 ปี ขึ้นไป ส่วนลูกขุนญี่ปุ่นต้องมีอายุ 20 ปีขึ้นไป

2.5 เปรียบเทียบวิธีการคัดเลือกลูกขุนในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น

วิธีการคัดเลือกลูกขุนในแต่ละประเทศดังกล่าวจะใช้หลักที่คล้ายกันคือ เป็นการสุ่มเลือกหรือจับฉลากจากบัญชีรายชื่อ ทำให้อายุ เพศ ฐานะรายได้ การศึกษาของลูกขุนไม่ได้เป็นสัดส่วนที่กระจายเท่าๆ กัน จึงอาจได้ลูกขุนที่เป็นเพศชายถึง 10 ใน 12 คนก็ได้

2.6 เปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของลูกขุนในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น

ระบบลูกขุนแบบดั้งเดิม คือ อังกฤษและสหรัฐอเมริกานั้น ลูกขุนจะมีอำนาจแต่ฝ่ายเดียวในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง โดยที่ผู้พิพากษาไม่มีอำนาจเข้ามายุ่งเกี่ยวในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงแต่อย่างใด แต่ลูกขุนของอังกฤษและสหรัฐอเมริกาไม่มีอำนาจที่จะร่วมกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยแต่อย่างใด สำหรับลูกขุนของฝรั่งเศสและญี่ปุ่นซึ่งถือว่าเป็นระบบลูกขุนแบบประยุทธ์นั้น การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงไม่ใช่อำนาจของลูกขุนแต่เพียงฝ่ายเดียวแต่เป็นการร่วมกันกับผู้พิพากษาในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง และมีอำนาจที่จะร่วมกันกำหนดโทษกับผู้พิพากษา จึงมีลักษณะคล้ายกับผู้พิพากษาสมทบ แต่ถ้าเป็นผู้พิพากษาสมทบจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ประสบการณ์ในประเภทคดีที่เข้ามาเป็นผู้พิพากษาสมทบ ส่วนลูกขุนของฝรั่งเศสและญี่ปุ่นนั้นมาจากประชาชนทั่วไปที่ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ประสบการณ์ในเรื่องนั้น

2.7 เปรียบเทียบวิธีพิจารณาคดีโดยลูกขุนในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น

ระบบลูกขุนดั้งเดิมของอังกฤษนั้นลูกขุนไม่มีสิทธิที่จะซักถามพยานเองโดยตรง โดยต้องถามผ่านทางผู้พิพากษา แต่ลูกขุนของฝรั่งเศสและญี่ปุ่นนั้นลูกขุนสามารถซักถามพยานเองได้ และที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนคือ หลังจากเสร็จสิ้นการสืบพยานหลักฐานแล้วลูกขุนแบบดั้งเดิมของอังกฤษและสหรัฐอเมริกาก็จะเข้าประชุมปรึกษากันเองในห้องประชุมที่มีแต่ลูกขุนเท่านั้น แม้แต่ผู้พิพากษาก็ไม่มีสิทธิเข้าไปในห้องประชุมของลูกขุน และให้ห้องประชุมของลูกขุนถือว่าเป็นความลับ ส่วนระบบลูกขุนแบบประยุทธ์ของฝรั่งเศสและญี่ปุ่นนั้นเมื่อเสร็จสิ้นการสืบพยานหลักฐานแล้วจะเป็นการร่วมปรึกษาร่วมกันระหว่างผู้พิพากษาอาชีพกับ

ลูกขุนเพื่อชี้ขาดตัดสินในประเด็นข้อเท็จจริงและการกำหนดโทษที่จะลง

2.8 เปรียบเทียบมติดีชี้ขาดตัดสินของลูกขุนในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น

การลงมติดัดสินชี้ขาดของระบบลูกขุนดั้งเดิมของอังกฤษและสหรัฐอเมริกานั้น โดยหลักที่ผ่านมาจะใช้มติเอกฉันท์ แต่สำหรับอังกฤษในปัจจุบันเห็นว่าการที่จะได้มติเอกฉันท์เป็นเรื่องยากในบางครั้งจึงได้มีการแก้ไขกฎหมายให้ใช้เสียงข้างมากแทน ส่วนระบบลูกขุนประยุตต์ของฝรั่งเศสและญี่ปุ่นนั้นใช้เสียงข้างมากในการชี้ขาดตัดสินซึ่งผู้พิพากษาอาชีพและลูกขุนที่มาจากประชาชนทั่วไปจะมีคนละ 1 เสียงเท่ากัน

3. ผลวิเคราะห์การยอมรับของประชาชนที่มีต่อคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการยอมรับของประชาชนที่มีต่อคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา

การยอมรับของประชาชนที่มีต่อคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านเห็นด้วยและยอมรับในคำตัดสินพิพากษาคดีของศาลชั้นต้นในคดีอาญาที่เกิดขึ้น	4.09	0.70	มาก
2. ท่านเห็นด้วยและยอมรับในคำตัดสินพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์ในคดีอาญาที่เกิดขึ้น	3.99	0.74	มาก
3. ท่านเห็นด้วยและยอมรับในคำตัดสินพิพากษาคดีของศาลฎีกาในคดีอาญาที่เกิดขึ้น	3.98	0.75	มาก
4. ท่านเห็นด้วยว่าผู้พิพากษามีความสามารถในการวินิจฉัยตัดสินปัญหาข้อกฎหมายได้อย่างถูกต้องตามตัวบทกฎหมายในการตัดสินคดี	4.11	0.73	มาก
5. ท่านเห็นด้วยว่าผู้พิพากษาได้วินิจฉัยตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงในคดีได้อย่างถูกต้อง	3.88	0.78	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การยอมรับของประชาชนที่มีต่อคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
6. ถ้าท่านเป็นคู่ความในคดีอาญา(โจทก์หรือจำเลย) เมื่อศาลชั้นต้นมีคำตัดสินให้ท่านแพ้คดี ท่านจะอุทธรณ์คำตัดสินของศาลชั้นต้นไปยังศาลอุทธรณ์ต่อ	3.97	0.79	มาก
7. ถ้าท่านเป็นคู่ความในคดีอาญา(โจทก์หรือจำเลย) เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำตัดสินให้ท่านแพ้คดี ท่านจะฎีกาคำตัดสินของศาลอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาต่อ	3.91	0.80	มาก
8. ท่านเห็นด้วยว่าในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ศาลจะต้องแน่ใจจริงๆ ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจึงจะลงโทษจำเลยได้	3.94	0.80	มาก
9. ท่านเห็นด้วยว่าถ้าศาลยังมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ศาลจะต้องยกฟ้องจำเลย	3.82	0.80	มาก
10. ท่านเห็นด้วยกับหลักปรัชญาของการดำเนินคดีอาญาที่ว่า “ยอมปล่อยคนชั่ว 10 คนดีกว่าการที่นำผู้บริสุทธิ์แม้เพียง 1 คนมาลงโทษ”	3.82	0.98	มาก
รวม	3.95	0.52	มาก

จากการวิเคราะห์ผลข้อมูลถึงการยอมรับของประชาชนที่มีต่อคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา พบว่าด้านที่ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยและยอมรับมากที่สุด คือ การวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายของศาลว่ามีความถูกต้องตามตัวบทกฎหมาย ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.73) ส่วนด้านที่เห็นด้วยและยอมรับต่ำสุดมีอยู่ 2 ด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ด้านเห็นด้วยว่าถ้าศาลยังมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ศาลจะต้องยกฟ้องจำเลย ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.80) และด้านเห็นด้วยกับหลักปรัชญาของการดำเนินคดีอาญาที่ว่า “ยอมปล่อยคนชั่ว 10 คนดีกว่าการที่นำผู้บริสุทธิ์แม้เพียง 1 คนมาลงโทษ” ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.52) ทั้งสองด้านนี้

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาข้อเท็จจริงในคดี จึงเห็นได้ว่าประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยและให้การยอมรับในการตัดสินปัญหาข้อกฎหมายของศาลมากกว่าการตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงในคดี

4. วิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการที่จะนำเอาระบบคณะลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญา

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการที่จะนำเอาระบบคณะลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญา

ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการที่จะนำเอาระบบคณะลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านทราบว่าปัญหาข้อกฎหมายในการพิจารณาคดีเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการตีความตัวบทกฎหมาย	4.00	0.77	มาก
2. ท่านทราบว่าปัญหาข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดีเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาว่าใครทำอะไรที่ไหนเมื่อไหร่อย่างไร ซึ่งต้องใช้พยานหลักฐานในการตัดสิน	3.90	0.80	มาก
3. ท่านเห็นด้วยว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่โจทก์หรือจำเลยในคดีได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาคัดสินคดีกับศาลเพื่อให้สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	3.89	0.78	มาก
4. ท่านทราบถึงระบบคณะลูกขุนในการพิจารณาคัดสินคดีที่ให้ประชาชนทั่วไปได้(เรียกว่าลูกขุน)เข้ามาทำหน้าที่ตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงในคดี	3.83	0.80	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการที่จะนำเอาระบบคณะลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
5. ท่านเคยเห็นตัวอย่างหรือรับชมจากภาพยนตร์ถึงการพิจารณาคดีโดยใช้ลูกขุนที่เป็นประชาชนทั่วไปร่วมในการตัดสินคดีที่เป็นปัญหาข้อเท็จจริง	3.80	0.90	มาก
6. ท่านทราบว่าระบบวิธีพิจารณา คดีอาญาของศาลไทย ไม่มีลูกขุนที่เป็นประชาชนทั่วไปร่วมในการตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงในคดี	3.78	0.85	มาก
7. ท่านเห็นด้วยว่าการตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงในคดีไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ทางกฎหมายแต่อย่างใด แต่เป็นเรื่องของการใช้เหตุผลสามัญสำนึกว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อในข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐาน	3.80	0.86	มาก
8. ท่านเห็นด้วยกับระบบวิธีพิจารณา คดีอาญาของไทยที่ผู้พิพากษาทำหน้าที่ตัดสินคดีทั้งปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริง	3.96	0.82	มาก
9. ท่านเห็นด้วยว่าระบบวิธีพิจารณา คดีอาญาของไทยควรให้มีลูกขุนที่เป็นประชาชนทั่วไปได้เข้ามาทำหน้าที่ตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงในคดี	3.92	0.81	มาก
10. ถ้าระบบวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทยมีการนำระบบลูกขุนมาใช้ ท่านพร้อมที่จะเข้ามาทำหน้าที่นี้	3.84	0.87	มาก
รวม	3.91	0.50	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อมูลการวิเคราะห์ด้านความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการที่จะนำเอาระบบคณะลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาของกลุ่มตัวอย่าง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทราบว่าปัญหาข้อกฎหมายในการพิจารณาคดีเป็นเรื่องที่

เกี่ยวกับการตีความตัวบทกฎหมาย ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.77) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทราบว่าระบบวิธีพิจารณาคดีอาญาของศาลไทยไม่มีลูกขุนที่เป็นประชาชนทั่วไปร่วมในการตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงในคดี ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.85)

อภิปรายผล

ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยมีข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง คือ “ผู้วิจัยเชื่อว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบคณะลูกขุน ปัญหาข้อกฎหมาย ปัญหาข้อเท็จจริง เพียงพอที่จะตอบแบบสอบถามได้” แต่ในระหว่างการเก็บข้อมูลอาจจะมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับหัวข้อคำถาม ผู้วิจัยจึงได้มีการทำความเข้าใจให้ความรู้กับทีมงานที่ช่วยเก็บข้อมูลซึ่งเป็นนักศึกษาที่ผู้วิจัยได้สอนวิชากฎหมายลักษณะพยานก่อนที่จะออกเก็บข้อมูลให้สามารถตอบข้อสงสัยและให้คำอธิบายข้อคำถามของแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างได้

ผลของการวิจัยในครั้งนี้เห็นว่าจะจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในเบื้องต้นของการที่จะนำเอาระบบลูกขุนมาใช้กับระบบวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความยอมรับต่อกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น โดยผู้วิจัยเห็นว่าการวิจัยในครั้งนี้ยังไม่สามารถทำได้ทุกมิติของประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมของสังคมไทยว่าจะมีส่วนสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคหรือไม่ต่อการที่จะนำเอาระบบลูกขุนมาใช้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ระบบลูกขุนของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา นั้นจะเป็นระบบลูกขุนแบบดั้งเดิม มีหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ส่วนผู้พิพากษาอาชีพ จะทำหน้าที่วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายและการปรับบทลงโทษ

2. ระบบลูกขุนของประเทศฝรั่งเศสและญี่ปุ่น จะประกอบไปด้วยลูกขุนที่มาจากประชาชนทั่วไปที่ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ในทางกฎหมายร่วมกับผู้พิพากษาอาชีพประกอบร่วมกันเป็นองค์คณะลูกขุน โดยลูกขุนที่มาจากประชาชนทั่วไปจะทำหน้าที่ร่วมกับผู้พิพากษาอาชีพในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง และร่วมกันกำหนดโทษ ส่วนปัญหาข้อกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้พิพากษาอาชีพจึงมีลักษณะคล้ายกับผู้พิพากษาสมทบ

3. ระบบวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทยนั้นใช้ “ระบบกล่าวหา” เป็นหลักใหญ่ในการดำเนินคดีอาญา แต่เป็นระบบกล่าวหาที่ไม่มีคณะลูกขุนในการพิจารณาคดีดังเช่นประเทศต้นแบบของระบบกล่าวหา ได้แก่ อังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งทั้งสองประเทศนั้นต่างก็มีคณะลูกขุนเข้าร่วมในการพิจารณาคดีมาตั้งแต่ในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน

4. การยอมรับของประชาชนที่มีต่อคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา พบว่าประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยและให้การยอมรับในการตัดสินปัญหาข้อกฎหมายของศาลมากกว่าการตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงในคดี

5. ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการที่จะนำเอาระบบคณะลูกขุนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญา พบว่าเมื่อพิจารณาจากประเด็นด้านเห็นด้วยว่าระบบวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทยควรให้มีลูกขุนที่เป็นประชาชนทั่วไปได้เข้ามาทำหน้าที่ตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอยู่ในระดับมาก และประเด็นถ้าระบบวิธี

พิจารณาคดีอาญาของไทยมีการนำระบบลูกขุนมาใช้ก็พร้อมที่จะเข้ามาทำหน้าที่นี้ก็อยู่ในระดับมาก

6. สรุปผลได้ว่ามีความเหมาะสมเป็นไปได้ที่จะนำเอาระบบลูกขุนมาใช้กับระบบวิธีพิจารณาความอาญาของไทย โดยนำมาใช้กับคดีอาญาที่เป็นความผิดร้ายแรงที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และเป็นคดีที่กระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของประชาชนในสังคมขณะนั้น โดยนำระบบลูกขุนดั้งเดิมของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกามาเป็นตัวแบบของระบบวิธีพิจารณาความอาญาโดยลูกขุนของไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หากจะมีการนำเอาระบบลูกขุนมาใช้กับระบบวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ก็จำเป็นจะต้องไปแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพราะการนำเอาระบบลูกขุนมาใช้เป็นการแสดงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้ามาร่วมใช้อำนาจอธิปไตยสูงสุดของรัฐทางด้านตุลาการ จึงจำเป็นต้องต้องนำไปบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วจึงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยควรเป็นหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรมที่จะต้องร่วมมือในการผลักดันนำเรื่องเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาเพื่อนำไปสู่กระบวนการขั้นตอนของการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยเพิ่มเติมเป็นมาตรา 29/1 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการใช้อำนาจ

ตุลาการแห่งรัฐในการพิจารณาและพิพากษาคดีอาญาขอบเขตแห่งสิทธิเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

2. ควรมีการเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้มีความรู้เกี่ยวกับระบบวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้ระบบลูกขุนในการดำเนินคดี เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงข้อดีข้อเสียของการใช้ระบบลูกขุน โดยควรเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่มีการเรียนการสอนในสาขาวิชานิติศาสตร์ที่จะส่งเสริมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการที่จะนำเอาระบบลูกขุนมาใช้ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยฉบับนี้ยังไม่ได้มีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือผู้ที่มีวิชาชีพทางด้านกฎหมาย เช่น ผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน ทนายความ อาจารย์ผู้สอนวิชากฎหมายในมหาวิทยาลัย เนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและระยะเวลาทำการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะในการวิจัยสำหรับผู้สนใจวิจัยเรื่องนี้ที่จะทำการวิจัยเพิ่มเติมโดยเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวก็จะทำให้งานวิจัยในประเด็นเรื่องนี้มีความครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, สำนักบริหารการทะเบียน. (2561). *ระบบสถิติทางการทะเบียน*. สืบค้นจาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php

จรัสรัตน์ ประवालัญญกร. (2551). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวีจังหวัดเลย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.

ประทีป ทองลิมา. (2523). ระบบลูกขุนสำหรับประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

มารยาท โยทองยศ. (2561). การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย. สืบค้นจาก <http://www.fsh.mi.th/kmwpcontent/uploads/2014/04/resch.Pdf>

ราชกิจจานุเบกษา. (2562, 27 มีนาคม). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2478/A/598.PDF>

ศาลฎีกา. (2556). ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่ง คำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2206/2556). สืบค้นจาก <http://deka.supremecourt.or.th/>

อุทัย อาติเวช. (2561). ประมวลสาระชุดวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพยานชั้นสูง. หน่วยที่ 2 ระบบการดำเนินคดีอาญา: ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อภิรักษ์ นักไ้. (2560, 14 ธันวาคม). ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี. สืบค้นจาก https://pol419.blogspot.com/2017/12/blog-post_14.html#more

ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ในรอบหนึ่งทศวรรษตาม
พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551: กรณีศึกษาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ
The Ability of Community Organization to Solving Area Problem, According to the
Federation of Community Organizations Act BE 2551: A Case Study of Chaiyaphum
Community Organization Council

อนุสรณ์ พัฒนาศานต์¹

Anusorn Phattanasarn¹

Corresponding author's E-mail: anusorn_phat@hotmail.com

(Received: May 15, 2020; Revised: July 17, 2020; Accepted: August 13, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ในรอบหนึ่งทศวรรษ ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551: กรณีศึกษาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาและวิเคราะห์พัฒนาการและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ ในรอบ 10 ปี ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 2) ศึกษาประเด็นปัญหาสำคัญในการผลักดันเป็นวาระนโยบายระดับชุมชนและระดับจังหวัดตลอดจนกลไกการบริหารงานของขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2561 และ 3) ศึกษาผลของการผลักดันนโยบายและแผนงานที่นำไปปฏิบัติและผลการเปลี่ยนแปลงจากนโยบายของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2561 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิมีมาก่อนปี พ.ศ. 2551 ตามสภาพปัญหาและความต้องการที่หลากหลายของพื้นที่ตำบลต่างๆ เป็นหลักประกอบไปด้วย ความต้องการสวัสดิการชุมชน ปัญหาการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่อยู่อาศัย และปัญหาที่ดินทำกิน ภายหลังการเกิดขึ้นของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 องค์กรชุมชนจดทะเบียนในรูปของสภาองค์กรชุมชนตามกฎหมายโดยมีขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานกิจกรรม และได้รับการสนับสนุนทุนดำเนินกิจกรรมจากหน่วยงานภายนอก 2) การผลักดันนโยบายระดับชุมชนและระดับจังหวัดพบว่า หน่วยงานราชการระดับจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความไม่เข้าใจบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิจึงยังไม่มีแนวทางและสถานที่ประสานงานที่แน่นอน ต่อมาสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเข้ามาช่วยเหลือให้เกิดทิศทางการพัฒนาจึงดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องได้ 3) นโยบายและผลของการเปลี่ยนแปลงจากนโยบายที่ผลักดันของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิต่อหน่วยงานระดับจังหวัดมีลักษณะการประสานงานและพึ่งพาหน่วยงานจากภายนอกคือ หน่วยงานราชการในระดับจังหวัดและสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนมีผลให้นโยบายอยู่ในกรอบของการกำหนดกิจกรรมตามแหล่งทุนกำหนดมากกว่าผลักดันปัญหาขึ้นมาจากพื้นที่โดยตรง พื้นที่ที่มีปัญหาความต้องการที่แตกต่างจากการกำหนดแนวทางของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจะไม่สามารถเสนอความต้องการให้เป็นประเด็นหลักของการผลักดันนโยบายได้

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

¹ Lecturer, Public Administration Program, Faculty of Political Science, Chaiyaphim Rajabhat University

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ คือ ไม่ควรมีการกำหนดลักษณะกิจกรรมให้สภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ ดำเนินการในพื้นที่ของตน ควรจะให้สภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิเป็นผู้กำหนดปัญหาด้วยตนเองเพื่อผลักดันเป็น นโยบายในระดับจังหวัด และหน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความใส่ใจต่อกิจกรรม ของสภาองค์กรชุมชนเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

คำสำคัญ: สภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 การผลักดันนโยบาย

Abstract

There are 3 objectives of the research entitled “The Ability of Community Organization in Solving Area Problem according to the Federation of Community Organizations Act B.E. 2551: A Case Study of Chaiyaphum Community Organization Council”: 1) to study and analyze the development and the roles of Chaiyaphum Community Organization Council in the past 10 years under the Federation of Community Organizations Act B.E. 2551, 2) to study the key issues in advocating for being the community and provincial policies as well as the mechanism of management of the community organization procession in Chaiyaphum province from 2008-2018, and 3) to study the results of the policy advocacy and the implementation of plan and the results of the policy change of Chaiyaphum Community Organization Council from 2008-2018 by using qualitative research methodology.

The results of the research were as follows. 1) Chaiyaphum Community Organization was before Federation of Community Organizations Act B.E. 2551, including community welfare, environmental resource management and solutions for area and land problems. This led to the emergence of Federation of Community Organizations Act B.E. 2551 and sign to be Chaiyaphum Community Organization Council under Chaiyaphum community organization procession. 2) In terms of the key issues in advocating for community and provincial policies, at the initial phase of the Federation of Community Organizations Act B.E. 2551, there was a variety of issues. Moreover, the government agencies and the general public did not understand the roles of Chaiyaphum Community Organization Council. As for the mechanism of administration of the community organization procession, Chaiyaphum Province did not have any guidelines and the exact location for coordination. After 2014 to the present, Community Organizations Development Institute has supervised for the development directions, so the activities can be continuously organized. 3) For the policy and the results of the changes from the policy advocacy of Chaiyaphum Community Organization Council on the provincial agencies, there were coordination with and dependence on external agencies. As a result, the policy was in the framework of activity determination rather than pushing problems directly from the area.

The recommendations from this research are as follows. The activities should not be set for Chaiyaphum Community Organization Council to proceed in its area. The external agencies should determine the problems that are from the needs of the areas in order to push into the policy at the provincial level.

Keywords: Chaiyaphum community organization, the federation of community organizations act B.E. 2551, policy advocacy

ความเป็นมาของปัญหา

การพัฒนาประเทศที่เห็นได้จากการเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ตั้งแต่ปี 2504 เรื่อยมา ส่งผลให้การพัฒนาประเทศไทยเปลี่ยนฐานการพัฒนาทางการเกษตรแบบพออยู่พอกิน มาเป็นการเกษตรเชิงพาณิชย์ และมุ่งไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ผลของการพัฒนาดังกล่าวก่อให้เกิดการพัฒนาในภาพรวมที่ต่อเนื่อง การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและการบริการในเขตเมือง ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวสามารถพัฒนาขีดความสามารถของตนอย่างรวดเร็วกระทั่งรวมตัวกันเป็นกลุ่ม สมาคม และเครือข่าย ความสามารถดังกล่าวส่งผลให้อุตสาหกรรมเจริญเติบโตและมีบทบาทที่ทวีความสำคัญ สภาพดังกล่าวทำให้ธุรกิจเอกชนมีการพัฒนาอย่างมีพลังและเป็นระบบ ขณะที่ภาคชนบทกลับอ่อนแอและตกอยู่ในสถานการณ์ที่เสียเปรียบ เกิดภาวะยากจนและล้าหลัง ความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองและชนบทขยายตัวมากขึ้น การเติบโตของเมืองไม่ได้เกื้อหนุนการพัฒนาชนบทเท่าที่ควร นอกจากนี้การพัฒนากาเมืองตามแผนการพัฒนาของรัฐยังส่งผลให้เกิดปัญหาความยากจน ตลอดจนปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น หลังวิกฤตการณ์ปี พ.ศ. 2540 การเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาต่างๆ กว้างขึ้นมาก เฉพาะครึ่งปีแรกของ พ.ศ. 2541 มีกลุ่มชาวบ้านเดินทางมาร้องเรียนหน้าทำเนียบรัฐบาลถึง 200 ครั้ง (เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2548) จะเห็นได้ว่า การเจริญเติบโตที่กระจุกอยู่ที่ภาคเมื่อนั้นกลับทำให้ภาคชนบทล้าหลังและเสื่อมโทรมด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมถึงคุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ก่อให้เกิดการลุกขึ้นทบทวน

บทบาทและความสำคัญของสิทธิและความอยู่รอดภายใต้บริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันเสียใหม่

การรวมกลุ่มของชุมชนท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและสร้างอำนาจในการต่อรองไม่ว่าจะเป็นการต่อรองเพื่อผลประโยชน์คือความอยู่รอดของเศรษฐกิจและสังคมภายในชุมชน การเรียกร้องและต่อรองการดำเนินนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชน ตลอดจนการรวมกลุ่มเพื่อสร้างกิจกรรมด้านอาชีพ และเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้านต่างๆ นับว่าได้รับการกล่าวถึงค่อนข้างมากในปัจจุบัน นอกจากนี้รัฐยังสนับสนุนและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในรูปแบบของการรวมกลุ่ม เห็นได้จากรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 ส่วนที่ 12 ว่าด้วยเรื่องของ “สิทธิชุมชน” นั้นได้ระบุไว้ในมาตรา 66 ว่าบุคคลซึ่งรวมตัวกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน และ มาตรา 67 ที่กล่าวถึงสิทธิที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีวิตอย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน

การรวมกลุ่มของชุมชนในรูปแบบต่างๆ ก็เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนตนเอง คำว่า “ชุมชน” จึงมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเห็นได้จากการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหมวดที่ว่าด้วยเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่สามารถรวมกลุ่มเป็นสมาคม กลุ่ม

สโมสร ชุมชน เพื่อประกอบกิจกรรมที่เสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน หรือแม้แต่ความพยายามขับเคลื่อนกฎหมายที่สำคัญๆ คือพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนซึ่งจะเป็นตัวกำหนดทิศทางที่สำคัญในอนาคตข้างหน้า ซึ่งขบวนการองค์กรชุมชนได้เคลื่อนไหวในการขับเคลื่อนเรื่องดังกล่าวมายาวนานกว่าสามทศวรรษ ไม่ว่าจะเป็นงานพัฒนาเกี่ยวกับออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ กลุ่มการเกษตร ธุรกิจชุมชน ไปจนกระทั่งประเด็นเกี่ยวกับการรณรงค์ต่อต้านโครงการของรัฐในอันที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมในทศวรรษที่ผ่านมา และที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต นอกจากการให้ความสำคัญไว้ในหมวดหมู่ที่บรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับ พ.ศ. 2540 พ.ศ. 2550 จนมาถึงฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2560

การผลักดันความเป็น “ชุมชน” ไปสู่รูปธรรมที่สามารถจับต้องและมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาแก้ปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนโดยการกำหนดขึ้นเป็นพระราชบัญญัติก็คือ พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ที่ทำให้ “ความเป็นองค์กรของชุมชน” ได้มีตัวตนทางกฎหมายที่เกิดการยอมรับ จากหน่วยงานราชการ และเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เสนอปัญหาและผลักดันเป็นแผนงานในทางปฏิบัติ

นอกจากนี้ ยังเป็นการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายด้านนโยบายสาธารณะเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายท้องถิ่นที่จะตอบสนองต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนเองจึงนับได้ว่าเป็นการริเริ่มผลักดันการแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อตอบ “โจทย์” ของความต้องการที่แท้จริงในชุมชนคือการให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะซึ่ง การมีส่วนร่วมในนโยบายอาจแบ่งได้เป็น 4 ระดับตามที่ Kraft and Furlong (2007) ได้แบ่งไว้คือ

1. ตัวแบบการวิจารณ์ (Commentary model) ที่ให้ประชาชนวิจารณ์นโยบายแต่ผู้กำหนดนโยบายและผู้สนับสนุนยังคงมีบทบาทครอบงำการกำหนดนโยบาย

2. ตัวแบบการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning model) ที่เป็นการให้ประชาชนเรียนรู้ข้อเสนอนโยบายและให้คำแนะนำได้

3. ตัวแบบวางแผนร่วมกัน (Joint planning model) ที่ให้ประชาชนร่วมสนทนากับผู้กำหนดนโยบายและนักวางแผนตลอดจนการทำงานร่วมกัน

4. ตัวแบบประชาธิปไตยแบบถกแถลง (Deliberative democracy) ที่ประชาชนมีบทบาทอย่างมากในการอภิปรายกันเองโดยอภิปรายกับผู้กำหนดนโยบายในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญของการตัดสินใจหรือทำให้นโยบายได้รับความชอบธรรม

เมื่อพิจารณาจากระดับของการมีส่วนร่วมในนโยบายข้างต้น ประกอบกับกระแสประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจนั้นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาตลอดจนการริเริ่มผลักดันและกำหนดแนวนโยบายหรือแผนงานระดับชุมชนให้เกิดรูปธรรมในการนำไปใช้เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนได้จะต้องสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทั้งในทางปฏิบัติการในพื้นที่และเชิงวิชาการดังที่ เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2552) วิเคราะห์และคาดการณ์แนวโน้มการศึกษาและแนวทางการปฏิบัติของนโยบายสาธารณะไว้คือ 1) ศึกษาและทำความเข้าใจประชาธิปไตยแบบถกแถลงและการวิเคราะห์นโยบายแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น 2) ให้ความสำคัญกับท้องถิ่นมากขึ้น 3) สนใจชุมชนและเกิดแนวคิดนโยบายที่อาศัยฐานชุมชนมากขึ้น 4) สนใจเรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 5) สนใจการใกล้ชิดและสันติวิธีมากขึ้น และ 6) สนใจสังคมเครือข่ายและเครือข่ายนโยบายมากขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอการเปลี่ยนแปลงเชิงศักยภาพของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิภายหลังมีพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551 ที่ประกาศใช้มาแล้ว ครบ 10 ปี หรือ 1 ทศวรรษในปี พ.ศ. 2561 ว่าส่งผลให้ชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงไปใน

ทิศทางใดบ้าง โดยเฉพาะบทบาทและการทำหน้าที่ของสภาองค์กรชุมชนในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ จากเดิมภายหลังมีพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 รวม 14 สภาองค์กรชุมชนในระยะแรกๆ คือ ปี พ.ศ. 2551 - 2553 มาเป็นจำนวน 69 สภาองค์กรชุมชน (พ.ศ. 2558) และเพิ่มจำนวนเป็นทั้งสิ้น 104 สภาองค์กรชุมชนใน 16 อำเภอเพื่อนำเสนอภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงชุมชนของจังหวัดชัยภูมิโดยกำหนดขอบเขตของระยะเวลาไว้ 10 ปี ตั้งแต่ช่วงเวลา พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2561

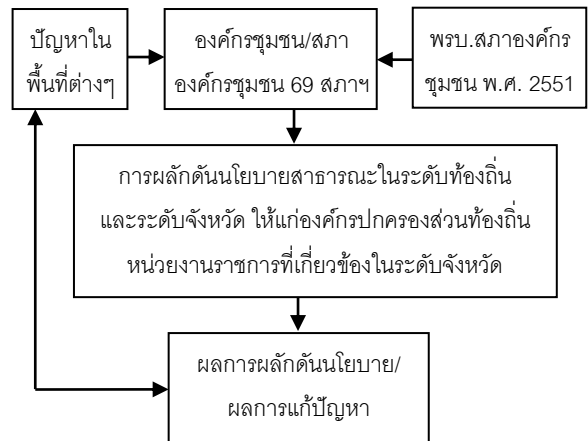
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์พัฒนาการและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ ในรอบ 10 ปี ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551
2. ศึกษาประเด็นปัญหาสำคัญในการผลักดันเป็นวาระนโยบายระดับชุมชนและระดับจังหวัดตลอดจนกลไกการบริหารงานของขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2561
3. ศึกษาผลของการผลักดันนโยบายและแผนงานที่นำไปปฏิบัติและผลการเปลี่ยนแปลงจากนโยบายของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2561

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย (Conceptual framework)

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิด 5 แนวคิด ประกอบด้วย 1) แนวคิดประชาสังคม (Civil society) 2) แนวคิดการเมืองภาคพลเมือง/ประชาธิปไตยทางตรง (Direct democracy) 3) แนวคิดประชาธิปไตยชุมชนแบบร่วมปรึกษาหารือ (Deliberative democracy) 4) แนวคิดเครือข่ายนโยบาย (Policy networks) และ 5) แนวคิดสิทธิชุมชน (Community right) เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และอธิบายการวิจัยครั้งนี้ โดยจะนำแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวทางในการนำไปใช้อธิบายงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนด

กรอบการวิจัยไว้ ซึ่งกรอบการวิจัยที่จะนำไปใช้ในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบเป็นแผนภาพไว้ดังนี้

จากแผนภาพด้านบนสามารถอธิบายได้ว่า ปัญหา และความต้องการของพื้นที่ต่างๆ นำไปสู่การรวมตัวแก้ปัญหาในลักษณะองค์กรชุมชนขึ้น พร้อมกับการเกิดพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีสิทธิด้านต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดให้ โดยจดทะเบียนองค์กรชุมชน และเชื่อมโยงกันขึ้นในรูปแบบสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ และมีลักษณะกิจกรรมที่ผ่านการร่วมปรึกษาหารือของสภาองค์กรชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมในภาคประชาชนต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะในระดับต่างๆ ในลักษณะเครือข่ายนโยบาย นำไปสู่การผลักดันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอันเป็นผลจากการผลักดันในลักษณะของแผนงานชุมชน โครงการระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการในพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้เวลาเก็บข้อมูลและทำการวิจัยรวมทั้งสิ้น 12 เดือน โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนในการทำวิจัย

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research)

รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการจากหนังสือ ตำรา เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ บทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

2. การวิจัยภาคสนาม (Field research) รวบรวม

ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ (Interview method) สัมภาษณ์เชิงลึก (Deep interview) จากการรอบที่กำหนดไว้ให้ได้คำตอบที่ตรงตามวัตถุประสงค์ จากกรรมการในสภาองค์กรชุมชนที่ทำการศึกษา และสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ (Key person) เช่น ประธานสภาองค์กรชุมชน หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 104 สภาองค์กรชุมชนใน 16 อำเภอ และตัวแทนสภาองค์กรชุมชนฯ ละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 208 คน เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เสนอภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงชุมชนของจังหวัดชัยภูมิโดยกำหนดขอบเขตของระยะเวลาไว้ 10 ปี คือ ศึกษาตั้งแต่ช่วงเวลา พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2561 โดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การสัมภาษณ์ (Interview) แบบมีโครงสร้าง และนำไปสู่การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดรอบด้าน

2. การประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ จากการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยประมวลความคิดเห็นเห็นของฝ่ายต่างๆ จากกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้เห็นความคิดเห็นที่สอดคล้อง ความเหมือน ความแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์ในแต่ละกลุ่ม แต่ละข้อที่ทำการสัมภาษณ์ และนำเสนอวิเคราะห์เรียบเรียงอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์การศึกษาทั้ง 3 ข้อดังต่อไปนี้

1. องค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิเกิดขึ้นตามสภาพปัญหาของพื้นที่แต่ยังไม่มีการจัดระเบียบจัดตั้งมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2551 มีความหลากหลายของสภาพปัญหา เช่น ปัญหาเรื่องดิน น้ำ ป่า ทรัพยากรธรรมชาติ รวมไปถึงปัญหาของที่อยู่อาศัย และรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เกิดเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดชัยภูมิที่ดำเนินกิจกรรมในลักษณะโครงการแก้ปัญหาชุมชน โดยสัมพันธ์กับหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนและกำกับดูแล โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลาดังนี้

ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2551 – 2554 หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ได้มีการยื่นจัดทะเบียนจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลต่างๆ ขึ้นในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ รวม 14 สภาองค์กรชุมชนตำบล โดยได้รับการหนุนเสริมงบประมาณดำเนินโครงการจากกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า และมีสภาพพัฒนาการเมืองกำกับดูแลกิจกรรม ลักษณะกิจกรรมเป็นไปตามการเสนอโครงการบรรเทาความเดือดร้อนสรุปได้คือ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อดูแลกันภายในชุมชน การอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งน้ำ แนวทางการจัดการที่ดินทำกินโดยชุมชน การสร้างและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ความเป็นพลเมือง ช่วงที่ 1 สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2554 เมื่อกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองยุติบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณดำเนินกิจกรรมลงส่งผลให้กิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นที่ที่หลากหลายได้ยุติลงไปด้วย

ช่วงที่ 2 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนทุนดำเนินกิจกรรมในปี พ.ศ. 2555 – 2557 ลักษณะกิจกรรมกำหนดจากบทบาท

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนที่เข้ามาทำหน้าที่กำกับดูแล สนับสนุนทุนดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบลต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิต่อกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง แนวทางการดำเนินกิจกรรมมุ่งเน้นไปที่กองทุนสวัสดิการชุมชน การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของพื้นที่จังหวัดชัยภูมิแบบมีส่วนร่วม และปฏิบัติการ กิจกรรมโครงการบ้านพอเพียงชนบทที่ขยายพื้นที่ให้ครอบคลุมยังพื้นที่ชนบทเน้นการซ่อมแซมบ้านผู้ยากไร้ที่เป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนและสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ช่วงที่ 2 นี้สิ้นสุดลงในปีที่มีการยุบเลิกสภาพัฒนาการเมืองที่สัมพันธ์กับสภาองค์กรชุมชน ในปี พ.ศ. 2557 ถือเป็นการสิ้นสุดของช่วงเวลาที่สองนี้

ช่วงที่ 3 คือช่วงเวลาของการขยายจำนวนสภาองค์กรชุมชนตำบลเต็มพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ กำหนดกรอบการทำงานมาจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ทำหน้าที่กำกับดูแลต่อเนื่องจากช่วงที่ 2 เริ่มจากปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เน้นการส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ขยายเต็มทุกพื้นที่ในจังหวัดชัยภูมิก่อให้เกิดสภาองค์กรชุมชนจำนวนทั้งสิ้น 104 สภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ จำนวนสภาองค์กรชุมชนตำบลที่เกิดขึ้นจำนวนมากแต่จำกัดกรอบการของงบประมาณตามแนวทางของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ทำให้กิจกรรม ไม้มีความหลากหลายในการตอบสนองพื้นที่ตำบลต่างๆ เท่าที่ควร

2. ประเด็นสำคัญในการผลักดันนโยบายระดับชุมชนและระดับจังหวัด พบว่า ระยะเริ่มแรกของการมีพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มีการผลักดันแนวทางการแก้ปัญหาหลากหลายประเด็นจากพื้นที่ต่างๆ เข้าสู่การเสนอเป็นแผนงานชุมชนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ แต่ไม่มีการตอบรับ เนื่องจากความไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของสภาองค์กรชุมชนทำให้

แผนงานไม่ได้รับการบรรจุเป็นแผนพัฒนาตำบล กระทั่งมีการเข้ามาหนุนเสริมของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนยกระดับศักยภาพผู้ปฏิบัติงานสภาองค์กรชุมชนตำบลต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิในการจัดทำแผนงานชุมชน การสร้างกลไกเครือข่ายภาคีระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลต่างๆ กับหน่วยงานราชการ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และทักษะในการดำเนินงานและกิจกรรมเชิงพัฒนา จึงดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องได้

3. นโยบายและผลของการเปลี่ยนแปลงจากนโยบายที่ผลักดันของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิต่อหน่วยงานระดับจังหวัด พบว่ามีลักษณะการประสานงานและพึ่งพาหน่วยงานจากภายนอกคือ หน่วยงานราชการในระดับจังหวัดและสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนส่งผลให้นโยบายต่างๆ ของสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดชัยภูมิจำกัดอยู่ในกรอบของการถูกกำหนดกิจกรรมให้ดำเนินการมากกว่าผลักดันปัญหาขึ้นมาจากพื้นที่โดยตรง พื้นที่ที่มีปัญหาความต้องการที่แตกต่างจากการกำหนดแนวทางของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจะไม่สามารถเสนอความต้องการให้เป็นประเด็นหลักของการผลักดันนโยบายในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับตำบล จนถึงระดับจังหวัดได้ ดังนั้นแม้ว่าจะมีสภาองค์กรชุมชนตำบลเกิดขึ้นอย่างมากมายหลายเท่าตัวในจังหวัดชัยภูมิรวมทั้งสิ้นถึงปัจจุบัน 104 สภาองค์กรชุมชนตำบล แต่การเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ถูกกำหนดกรอบให้ดำเนินการ นอกจากนี้การประสานงานกับหน่วยงานราชการยังเป็นในเชิงของการขอความร่วมมือที่ไม่มีลักษณะเท่าเทียมหรือกดดันได้อย่างเพียงพอ ผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงเกิดขึ้นตามกรอบที่ถูกกำหนดแนวทางไว้โดยหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ นอกจากนี้ กิจกรรมที่เป็นความต้องการของพื้นที่ที่แท้จริงก็ยังเป็นเพียงความสำคัญลำดับรองๆ ลงไป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ในรอบหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ทำหน้าที่ตามบทบาทที่กฎหมายกำหนดให้ คือ ดำเนินกิจกรรมในลักษณะ “ความร่วมมือ” กับหน่วยงานอื่นตามกรอบที่หน่วยงานสนับสนุนทุนกำหนดให้ ปัญหาที่ได้รับการแก้ไขและบรรเทาคือปัญหาที่ถูกกำหนดให้ดำเนินการจากสถาบันแหล่งทุน เช่น การแก้ปัญหาซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้ผู้ยากไร้ การเยียวยาผู้ป่วยติดเตียง การสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน ส่วนปัญหาอื่นๆ ที่นอกเหนือจากกรอบที่กำหนดไว้ แม้ว่าจะจะเป็นปัญหาและความต้องการของพื้นที่ที่แท้จริงยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น ปัญหาด้านที่ดินทำกิน ปัญหาการจัดการแหล่งน้ำ เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการวิจัยสามารถอภิปรายผลโดยได้ดังนี้

1. พัฒนาการและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – 2561 รวมเป็นระยะเวลา 10 ปี หรือ 1 ทศวรรษของการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ในระยะแรกและมีกิจกรรมพัฒนาพื้นที่ที่ตอบสนองปัญหาอย่างหลากหลาย แม้ว่าจะมีความไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดชัยภูมิ สิ่งที่น่าสนใจคือสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนไม่ได้กำหนดงบประมาณว่ามาจากไหน ส่งผลต่อการพัฒนาในระยะแรกเริ่มที่ต้องขอรับการสนับสนุนทุนในการดำเนินกิจกรรมจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองในระยะแรก ต่อมาเมื่อกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองยุติลง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทดูแลและหนุนเสริมงบประมาณแต่ก็จำกัดตามกรอบและแนวทางการดำเนินการทำให้ปัญหาหลายๆ อย่างๆ ของหลายๆ พื้นที่

ที่ไม่ตรงตามกรอบงบประมาณที่กำหนดให้ไม่สามารถแก้ไขได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ หิรัญญ์ หิรัญญพิพัฒน์ (2551) ที่ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทสภาองค์กรชุมชนกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น: ศึกษากรณีสภาองค์กรชุมชน ตำบลหนองสาง อำเภอ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่ารัฐกระจายอำนาจให้แก่ชุมชนท้องถิ่นแต่ไม่ได้กำหนดงบประมาณให้ทำให้้องค์กรชุมชนต้องแสวงหางบประมาณเอง นอกจากนี้ยังขาดหน่วยงานสนับสนุนหลักในพื้นที่ทำให้การพัฒนาไม่ครอบคลุมทุกด้าน รัฐควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารงานให้สภาองค์กรชุมชนเป็นการเฉพาะตามสมควรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น

การเข้ามามีบทบาทหนุนเสริมสภาองค์กรชุมชนตำบลต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ในช่วงที่ 2 และช่วงที่ 3 คือปี พ.ศ. 2555 มาจนถึงปัจจุบันพบว่าเร่งรัดการจดทะเบียนจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนจำนวนมาก จาก 14 สภาองค์กรชุมชนของจังหวัดชัยภูมิในระยะแรกมาเป็น 69 สภาองค์กรชุมชน และเมื่อทำการวิจัยมาถึงปี พ.ศ. 2561-2562 พบว่ามีการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่องเป็น 104 สภาองค์กรชุมชนตำบลในจังหวัดชัยภูมิ การเร่งรัดมากเกินไปในขณะที่พื้นที่ยังมีความพร้อมและความเข้าใจส่งผลให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ หิรัญญ์ หิรัญญพิพัฒน์ (2551) ชำงต้นที่พบข้อบกพร่องคล้ายกันนี้ว่า การจดทะเบียนเป็นสภาองค์กรชุมชนนั้นภาครัฐไม่ควรเร่งรัดให้ชุมชนทำการจดทะเบียนเป็นสภาองค์กรชุมชนในขณะที่ยังมีความพร้อมไม่เพียงพอและ ควรมีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคเอกชนหรือหน่วยงานอิสระอื่นนอกเหนือจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อสนับสนุนบทบาทของสภาองค์กรชุมชนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน

2. ประเด็นสำคัญในการผลักดันนโยบายระดับชุมชนและระดับจังหวัดพบว่า ระยะเริ่มแรกของการมีพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มีการผลักดันแนวทางการแก้ปัญหาหลายประเด็นจากหลายพื้นที่เสนอเป็นแผนงานชุมชนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ไม่มีการตอบรับ เนื่องจากความไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของสภาองค์กรชุมชนทำให้แผนงานไม่ได้รับการบรรจุเป็นแผนพัฒนาตำบล กระทั่งมีการเข้ามาหนุนเสริมของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนยกระดับศักยภาพผู้ปฏิบัติงานสภาองค์กรชุมชนตำบลในการจัดทำแผนงานชุมชน การสร้างกลไกเครือข่ายภาคีระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลต่างๆ กับหน่วยงานราชการ ทำให้เกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และทักษะในการดำเนินงานจึงดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องได้ ประเด็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญวัฒน์ กระทุมเขต (2556) ที่พบว่าแนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี คือการส่งเสริมสภาองค์กรชุมชนตำบลให้เป็นกลไกสนับสนุนในการกระจายอำนาจ ประสานพลังภาคีร่วม ซึ่งประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปกครองท้องที่ สภาองค์กรชุมชนตำบล กลุ่มองค์กร ชุมชน และหน่วยงานราชการ ร่วมกันสร้างกติกาข้อตกลงร่วมของชุมชน ผู้การออกเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น และผลักดันนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองให้กำหนดเป็นนโยบายสาธารณะที่ประสบผลสำเร็จมากกว่าการกำหนดมาจากหน่วยงานภายนอกซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นคล้ายกับ ปัญญวัฒน์ กระทุมเขต (2556) คือควรจะมีหน่วยงานภาคีหนุนเสริม และเสริมสร้างความเข้าใจบทบาทของสภาองค์กรชุมชน อย่างไรก็ตาม ลักษณะของความสัมพันธ์ในแนวราบเชิงการประสานงานแต่ยังขาดแนวราบในเชิงอำนาจที่สภาองค์กรชุมชนไม่มีลักษณะบังคับเหมือนองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการ ในส่วนนี้คงจะต้องหาทางออกเพื่อให้การผลักดันหรือเสนอประเด็นปัญหาได้รับความสนใจมากขึ้นต่อไป

3. นโยบายและผลของการเปลี่ยนแปลงจากนโยบายที่ผลักดันของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิต่อหน่วยงานระดับจังหวัดมีลักษณะการประสานงานและพึ่งพาหน่วยงานจากภายนอกคือ หน่วยงานราชการในระดับจังหวัดและสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนส่งผลให้นโยบายต่างๆ ของสภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดชัยภูมิจำกัดอยู่ในกรอบของการถูกกำหนดกิจกรรมให้ดำเนินการมากกว่าผลักดันปัญหาขึ้นมาจากพื้นที่โดยตรงพื้นที่ที่มีปัญหาความต้องการที่แตกต่างจากการกำหนดแนวทางของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจะไม่สามารถเสนอความต้องการให้เป็นประเด็นหลักของการผลักดันนโยบายในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับตำบล จนถึงระดับจังหวัดได้ หรือกล่าวอีกอย่างคือ การทำงานของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิมีลักษณะกึ่งราชการหรือราชการแบบกลายๆ จนเกินไป ทำให้ดำเนินการตามกรอบที่กำหนดโดยละเอียดแนวทางอื่นๆ ของพื้นที่ที่เสนอขึ้นมาแต่ไม่อยู่ในกรอบที่กำหนด ซึ่งงานวิจัยของ ณัฐธิดา อ้าวสกุล (2558) ได้ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์จากการค้นพบของเขาไว้ว่า ลักษณะความเป็นพลเมืองที่ปรากฏในสภาองค์กรชุมชนและเครือข่ายภาคประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นพลเมืองที่มุ่งรักษาสถานะแห่งตนตามกฎหมาย แต่มีแนวโน้มที่จะพัฒนา ไปสู่การเป็นพลเมืองที่คำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ ส่วนกระบวนการประชาธิปไตย ที่ปรากฏ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่สอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยแบบปรีชาหาหรือไม่มีลักษณะที่ก้าวหน้าแบบวิพากษ์เท่าที่ควร เขาเสนอว่ากระบวนการ ประชาธิปไตยในสภาองค์กรชุมชน และเครือข่ายภาคประชาชน คือ กลุ่มประชาสังคม ควรมีการจัดโครงสร้างองค์การทางสังคมแบบไม่เป็นทางการให้

มากที่สุด เพื่อให้สามารถ ระดมความร่วมมือจากสมาชิกทุกคนได้ โดยไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนต่างๆ ลักษณะผู้นำควรเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยทำหน้าที่อำนวยความสะดวกหรือส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วม ลักษณะความเป็นพลเมืองของกลุ่มประชาสังคมควรมุ่งไปสู่พลเมืองที่คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะควบคู่ไปกับ ประโยชน์ของตนเอง และสมาชิกทุกคนในกลุ่มสามารถมีส่วนร่วมได้โดยตรง และการมีส่วนร่วมควรจะเป็นการมีส่วนร่วมอย่างหลากหลายที่ไม่จำกัดกรอบหรือแนวทางของการดำเนินกิจกรรมที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ในรอบหนึ่งทศวรรษ ตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551: กรณีศึกษาสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ สรุปข้อค้นพบได้ดังนี้ 1) บทบาทของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ เกิดขึ้นจากแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน ที่ต้องการให้ชุมชนเข้มแข็งและจัดการตนเองเกิดขึ้นมาก่อนปี พ.ศ. 2551 โดยมุ่งเน้นประเด็นพัฒนาเชิงพื้นที่ที่หลากหลายเป็นหลักประกอบไปด้วย ด้านสวัสดิการชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ด้านการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย และด้านการแก้ไขปัญหาดิน เมื่อมีพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ได้จัดทะเบียนจัดตั้งตามกฎหมายกำหนดโดยมีหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภายนอกสนับสนุนกิจกรรมเชิงพื้นที่อย่างหลากหลาย และแก้ไขปัญหาให้กับพื้นที่ได้ตรงตามความต้องการ 2) ประเด็นสำคัญในการผลักดันนโยบายระดับชุมชนและระดับจังหวัดพบว่า หน่วยงานภาครัฐยังมีความไม่เข้าใจว่าสภาองค์กรชุมชนมีหน้าที่อย่างไร และกฎหมายไม่ได้กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนด้านงบประมาณ ดังนั้น กิจกรรมหรือแผนงานที่สภาองค์กรชุมชนเสนอและผลักดันเข้าสู่หน่วยงานภาครัฐและองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้รับการตอบรับน้อย แผนงานประเด็นใดที่สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะถูกนำไปแก้ไข หากไม่สอดคล้องก็จะไม่ถูกพิจารณาเข้าสู่แผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) นโยบายและผลของการเปลี่ยนแปลงจากนโยบายที่ผลักดันของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิต่อหน่วยงานระดับจังหวัดมีลักษณะการประสานงานและพึ่งพาหน่วยงานจากภายนอกคือ หน่วยงานราชการในระดับจังหวัดและสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนมีผลให้นโยบายอยู่ในกรอบของการกำหนดกิจกรรมมากกว่าผลักดันปัญหาขึ้นมาจากพื้นที่โดยตรง พื้นที่ที่มีปัญหาความต้องการที่แตกต่างจากการกำหนดแนวทางของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจะไม่สามารถเสนอความต้องการให้เป็นประเด็นหลักของการผลักดันนโยบายได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้พบว่า สภาองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ ที่เกิดขึ้นจากพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เป็นต้นมานั้น วัตถุประสงค์หรือเจตนาที่จัดให้มีสภาองค์กรชุมชนนั้นคือการสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชนโดยให้ชุมชนเข้ามาแก้ปัญหา เสนอปัญหา และจัดการตนเองได้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อสภาองค์กรชุมชนและขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดชัยภูมิ ควรนำเอาปัญหาจากพื้นที่ที่แท้จริงมากำหนดเป็นกรอบการทำงาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ที่หลากหลาย มากกว่าการระบุปัญหาจากหน่วยงานที่กำหนดกรอบให้แคบเพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการในแบบฉบับของตนโดยละเลยความต้องการที่แท้จริง ชุมชนควรกำหนดเองไม่ควรให้ใครมากำหนด

2. ข้อเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญกับสภาองค์กรชุมชนและขบวนการองค์กรชุมชน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมแต่ละครั้ง เพราะปัญหาของท้องถิ่นและการกำหนดแผนงานของท้องถิ่นต้องสัมพันธ์และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน

3. ข้อเสนอต่อสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เห็นควรที่จะไม่กำหนดกรอบของกิจกรรม เพราะปัญหาของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างตามสภาพและบริบทของปัญหา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนควรให้ชุมชนกำหนดปัญหาและความต้องการขึ้นมา และสถาบันควรเป็นพี่เลี้ยงด้านอื่นๆ แทนการกำหนดและกำกับกรอบกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

ณัฐวุฒิ อ่าวสกุล. (2558). *กระบวนการประชาธิปไตยในสภาองค์กรชุมชนและเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ภาคกลาง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

ปัญญาวัฒน์ กระทุมเขต. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี: กรณีศึกษาการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนตำบล* (ภาคนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2552). นโยบายสาธารณะเชิงวิพากษ์. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 49(1), 41 – 66.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2548). *การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์

หิรัญญ์ หิรัญพิพัฒน์. (2551). *บทบาทสภาองค์กรชุมชนกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น: ศึกษากรณีสภาองค์กรชุมชน ตำบลหนองทราย จังหวัดกาญจนบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

Kraft, M. E., & Furlong, S.R. (2007). *Public policy: Politics, analysis, and alternatives* (2nd ed.). Washington, D.C.: CQ Press.

ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ ในจังหวัดเลย

The Impact of the Patronage System on Performing the Civil Servant's Duties in Loei Province

ธีรวัฒน์ วงศ์วรณู¹

Teerawat Wongwarunyoo¹

Corresponding author's E-mail: teerawat.won@lru.ac.th¹

(Received: June 10, 2020; Revised: July 31, 2020; Accepted: September 11, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาถึงระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการในจังหวัดเลย 2) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในจังหวัดเลย 3) เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในจังหวัดเลย เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 34 คน ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการแต่ละกระทรวงที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเลย

ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีอยู่ของระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการมีอยู่จริงเห็นได้จากการใช้ระบบอุปถัมภ์ในการรับคนเข้าทำงาน การให้สิ่งของมีค่าเพื่อแลกกับการเข้าถึงหรือได้เปรียบจากกระบวนการคัดเลือกคนเข้าทำงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นธรรม ในส่วนของประเภทหรือรูปแบบของระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในหน่วยงานราชการสามารถจำแนกประเภทได้ 2 ประเภท ดังต่อไปนี้ (1) ประเภทหรือรูปแบบอุปถัมภ์ที่ใช้ความสัมพันธ์ (2) ประเภทหรือรูปแบบอุปถัมภ์ที่ใช้เงินหรือสิ่งของมีค่าในการเจรจาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ และในส่วนของพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้ถูกอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการสามารถจำแนกได้ 2 ประเภท ดังนี้ (1) พฤติกรรมหรือความสัมพันธ์ที่เป็นทางการ (2) พฤติกรรมหรือความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ 2) ระบบอุปถัมภ์ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะ คำสั่งปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสาร ปริมาณของงานลักษณะความยากง่าย ประสิทธิภาพในการทำงาน ความอิจฉาริษยา ความขัดแย้งในหน่วยงาน ในส่วนของระบบอุปถัมภ์ส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานสามารถจำแนกได้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้ (1) การวัดผลประเมินผลที่ไม่เป็นธรรม (2) ส่งผลต่อการเลื่อนตำแหน่ง (3) ส่งผลต่อการเลื่อนขั้นเงินเดือน (4) การมอบหมายภาระงาน (5) การเสียสิทธิบางประการ และในส่วนของระบบอุปถัมภ์ก่อให้เกิดกลุ่มอำนาจหรือกลุ่มผลประโยชน์ภายในหน่วยงานสามารถจำแนกได้ 5 กลุ่มดังต่อไปนี้ (1) กลุ่มอำนาจที่เป็นเครือญาติ (2) กลุ่มอำนาจที่เป็นเพื่อน (3) กลุ่มอำนาจที่เกิดจากความสนิทสนม (4) การรวมตัวกันของผู้มีวัตถุประสงค์เดียวกัน (5) กลุ่มที่สามารถแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันได้ 3) แนวทางในการใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานราชการสามารถจำแนกได้ 6 ประการ ดังต่อไปนี้ (1) เพื่อแก้ไขสถานการณ์ในการทำงาน (2) ประโยชน์ในการประสานงาน (3) การสนับสนุนในการทำงานในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ (4) การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ (5) ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในลักษณะพี่น้อง (6) บรรยากาศในการทำงาน

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹ Lecturer, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University

คำสำคัญ: ระบบอุปถัมภ์ การปฏิบัติหน้าที่ ข้าราชการ

Abstract

The research aims to study 1) the patronage system in government agencies in Loei Province 2) the impact of the patronage system on performing the civil servants' duties in Loei Province 3) how to use the patronage system to benefit on performing duties of civil servant in Loei province. This study is a qualitative research by collecting data from a total of 34 participants with semi-structured interview, including civil servants in each ministry who performs duties in the province zone.

It was found that 1) The patronage system in the government agencies truly exist which can be seen from the recruitment process, and offering valuable things to exchange with their own advantages to be the chosen one, and the unfair performance evaluation. In term of pattern of patronage systems which occurred in government agencies are divided into two types (1) patronage type of using relationships, (2) The type of patronage using money or valuable things in negotiations and exchange benefits. In part of the behavior and relationship between patrons and sponsored people in government agencies can be classified in two categories: (1) formal behavior or relationship, (2) informal behavior and relationship. 2) Patronage system effects on the ability of performing the duty, operation order, communication, workload and difficulty, working efficiency, jealousy, organization conflict. In the patronage system effects on career path which can be categorized as follows; (1) Unfair assessment measurements (2) effect on their promotions (3) salary promotion (4) task assignments (5) fail to exercise their own rights. The patronage system, powerful groups can be classified in 5 groups as follows; (1) relative groups (2) companion groups (3) caring and loving group (4) groups of mutual purposes (5) group for exchanging benefits. 3) Guidelines for using patronage systems to benefit government agencies can be classified into six term as follows: (1) to resolve some situational problems, (2) to benefit on collaboration, (3) to support on working informally, (4) informal assistance, (5) good relationship between friendly colleagues, (6) working environment.

Keywords: patronage system, duties, civil servants

ความเป็นมาของปัญหา

ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยนั้นมีมาตั้งแต่อดีต โดยโครงสร้างความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่มีพระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะผู้อุปถัมภ์สูงสุด เพราะพระองค์มีอำนาจเต็มในการปกครองและบริหารประเทศ โดยพระองค์จะคอยดูแลคุ้มครองเจ้าขุนมูลนายไพร่และทาสลงมาตามลำดับ

นอกจากการคุ้มครองดูแลไพร่ในสังกัดของตนแล้วเจ้าขุนมูลนายยังมีหน้าที่นำไพร่ที่อยู่ภายในการดูแลของตนเข้าสู่สงครามตามพระราชบัญชาของพระมหากษัตริย์ โดยหน้าที่นี้เป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะถ้าเจ้าขุนมูลนายสามารถนำไพร่เข้าสู่สงครามได้มากก็มีโอกาสที่จะชนะสงครามมากตามด้วย (ถวัลย์นันทน์ ธนัทพิพัฒน์กุล, 2550)

ระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนสองกลุ่มที่เอื้อประโยชน์ให้แก่กันและกัน โดยมีฐานะทางสังคมต่างกัน โดยคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าจะใช้อิทธิพลและสิ่งที่ตนมีอยู่คุ้มครองให้ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าซึ่งตอบแทนด้วยการให้ความจงรักภักดีเป็นแบบช่วยเหลือตอบแทนซึ่งรวมทั้งการอุทิศตนรับใช้ผู้อุปถัมภ์ ระบบอุปถัมภ์ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของระบบที่เป็นทางการของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากเป็นเสมือนเงาวิสัยหรือไม้เลื้อยที่ร้อยรัดพันรอบต้นที่กิ่งก้านของระบบที่เป็นทางการ หรือระบบอุปถัมภ์คือการวิเคราะห์วิสัยบุคคลที่มีอำนาจไม่เท่ากันแต่ผูกพันกัน ด้วยการมีผลประโยชน์ร่วมและความเป็นเพื่อนจะจัดการอย่างไรกับความสัมพันธ์นั้นเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่มุ่งหมาย ส่วนในทางรัฐศาสตร์นั้นระบบอุปถัมภ์ (Patronage) หมายถึงวิธีการหรือ ช่องทางที่นักการเมืองของพรรคหนึ่งพรรคใด ใช้ในการจัดสรรงานหรือตำแหน่งของรัฐหรือสิ่งอื่นใดให้แก่ผู้อื่นเพื่อแลกกับคะแนนเสียงในการเลือกตั้งระบบอุปถัมภ์เป็นการตอบสนองของรัฐบาลต่อกลุ่ม ผลประโยชน์ การศึกษา ระบบอุปถัมภ์ก็คือการวิเคราะห์วิสัยว่าผู้นำพรรคการเมืองพยายามที่จะใช้สถาบันของรัฐ (Public institutions) และทรัพยากรของส่วนรวม (Public resources) เพื่อตอบสนองความประสงค์ของตนเองตลอดจนการใช้สิทธิพิเศษหรือสิ่งอื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียง (สุมิตร เรืองสวัสดิ์, 2552) ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยถูกพัฒนามาจากวัฒนธรรม สังคมไทยเป็นสังคมที่อยู่ในลักษณะแบบพี่แบบน้อง แบบเครือญาติ ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน แบ่งปันซึ่งกันและกัน ถ้าได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเครือญาติเดียวกันหรือพวกพ้องเดียวกันยิ่งจะทำให้ความสัมพันธ์นี้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ซึ่งวัฒนธรรมความรักใคร่ปรองดองในกลุ่มของตนเองนี้มีมาอย่างช้านาน เริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัย ได้เกิดระบบเจ้าขุนมูลนายทำให้มีการเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง จะเห็นได้ว่าเมื่อ

ผู้ปกครองครองมีอำนาจก็มักจะให้คนที่ไว้ใจซึ่งก็คือเครือญาติหรือพวกพ้องขึ้นมาดำรงตำแหน่งที่สำคัญๆ ก่อนผู้ที่มีความรู้ความสามารถเสมอ ซึ่งวัฒนธรรมการสืบต่ออำนาจเหล่านี้ก็ถูกสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น จากสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยา จากสมัยอยุธยาถึงสมัยธนบุรี จากสมัยธนบุรีถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ด้วยการสืบต่ออำนาจโดยความสนิทชิดเชื้อเลยเกิดเป็นที่มาของระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์นั้นเป็นสิ่งที่นำไปสู่ความสำเร็จโดยอาศัยรูปแบบความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์ ระหว่างเครือญาติ เพื่อน คนรู้จัก ผู้มีพระคุณ และรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนายกับลูกน้อง และมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากระบบอุปถัมภ์ที่สร้างปัญหาให้กับสังคมไทยอย่างมาก เช่น ทำลายกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของสังคม ทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ ทำลายความเสมอภาค สร้างระบบอิทธิพลเกิดการคอร์รัปชัน และทำลายความสามัคคี เนื่องมาจากระบบอุปถัมภ์จะใช้ผลประโยชน์ที่ตนเองและพวกพ้อง (กริธา ศิริเดชรัตนกุล, 2558)

หลักในการบริหารราชการแผ่นดิน แบ่งออกเป็น 3 หลัก คือ 1) หลักรวมอำนาจ ก่อให้เกิดการบริหารราชการส่วนกลาง 2) หลักแบ่งอำนาจ ก่อให้เกิดการบริหารราชการส่วนภูมิภาค 3) หลักกระจายอำนาจ ก่อให้เกิดการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่ตั้งประจำเพื่อบริการประชาชนในจังหวัดเลย ถือกำเนิดเกิดขึ้นจากหลักที่ได้กล่าวมา จังหวัดเลยซึ่งถือได้ว่าเป็นจังหวัดแห่งการท่องเที่ยวเพราะมีสถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมากทำให้จังหวัดเลยมีหน่วยงานราชการจากหลายกระทรวงตั้งอยู่เพื่อปฏิบัติหน้าที่บริการแก่ประชาชน ประกอบไปด้วยหน่วยงานราชการจากกระทรวงทั้งสิ้น 17 กระทรวง (สำนักงานจังหวัดเลย, 2561) คือ 1) สำนักงานรัฐมนตรี 2) กระทรวงมหาดไทย 3) กระทรวงกลาโหม 4) กระทรวงการคลัง 5) กระทรวง

การท่องเที่ยวและกีฬา 6) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 7) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 8) กระทรวงคมนาคม 9) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 10) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 11) กระทรวงพาณิชย์ 12) กระทรวงยุติธรรม 13) กระทรวงแรงงาน 14) กระทรวงวัฒนธรรม 15) กระทรวงศึกษาธิการ 16) กระทรวงสาธารณสุข 17) กระทรวงอุตสาหกรรม

ข้าราชการถือได้ว่าเป็นตัวจักรสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะเอาสารจากฝ่ายบริหารไปเผยแพร่กระจายให้กับประชาชนได้รับทราบ ข้าราชการเป็นผู้ที่นำนโยบายที่ถูกกำหนดโดยฝ่ายบริหารหรือผู้นำประเทศไปปฏิบัติให้เกิดผล ประชาชนจะได้รับผลประโยชน์จากนโยบายมากน้อยเพียงใดส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ หรืออาจจะพูดในเชิงนโยบายคือ การที่นโยบายที่ถูกกำหนดโดยฝ่ายการเมืองจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ส่วนสำคัญคือการนำนโยบายไปปฏิบัติของข้าราชการ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานของข้าราชการถือเป็นตัวการที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการทุกวันนี้ถึงแม้จะมีกฎระเบียบที่ใช้ในการปฏิบัติงานไว้ชัดเจนอยู่แล้วก็ตาม แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าระบบอุปถัมภ์การเล่นพรรคเล่นพวกยังมีให้เห็นอยู่ในทุกหน่วยงาน ซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานที่ได้รับมอบหมาย

ผลของระบบอุปถัมภ์ได้สร้างความเสียหายแก่การบริหารราชการแผ่นดินเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการใช้ความสัมพันธ์เครือญาติหรือคนสนิทเพื่อรับเข้าทำงาน การให้หรือยอมรับสิ่งของเพื่อเอื้อประโยชน์ให้อีกฝ่ายได้รับผลประโยชน์ การประเมิณผลการปฏิบัติงานและการมอบหมายงานที่ไม่เป็นธรรม การให้สิ่งของเพื่อให้ตนเองไม่ต้องถูกลงโทษและอื่นๆ อีกมากมาย สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการคนอื่นๆ ที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ ข้าราชการอาจรู้สึก

ได้ถึงความเป็นธรรมที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของงานที่ตนปฏิบัติอยู่และจะไม่มีความสุขต่อการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานเนื่องจากรู้สึกถึงความไม่เท่าเทียมและความไม่เสมอภาคในหน่วยงาน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาผลของระบบอุปถัมภ์จะส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในจังหวัดเลยหรือไม่อย่างไร การที่ระบบอุปถัมภ์ได้เข้าไปอยู่ในหน่วยงานของภาครัฐ การคงอยู่ของระบบอุปถัมภ์นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไรและลักษณะความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์เป็นเช่นใด ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากระบบอุปถัมภ์ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในลักษณะใดบ้าง และเพื่อเป็นการหาแนวทางในการนำระบบอุปถัมภ์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในจังหวัดเลยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการในจังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในจังหวัดเลย
3. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในจังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในจังหวัดเลยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยอาศัยข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาดังต่อไปนี้ 1) การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิจัย เอกสาร ตำราหนังสือต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับระบบอุปถัมภ์ จากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ เช่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏเลย สำนักวิทยบริการของมหาวิทยาลัยต่างๆ ห้องสมุดและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง 2) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการทุกกระทรวงที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเลย เพื่อศึกษาถึงการมีอยู่และเกิดขึ้นของระบบอุปถัมภ์ วิธีการสร้างระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงาน และศึกษาถึงแนวทางเพื่อใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในจังหวัดเลย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักของการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักของการวิจัย (Key Informants) ข้าราชการที่ประจำในเขตพื้นที่จังหวัดเลย หน่วยงานราชการที่สังกัดกระทรวงที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเลยมีทั้งหมด 17 กระทรวง (สำนักงานจังหวัดเลย, 2561) โดยทำการสุ่มข้าราชการแต่ละกระทรวงที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเลย กระทรวงละ 17 คน รวมทั้งสิ้น 34 คน โดยทำการสุ่มแบบไม่เจาะจงเพื่อความหลากหลายของประชากรตัวอย่างเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เครื่องมือและอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นลักษณะข้อคำถามปลายเปิด โดยได้มีการกำหนดแนวคำถามไว้อย่างกว้างๆ โดยได้นำวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากำหนดเป็นข้อคำถาม

การสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมในการตอบคำถามของผู้ถูกสัมภาษณ์ว่ามีลักษณะอาการเป็นเช่นใด และเครื่องบันทึกเสียง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทางสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์และสาขารัฐศาสตร์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 3 ท่าน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเอาข้อมูลที่ประมวลผลแล้วจากเอกสาร และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ แล้วนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาอธิบายเพื่อเชื่อมโยงสัมพันธ์กับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในจังหวัดเลยและตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

1. ระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการในจังหวัดเลย

1.1 การมีอยู่ของระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการ ระบบอุปถัมภ์แฝงอยู่ในระบบบริหารราชการมาอย่างช้านาน โดยมีลักษณะของการคงอยู่หรือเกิดขึ้นของระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการที่แตกต่างกันไป โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้ 1) การใช้ระบบอุปถัมภ์ในการรับคนเข้าทำงาน อาจอยู่ในลักษณะการให้สิ่งของแลกเปลี่ยนหรือเป็นบุคคลที่รู้จักกันมาก่อนเช่นคนในเครือญาติ เป็นต้น 2) การให้สิ่งของมีค่าเพื่อแลกกับการเข้าถึงหรือได้เปรียบจากกระบวนการคัดเลือกคนเข้าทำงาน อาจเป็นเงินหรือสิ่งของมีค่าในลักษณะอื่นๆ 3) การช่วยเหลือคำขุคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษหรือเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์บางอย่าง อาจอยู่ในลักษณะการช่วยเหลือบุคคลที่อุปถัมภ์ให้สามารถเลื่อนตำแหน่งงานให้มีความก้าวหน้าเร็วกว่าบุคคลอื่น 4) การประเมินผลการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นธรรม คนใกล้ชิดที่ถูกอุปถัมภ์มักจะได้รับการประเมินผลการทำงานที่ดีกว่าคนที่ไม่ได้ถูกอุปถัมภ์

1.2 ประเภทหรือรูปแบบของระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในหน่วยงานราชการ สามารถจำแนกประเภทได้ดังต่อไปนี้ 1) ประเภทหรือรูปแบบอุปถัมภ์ที่ใช้ความสัมพันธ์ (1) การประจบเจ้านาย อาจอยู่ในลักษณะ

ของการดูแลใกล้ชิดผู้อุปถัมภ์ทั้งในเวลางานและนอกเวลางาน (2) รูปแบบเครือญาติ อาจเกิดการรวมกลุ่มของกลุ่มคนที่ เป็นเครือญาติเดียวกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์กร (3) รูปแบบคนสนิทหรือเพื่อนสนิทเป็นการรวมกลุ่มของบุคลากรที่มีความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัว ความสัมพันธ์นี้อาจเกิดก่อนเข้ารับราชการหรือเป็น ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายหลังก็ได้ (4) การใช้อิทธิพลของผู้มีอำนาจในการฝากเข้าทำงาน ผู้ที่มีอิทธิพลอาจเป็นบุคคลที่มีอำนาจในการตัดสินใจที่อยู่ในหน่วยงาน หรืออาจเป็นผู้ที่มีอิทธิพลภายนอกเช่นข้าราชการผู้ใหญ่ ในหน่วยงานอื่น หรือนักการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น (5) การใช้ความชอบส่วนตัวในการให้ประโยชน์กับผู้อื่น เป็นการเอื้อประโยชน์บางอย่างให้กับผู้ถูกอุปถัมภ์ถึงแม้ผู้ถูกอุปถัมภ์ไม่ได้เรียกร้องหรือต้องการก็ตาม 2) ประเภทหรือรูปแบบอุปถัมภ์ที่ใช้เงินหรือสิ่งของมีค่าในการเจรจาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ (1) การใช้เงินเข้าทำงาน การติดสินบนให้กับผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจในกระบวนการคัดเลือกบุคลากร (2) การใช้เงินในการเลื่อนตำแหน่ง การให้เงินเพื่อเป็นการตอบแทนให้กับผู้ที่ประเมิณผลการทำงาน

1.3 พฤติกรรมหรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้ถูกอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการ สามารถจำแนกได้ดังนี้ 1) พฤติกรรมหรือความสัมพันธ์ที่เป็นทางการ การใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองในการช่วยเหลือผู้ที่ตนอุปถัมภ์อยู่ ช่วยโดยวิธีที่เป็นคำสั่งในลักษณะที่เป็นทางการ การมอบหมายงานรวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงาน ส่วนผู้ที่ถูกอุปถัมภ์จะแสดงพฤติกรรมลักษณะคอยช่วยเหลือและทำตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายจากผู้อุปถัมภ์ 2) พฤติกรรมหรือความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ ผู้อุปถัมภ์และผู้ถูกอุปถัมภ์จะมีความสัมพันธ์ที่สนิทสนมกัน สังเกตได้จากการพูดคุยที่ใช้ภาษาถิ่นเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่มากกว่า

ปกติ รวมถึงการพบเจอกันอยู่เป็นประจำทั้งที่ทำงานและสถานที่นอกราชการ

2. ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในจังหวัดเลย

2.1 ระบบอุปถัมภ์ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานราชการสามารถจำแนกๆ ได้ดังต่อไปนี้ 1) คำสั่งปฏิบัติงานที่ไม่ถูกต้องตามระบบราชการ อาจอยู่ในลักษณะสั่งการด้วยวาจาเพื่อให้กระทำ บางอย่างนอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ 2) การติดต่อสื่อสาร ผู้บังคับบัญชาอาจมีความใกล้ชิดกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพิเศษในการติดต่อสื่อสารทำให้สามารถทำงานได้อย่างรวดเร็ว แต่กับกลุ่มหนึ่งการติดต่อสื่อสารเป็นไปตามระเบียบราชการทำให้เกิดการล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่เมื่อเปรียบเทียบกับอีกกลุ่มหนึ่ง 3) ปริมาณของงานที่เพิ่มขึ้นหรืองานที่มีลักษณะยากง่ายขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดกับผู้บังคับบัญชา 4) การทำงานร่วมกับบุคคลที่มาจากระบบอุปถัมภ์จะทำให้เกิดการขาดประสิทธิภาพในการทำงาน เนื่องจากบุคคลที่มาจากระบบอุปถัมภ์อาจไม่มีคุณภาพในการปฏิบัติงานที่เพียงพอ จึงทำให้การติดต่อประสานงานหรือการทำงานร่วมกันเป็นไปด้วยความยากลำบาก 5) เกิดความอิจฉาริษยาในที่ทำงาน กลุ่มคนที่ไม่ได้อยู่ในระบบอุปถัมภ์จะมีความรู้สึกน้อยใจที่ไม่ได้รับความเมตตาความเอาใจใส่เหมือนกับกลุ่มบุคคลที่ถูกอุปถัมภ์ ซึ่งจะทำให้เกิดการแบ่งฝ่ายในหน่วยงานและจะนำไปสู่ความขัดแย้งภายในหน่วยงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน 6) เกิดความขัดแย้งในหน่วยงานระหว่างกลุ่มที่ได้ผลประโยชน์และกลุ่มที่เสียผลประโยชน์

2.2 ระบบอุปถัมภ์ส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้ 1) การวัดผลประเมินผลที่ไม่เป็นธรรม พบว่าผู้ที่อยู่ในระบบอุปถัมภ์มักจะมี ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้เร็วกว่าผู้ที่ไม่อยู่ในระบบอุปถัมภ์ 2) ส่งผลต่อการเลื่อนตำแหน่ง

พบว่าผู้ที่อยู่ในระบบอุปถัมภ์มักจะถูกพิจารณาให้เลื่อนตำแหน่งก่อนบุคคลอื่นเสมอ 3) ส่งผลต่อการเลื่อนขึ้นเงินเดือนพบว่าผู้ที่อยู่ในระบบอุปถัมภ์มักจะถูกพิจารณาขึ้นเงินเดือนที่สูงกว่าคนอื่นที่ทำงานในลักษณะใกล้เคียงกัน 4) การมอบหมายภาระงานพบว่าผู้ที่อยู่ในระบบอุปถัมภ์มักจะได้รับมอบหมายงานที่มีลักษณะความสำคัญและโดดเด่นอยู่เสมอ 5) การเสียสิทธิบางประการ เช่นการไม่ถูกพิจารณาให้เข้ารับการอบรมอันจะเป็นประโยชน์ในหน้าที่การงานของผู้นั้น

2.3 ระบบอุปถัมภ์ก่อให้เกิดกลุ่มอำนาจหรือกลุ่มผลประโยชน์ภายในหน่วยงานสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้ 1) กลุ่มอำนาจที่เป็นเครือข่าย กลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันซึ่งมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์แบบเครือญาติ 2) กลุ่มอำนาจที่เป็นเพื่อนฝูง กลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันซึ่งมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์แบบเพื่อน อาจเป็นเพื่อนที่รู้จักกันมาก่อนเข้าทำงาน หรือมีความสนิทสนมกันเป็นเพื่อนกันหลังเข้าทำงานแล้ว 3) กลุ่มอำนาจที่เกิดจากความสนใจ กลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันซึ่งมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์แบบความชอบส่วนตัว ซึ่งกลุ่มอำนาจนี้จะมีสมาชิกไม่มากนัก 4) การรวมตัวกันของผู้มีวัตถุประสงค์เดียวกัน กลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันซึ่งมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์แบบเฉพาะกิจซึ่งการรวมกลุ่มในลักษณะนี้จะไม่คงทนถาวร 5) กลุ่มที่สามารถแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันได้ กลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันซึ่งมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์แบบชั่วคราวจะทำการรวมกลุ่มกันเมื่อมีผลประโยชน์เท่านั้น และกลุ่มก็จะหายไปเมื่อหมดผลประโยชน์

3. แนวทางการใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานราชการ

แนวทางการใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานราชการสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อแก้ไขสถานการณ์ในการทำงาน

ซึ่งบางเหตุการณ์ไม่สามารถหาทางออกได้โดยรูปแบบที่เป็นทางการ 2) ประโยชน์ในการประสานงาน การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวอาจช่วยให้การประสานงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและราบรื่น 3) การสนับสนุนในการทำงานในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ อาจอยู่ในลักษณะการสอนงาน หรือช่วยทำงานให้กับอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อความเร็วในการทำงานในองค์กร 4) การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ หรืออาจจะอยู่ในลักษณะของการช่วยเหลือพึ่งพิงกัน โดยการช่วยเหลือที่ว่านี้ไม่เกี่ยวข้องกับงาน 5) ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในลักษณะพี่น้อง อาจอยู่ในลักษณะการเลี้ยงข้าว การแลกเปลี่ยนสิ่งของซึ่งกันและกันในวันสำคัญต่างๆ 6) บรรยากาศในการทำงาน ในระบบอุปถัมภ์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นอย่างมากซึ่งจะส่งผลดีต่อบรรยากาศในภาพรวมของการทำงาน

อภิปรายผล

1. ระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการจังหวัดเลย การมีอยู่ของระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการพบว่าระบบอุปถัมภ์ยังมีอยู่ในหน่วยงานราชการเห็นได้จากการช่วยเหลือบุคคลอื่นให้ได้ผลประโยชน์หรือได้เปรียบในการสอบแข่งขันเข้าทำงาน รวมไปถึงการใช้ความสัมพันธ์ในลักษณะส่วนตัวที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมเพื่อประโยชน์ให้กันและกัน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีมาอย่างยาวนานในระบบบริหารราชการไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวความคิดของ สมชาติ เสงี่ยมศักดิ์ (2554) ในสังคมไทยไม่สามารถขจัดระบบอุปถัมภ์ออกจากสังคมไทยได้ การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจพบว่าในข้าราชการตำรวจมีระบบอุปถัมภ์มีการฝากฝังข้าราชการตำรวจที่ตนใกล้ชิดให้ได้รับการแต่งตั้งเลื่อนขั้นถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่มีมาตลอดเวลาถือเป็นเรื่องปกติในสังคมไทย ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนญาติพี่น้องมีบทบาทมากในสังคม

ซึ่งการช่วยเหลือการอุปถัมภ์คำจุนเป็นผลพลอยได้จากความสัมพันธ์ด้านต่างๆ เหล่านี้ และกลุ่มตัวอย่างยังมีความเห็นว่าการแต่งตั้งโยกย้ายมีระบบอุปถัมภ์มากกว่า 80% เพราะผู้มีโอกาสเจริญก้าวหน้าในชีวิตรับราชการล้วนแต่มาจากการอุปถัมภ์ ส่วนคนที่ทำงานโดยไม่มีพรรคพวกให้การอุปถัมภ์ก็เป็นสังขรณ์คือไม่มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ราชการ

ประเภทหรือรูปแบบของระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในหน่วยงานราชการพบว่า มีอยู่สองประเภท ประเภทที่หนึ่งได้แก่รูปแบบอุปถัมภ์ที่ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวการประจบเจ้านายเอาอกเอาใจดูแลใกล้ชิดเจ้านายเป็นพิเศษแบบเครือญาติและเพื่อนสนิทเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือรูปแบบความชอบส่วนตัวที่อุปถัมภ์หรือให้ประโยชน์แก่ผู้ใดผู้หนึ่งตามที่ตนต้องการ ประเภทที่สองรูปแบบที่ใช้สิ่งของมีค่าในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์การใช้เงินเพื่อให้ตนเองได้เปรียบหรือไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการแข่งขันหรือการให้สิ่งของมีค่าแลกเปลี่ยนในการเลื่อนตำแหน่งเพื่อให้ได้ตำแหน่งงานที่สูงขึ้นสอดคล้องกับแนวความคิดของ กริธา ศิริเดชรัตนกุล (2558) ได้กำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมไทยที่มีลักษณะแบบ “ผู้อุปถัมภ์ ผู้รับอุปถัมภ์” เป็น 3 รูปแบบคือ 1) ระบบอุปถัมภ์ที่มีในเครือญาติ ระบบเครือข่ายทางสังคมที่เกิดจากความสัมพันธ์กันด้วยการสืบสกุลหรือการโยงใยทางสายโลหิต หรือการแต่งงานและการรวมครอบครัวหรือแม้กระทั่งการรับเด็กเข้ามาเป็นบุตรบุญธรรม 2) ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นระหว่างมิตรสหายความเป็นเพื่อนในสังคมไทยปรากฏออกมาได้หลายรูปแบบเช่นเพื่อนเล่น เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนร่วมชั้น เพื่อนร่วมสถาบันการศึกษา และเพื่อนตาย เป็นต้น 3) ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในเชิงการทดแทนบุญคุณการรู้จักตอบแทนคุณเป็นคุณธรรมที่สำคัญที่มีอยู่ประจำโลกที่ดีทั้งหลายปฏิบัติเป็นแบบอย่างมาโดยตลอด เป็นคุณธรรมที่ส่งเสริมให้คนในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขร่มเย็นมีความรัก

สามัคคีต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันพร้อมกันนี้ยังเป็นคุณธรรมที่ประกาศศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วยบุคคลผู้มีความกตัญญูจึงถือว่าเป็นคนดีเป็นคนมีศักดิ์ศรีเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญในสังคมทั่วไป

พฤติกรรมหรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้ถูกอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการพบว่า มีอยู่สองลักษณะ ลักษณะที่หนึ่งพฤติกรรมความสัมพันธ์ที่เป็นทางการโดยการใช้ตำแหน่งอำนาจของตนเองที่เป็นอยู่หรือมีอยู่เอื้อประโยชน์ให้กับคนบางคนให้ได้รับผลประโยชน์ ลักษณะที่สองพฤติกรรมความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นโดยที่ไม่ได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนเองให้อีกฝ่ายได้ประโยชน์ แต่จะมีความสนิทไปมาหาสู่ซึ่งกันและกันบ่อยครั้ง สอดคล้องกับแนวความคิดของวิศรุต อามatomyลลศิริ (2558) ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองกับประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดนั้นได้อธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองกับประชาชนในบทบาทของการเป็นผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ตลอดจนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ระหว่างนักการเมืองกับประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งแบ่งประเด็นได้ดังนี้

1) ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อันเกิดจากปัญหาของประชาชนที่ขอรับความช่วยเหลือจากนักการเมืองมีประเด็นสำคัญดังนี้ (1) วิธีการติดต่อขอรับความช่วยเหลือของประชาชนนั้นมีอยู่ 2 วิธี คือ (1) การขอความช่วยเหลือผ่านหัวหน้าคณะ (2) การขอความช่วยเหลือจากนักการเมืองโดยตรง (2) การให้ความช่วยเหลือประชาชนของนักการเมืองโดยผ่านความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จะถูกกระทำผ่านในหลายรูปแบบคือการช่วยเหลือในคดีความต่างๆ การจัดสรรงบประมาณต่างๆ ลงมายังพื้นที่ที่ร้องขอการช่วยเหลือในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานการสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ถนน ระบบน้ำประปาหรือไฟฟ้า การให้งบประมาณสนับสนุนตามที่ผู้นำชุมชนร้องขอเพื่อใช้ในการจัดงานประเพณีต่างๆ ของ

ชุมชนรวมทั้งการฝากบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนต่าง ๆ

2. ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในจังหวัดเลย ระบบอุปถัมภ์ส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของราชการพบว่า ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะของงานที่ได้รับมอบหมายไม่เป็นตามระเบียบข้อบังคับรวมถึงความยากง่ายของงานที่ได้รับมอบหมาย การทำงานร่วมกับบุคคลที่อยู่ในระบบอุปถัมภ์จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานเพราะเจอปัญหาเรื่องความสัมพันธ์และความรู้ความสามารถในการทำงานและยังส่งผลต่อการติดต่อประสานงานในหน่วยงาน สอดคล้องกับแนวความคิดของ ชัยน วิพรหมชัย (2550) ได้ศึกษาผลกระทบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้บริหารท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้บริหารท้องถิ่นในมิติต่างๆ ทางสังคม การเมืองวัฒนธรรม ธรรมเนียมประเพณี โดยเฉพาะการผลักดันงบประมาณโครงการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อความเป็นอยู่ของประชาชนและเกิดผลประโยชน์ทางการเมืองต่อทั้งสองฝ่าย เป็นลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน ทั้งนี้ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เกิดจากพื้นฐานความเชื่อดั้งเดิมของสังคมไทย

ระบบอุปถัมภ์ส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน พบว่าระบบอุปถัมภ์ส่งผลต่อการทำให้ฝั่งใดฝั่งหนึ่งได้ผลประโยชน์และเสียผลประโยชน์ โดยผู้ที่อยู่กับระบบอุปถัมภ์มักจะมี ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบอุปถัมภ์ทั้งในเรื่องของการวัดผลประเมินผลการทำงาน การให้คุณให้โทษ การปรับขึ้นเงินเดือนเลื่อนตำแหน่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาคภูมิ มุสิก (2554) ได้ศึกษาระบบอุปถัมภ์ในการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจจากการศึกษา พบว่า

การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจในภาพรวมนั้น มีการใช้ระบบอุปถัมภ์มากกว่าระบบคุณธรรมจริง โดยเฉพาะข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร จากข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการแต่งตั้งโยกย้ายและเป็นผู้อุปถัมภ์ข้าราชการตำรวจคือ “นักการเมือง” โดยข้าราชการตำรวจจะเป็นผู้เสนอตัวเข้าไปรับใช้นักการเมืองให้เป็นผู้อุปถัมภ์ตนเอง ส่วนอีกช่องทางหนึ่งคือการเข้าหาข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของข้าราชการตำรวจจะเป็นการเสนอผลประโยชน์ต่างตอบแทนให้ นอกจากนั้นยังมีกลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่ได้คอยอาศัยขวยโอกาสเป็นตัวเชื่อมในการวิ่งเต้นหาเส้นสายให้ในฤดูกาลที่มีการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจอีกด้วยด้วยเรื่องปัญหาในการบริหารงานภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ถูกแทรกแซงจากฝ่ายอื่นๆ จนขาดความอิสระถือเป็นปัญหานักอีกประการหนึ่ง

ระบบอุปถัมภ์ก่อให้เกิดกลุ่มอำนาจหรือกลุ่มผลประโยชน์ภายในหน่วยงานราชการพบว่า กลุ่มอำนาจที่เกิดจากระบบอุปถัมภ์มีอยู่หลายลักษณะ เช่น การรวมกลุ่มของคนที่มีรู้จักกันมาก่อนอาจเกิดจากเครือญาติเดียวกัน เพื่อนสนิท การรวมกลุ่มคนเหล่านี้ก่อให้เกิดการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันและมีความสนิทสนมกันมากเป็นพิเศษระหว่างที่อยู่ในหน่วยงาน และจะคอยผลักดันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิธา เขียวถาวร (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น: ศึกษากรณีเทศบาลนครลำปางจากการวิจัยพบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับนักการเมืองท้องถิ่นในประเด็นการเข้าสู่อำนาจของนักการเมืองท้องถิ่นและการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะการให้เงินทุนเพื่อใช้จ่ายใช้เป็นฐานเสียงสนับสนุนการเลือกตั้งและให้คำปรึกษาการดำเนินการของท้องถิ่น ลักษณะของความสัมพันธ์อุปถัมภ์ระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่

มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นกรณีเทศบาลนครลำปาง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาของนักการเมืองท้องถิ่น เพราะทำให้เกิดความเสี่ยงในการซื้อเสียงและใช้เงินในการหาเสียงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแต่ไม่เกิดผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้เข้าไปแทรกแซงโดยตรง

3. แนวทางในการใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานราชการ พบว่าระบบอุปถัมภ์ยังก่อให้เกิดประโยชน์บางอย่างในการประสานงานในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งจะได้ผลสัมฤทธิ์ของงานที่รวดเร็ว สว่างบรรยากาศในการทำงานให้มีความรู้สึกผ่อนคลาย อยู่กันแบบพี่น้อง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ สุมิตร เรื่องสวัสดิ์ (2552) การสืบทอดของรูปแบบของการตอบแทนกัน ช่วยสร้างและทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์แนบแน่นขึ้น โดยเฉพาะช่วยสร้างความไว้วางใจและรักใคร่ระหว่างคู่สัมพันธ์ทั้งสอง เมื่อผู้รับอุปถัมภ์ต้องการใครสักคนที่จะใกล้เคียงระหว่างตนและผู้มีอำนาจคนอื่นก็ต้องรู้ว่าพึ่งพาอาศัยผู้อุปถัมภ์ของเขา ผู้อุปถัมภ์รู้เช่นเดียวกันว่าคนของเขาจะช่วยเหลือเขาในเรื่องที่เขาต้องการเมื่อยามจำเป็น ยิ่งไปกว่านั้นความคาดหวังต่อกันและกันของคู่สัมพันธ์จะได้รับการสนับสนุนจากค่านิยมและพิธีกรรมประเพณีของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการผลการวิจัยนำไปใช้

1. หน่วยงานของภาครัฐควรใช้ระบบอุปถัมภ์เฉพาะการติดต่อประสานงาน แต่ไม่ควรใช้ระบบอุปถัมภ์ในการวัดผลของการทำงาน เพราะจะเกิดการวัดผลประเมินผลที่ไม่เป็นธรรม การวัดผลประเมินผลการทำงานควรใช้ระบบคุณธรรมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

2. หน่วยงานของภาครัฐควรใช้ระบบอุปถัมภ์ในแนวทางที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายในองค์กรในเรื่องของการติดต่อประสานงาน เพราะระบบอุปถัมภ์จะเกิดความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ ทำให้การติดต่อประสานงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3. หน่วยงานของภาครัฐควรจัดให้มีกิจกรรมเพื่อเพิ่มความสัมพันธ์ของบุคลากรให้มีความสนิทสนมให้มากยิ่งขึ้น เพราะการอยู่ร่วมกันแบบพี่น้องจะทำให้บรรยากาศในการทำงานเป็นกันเองและราบรื่น

4. ผลการวิจัยเป็นการศึกษาถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการ ซึ่งมีอยู่จริงอยู่ในหลากหลายลักษณะ ระบบอุปถัมภ์ยังส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงานการดำเนินงานให้ได้ผลสัมฤทธิ์ ส่งผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพในการประเมินผลวัดผลการทำงาน ระบบอุปถัมภ์อยู่ในหน่วยงานราชการเกิดจากการรวมกลุ่มซึ่งอาจเกิดจากเครือญาติเพื่อนสนิทหรือคนที่มีความคิดเหมือนกันที่อยู่ในองค์กร แต่ระบบอุปถัมภ์ยังก่อให้เกิดผลดีในหน่วยงานราชการในเรื่องของการติดต่อสื่อสารการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในลักษณะครอบครัวมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กันและกันอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อศึกษาถึงระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการในจังหวัดเลยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบราชการในหน่วยงานราชการให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเห็นว่าการทำวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะมีการศึกษาเก็บข้อมูลที่มีความเฉพาะเจาะจงในตำแหน่งให้มากยิ่งขึ้น โดยทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลทั้งผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานผู้บริหารระดับกลางในหน่วยงาน และตัวข้าราชการในตำแหน่งปฏิบัติการ เพื่อที่จะได้ทราบถึงมุมมองต่างๆ ของระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการและสามารถอธิบาย

ระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการถึงลักษณะของระบบอุปถัมภ์ ข้อดีข้อเสีย รวมถึงการนำระบบอุปถัมภ์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานเอกชน เพื่อทำการอธิบายเปรียบเทียบระหว่างระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานราชการกับระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานเอกชนถึงความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

กรีทา ศิริเดชรัตนกุล. (2558). ระบบอุปถัมภ์กับกระบวนการสรรหาพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วน ตำบลแห่งหนึ่งในจังหวัดร้อยเอ็ด (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ขยัน วิพรหมชัย. (2550). ผลกระทบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับผู้บริหารท้องถิ่น (การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ณัฐนันท์ ธนทิพย์พัฒนกุล. (2550). การศึกษาเชิงวิเคราะห์ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยผ่านทฤษฎีจริยศาสตร์ของอิมมานูเอิล คานต์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ภาคภูมิ มุสิกกา. (2554). ระบบอุปถัมภ์ในการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจ (การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

วิศรุต อามาตย์มุลตรี. (2558). ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ศิธา เขียวถาวร. (2552). ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่น ศึกษากรณีเทศบาลนครลำปาง (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สมชาติ เสงี่ยมศักดิ์. (2554). ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย: ศึกษากรณีการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

สำนักงานจังหวัดเลย. (2561). ทำเนียบส่วนราชการจังหวัดเลย. เลย: บกจ.รุ่งแสงธุรกิจการพิมพ์.

สุมิตร เรืองสวัสดิ์. (2552). ระบบอุปถัมภ์กับการเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตเทศบาลท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี (การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

การออกแบบลวดลายกราฟิกถุงผ้า บ้านหिनสอ อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย

The Graphic Pattern Design Fabric Bag Ban Hinsao Phu Rua District, Loei Province

มนต์ธิรา พิลาสูตา^{1*} ปรานปรียา พุกทอง¹ กิตติพงษ์ ชินพันธ์¹ อิศริยาภรณ์ ชัยกุลหลา² ชัยทวี บุญผา²

ธีระพงษ์ พิทักษ์ศฤงคาร² ศรัณยพัชร จิตพิไล²

Monthira Pilasuta^{1*} Pranpreeya Pookthong¹ Kittipong Chinnapan¹ Itsariyaphon Chaikulap²

Chaitawee Bubpha² Teerapong Pitaksaringkarn² Saranyaphach Jitpilai²

Corresponding author's E-mail: Itsariyaphon.lru@hotmail.com

(Received: June 29, 2020; Revised: August 31, 2020; Accepted: September 25, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้าบ้านหिनสอ อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย 2) ศึกษาความพึงพอใจต่อการออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้าบ้านหिनสอ อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนบ้านหिनสอ อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ชาวบ้านบ้านหिनสอ ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐในชุมชน ผู้ประกอบการ สื่อและผู้นำชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมจำนวนทั้งสิ้น 100 คน ผลการวิจัยพบว่า ลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้าบ้านหिनสอ สามารถออกแบบได้เป็น 3 แบบ ได้แก่ 1) ลายลูกสน 2) ลายสตรอเบอรี่และ 3) ลายการเกษตร และผลประเมินความพึงพอใจต่อการออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้า บ้านหिनสอ อำเภอกู่เรือ จังหวัดเลย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.56) รองลงมาคือ ด้านความสวยงาม ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.48) และด้านประโยชน์ใช้สอย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การออกแบบ ลวดลายกราฟิก ถุงผ้า บ้านหिनสอ

Abstract

The objective of this research was as follows: 1) to design graphic pattern fabric bag Ban Hinsao Phu Rua District, Loei Province and 2) to study the satisfaction of the design of the design of the design of the fabric bag of Ban Hinsao Phu Ruea District, Loei Province. This is a participatory action research. The research area is community Ban Hinsao Phu Ruea District. The population and target audience include the villagers Ban Hinsao, government agencies in community, trader, information, and community leaders and tourists number of 100. The results suggested the graphic pattern fabric bag Ban Hinsao can be designed 3 style: 1) pattern lookson 2) pattern strawberry, and 3) pattern farming. The results satisfaction to the Design Graphic Pattern Fabric Bag Ban Hinsao Phu Rua District, Loei Province it is very high. ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.48) When considering the list, the most average number of deals were found product ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.56) The second is the beauty ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.48) and utility aspects. ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.59)

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดิจิทัลอาร์ต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดิจิทัลอาร์ต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹ Candidate, Bachelor of Fine and Applied Arts (Digital Art), Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University

² Lecturers, Fine and Applied Arts (Digital Art) Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University

Keywords: design, graphic pattern, fabric bag, Ban Hinsao

ความเป็นมาของปัญหา

การรณรงค์การใช้ถุงพลาสติกเพราะการย่อยสลายที่ใช้เวลายาวนานส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจุดประสงค์ของการผลิตถุงผ้าขึ้นมานั้นเป็นเพราะมีการพัฒนาของเทคโนโลยี อุตสาหกรรมต่างๆ และมีการเจริญเติบโตในด้านอื่น อีกมากมาย ซึ่งการพัฒนาในหลายด้านนั้นทำให้มีแต่ความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตของมนุษย์ในแต่ละวันจนบางครั้งมนุษย์ก็มีความสะดวกสบายจนเกินไป และอาจจะหลงลืมว่าการที่เราใช้ความสะดวกสบาย เหล่านี้ไปแต่ละวัน โดยที่ไม่เคยมองเห็นถึงผลกระทบที่จะตามมา หรือแม้แต่จะคิดได้ว่า ความเจริญ หรือความสะดวกสบายเหล่านั้นจะส่งผลกระทบต่ออะไรให้กับมนุษย์และโลกบ้าง ซึ่งผลกระทบที่จะตามมานั้นก็เป็นผลกระทบที่มนุษย์จะได้รับโดยตรงเลยทีเดียว โดยเฉพาะความเจริญที่นำพาผลกระทบที่หนักหน่วงมาสู่มนุษย์นั้นก็คือ ผลกระทบที่เกิดมาจากธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ อาจจะไม่สามารถหยุดยั้งได้เลย แต่สิ่งที่มนุษย์ทำได้และควรที่จะเริ่มก่อนที่ธรรมชาติจะนำพาภัยพิบัติ ที่น่ากลัวไปกว่านั้นนั่นก็คือ เริ่มจากการรู้จักกับธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมและเรียนรู้วิถีที่จะอยู่ร่วมกัน จากผลการวิจัยของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2561) แสดงให้เห็นว่าขยะพลาสติกที่เกิดขึ้นจากผู้บริโภคส่วนมากมาจากบรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มโดยเฉพาะแก้วเครื่องดื่มพลาสติก ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรไทยที่อ้างอิงรายงานของ Euromonitor International ระบุว่าปัจจุบันธุรกิจร้านกาแฟเป็นที่ได้รับความสนใจจากผู้ประกอบการจำนวนมาก ซึ่งธุรกิจร้านกาแฟในประเทศไทยช่วง พ.ศ.2558-2560 มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องเฉลี่ยร้อยละ 5-6 ต่อปี เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดมลภาวะที่เสื่อมถอยของโลก ดังนั้นเราจึงควรเห็นความสำคัญต่อการลดโลกร้อน

การออกแบบลวดลายกราฟิก เป็นการนำข้อมูลที่เข้าใจยากหรือข้อมูลที่เป็นรูปจำนวนมากมานำเสนอในหลายรูปแบบอย่างสร้างสรรค์ให้สามารถเล่าเรื่องได้ด้วยตัวเอง มีองค์ประกอบน่าสนใจที่เป็นการวาดหรือเป็นรูปภาพ ซึ่งจะต้องรวบรวมข้อมูลให้เพียงพอแล้วนำมาสรุปวิเคราะห์เรียบเรียงแสดงออกมาเป็นภาพจึงจะดึงดูดความสนใจได้ดีช่วยลดเวลาในการตีความกราฟิกที่ใช้อาจเป็นรูปภาพ การเขียน การวาด จัดทำให้มีความสวยงามน่าสนใจเข้าใจง่ายสามารถจดจำได้นานทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การสื่อสารผ่านภาพและข้อความในรูปแบบลวดลายกราฟิกช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่า อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยสร้างความพึงพอใจกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โดยเน้นที่ความพึงพอใจเมื่อใช้สื่อประกอบการเพื่อให้เกิดความเข้าใจในลวดลายกราฟิกนั้นได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสมด้วยภาพและข้อความที่ตอบสนองพฤติกรรมการเรียนรู้ของชุมชนส่วนใหญ่ที่เรียนรู้ได้ดีจากการสื่อสารผ่านการมองเห็นรวมทั้งสื่อที่มองเห็นได้ก็จัดเป็นส่วนประกอบสำคัญของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพด้วย

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การออกแบบลวดลายกราฟิกถุงผ้า เพื่อให้เป็นแนวทางการสร้างสรรค์และได้แรงบันดาลใจและการเลือกใช้ถุงผ้าลดโลกร้อน สำหรับเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำเอาข้อมูลงานวิจัยไปใช้ต่อยอดให้ชุมชนบ้านหินสอ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้าบ้านหินสอ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการออกแบบ
ลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้าบ้านหินสอ อำเภอภูเรือ
จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี
ส่วนร่วมพื้นที่วิจัยได้แก่ ชุมชนบ้านหินสอ ซึ่งเป็นพื้นที่
วิจัยหลัก ประชากรและกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย
กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านหินสอ ตลอดจน
หน่วยงานภาครัฐในชุมชนผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว
จำนวนทั้งสิ้น 100 คน ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive
sampling) ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน
ปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 5 คน หน่วยงานภาครัฐ จำนวน
5 คน ชาวบ้าน จำนวน 50 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน
30 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการกำหนดพื้นที่
การรวบรวมเอกสารและข้อมูลเบื้องต้น ด้วยการทบทวน
วรรณกรรมและทำการศึกษาจากเอกสาร ทบทวน
แนวคิด ทฤษฎี เพื่อทราบถึงตัวแปรใช้เครื่องมือ
สัมภาษณ์ สทนากลุ่ม เดินสำรวจ การสังเกตการ
สอบถาม และแนวคิดการมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูล
ตลอดจนปฏิบัติการออกแบบลวดลายกราฟิกถุงผ้าโดย
ใช้แนวคิดและหลักการออกแบบ ใช้หลักการวิจัยของ
ตามหลักการของบุญชม ศรีสะอาด (2543) เพื่อการ
วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive
statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (Standard deviation) โดยการนำเสนอ
ข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและ
สรุปผลการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการออกแบบลวดลายกราฟิก สำหรับถุงผ้าบ้านหินสอ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ออกแบบจำนวน 3
ลวดลาย ประกอบด้วย กราฟิกถุงสำหรับผ้าลายลูกสน

ลายสตรอเบอร์รี่ และลายการเกษตร โดยมีแนวคิดและ
แรงบันดาลใจ ดังนี้

1.1 กราฟิกลายลูกสน ได้แนวคิดในการ
ออกแบบจากลูกสน ที่อยู่ในพื้นที่ของหมู่บ้านหินสอ
อำเภอเมือง จังหวัดเลย ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้าน
หินสอ เนื่องจากมีพื้นที่ที่มีอากาศหนาวต้นสนเป็นต้นไม้
เมืองหนาว มีความทนทาน ทนแล้ง และมีลำต้นที่สูง
สง่า ซึ่งมีความหมาย ความสง่างาม ความกล้าหาญ ทั้ง
ยังเป็นสัญลักษณ์ของความเข้มแข็งทางจิตใจ รวมถึง
ความมีอายุยืนยาวด้วย ผู้วิจัยได้นำเอาลักษณะ
รูปร่างของลูกสนมาออกแบบเป็นลวดลายของกระเป๋า
เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านพื้นที่ในประเทศไทยปลูก
ได้เฉพาะภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ต้นสนเป็นไม้ยืนต้นที่ขึ้นตามภูเขา มาใช้ในการออกแบบ
ลวดลายกราฟิก ในการออกแบบครั้งนี้ผู้วิจัยใช้หลักการ
ออกแบบ คือ การเว้นระยะ การจัดวาง การเลือกใช้สี
และการสร้างจุดเด่นโดยเว้นระยะให้สม่ำเสมอทำให้
มองแล้วดูเป็นระเบียบโล่งสบายตา สีที่ใช้คือ สีเทาอ่อน
และสีครีม ซึ่งเป็นสีสามารถนำมาใช้ในการออกแบบพื้น
หลังสีเทาอ่อน มีพลังทำให้จิตใจสงบและมั่นคง แต่ก็
อาจทำให้รู้สึกง่วงในการตัดสินใจได้ สีเทาอ่อนเป็นสีที่
ไม่ก่อเกิดอารมณ์จึงอาจทำให้รู้สึกด้านชาไร้ชีวิตชีวา
สอดคล้องกับ (วรภรณ์ มามี, 2560) กล่าวว่า พลังงาน
ที่ดึงดูดนั้นจะต่างกันไปตามระดับความอ่อนของสี การ
มีความอบอุ่น สื่อถึงความมีศักดิ์ศรี ความสง่างาม

ภาพที่ 1 แบบร่างลายลูกสน 1 และ 2

ภาพที่ 2 แบบกราฟิกลายลูกสน 1 และ 2

ผู้วิจัยเลือกใช้สีที่ท่อนอ่อนเป็นสีกลางนำไปใช้เป็นพื้นหลัง ทำให้สีน้ำตาลของรูปร่างลูกสนโดดเด่น ซึ่งสามารถช่วยสร้างความรู้สึกผ่อนคลายและสงบเย็นให้กับจิตใจ จากนั้นเลือกใช้สีที่ท่อนอ่อนและสีครีมตัดกัน เพราะทำให้ผลงานดูมีความทันสมัยและเข้าได้กับคนทุกเพศอายุ ลวดลายลูกสนมีสีน้ำตาลให้ความรู้สึกถึงสีของเปลือกต้นสนและลูกสนทั้งสามสียังใช้สื่อถึงการสร้างจุดเด่นโดยการให้ลูกสนที่เป็นสีน้ำตาล เป็นสีที่ความเป็นมิตร ความอบอุ่น ความจริงใจ ความแข็งแรง ความซื่อสัตย์ สุขภาพ ความยั่งยืน ความทนทาน ความเรียบง่าย ความเป็นผู้ใหญ่ ความเสมอภาคสามารถเข้าได้กับทุกสีเมื่อนำมาใช้ในการออกแบบ พื้นหลังและลวดลายที่เป็นสีอ่อนกว่าช่วยให้รูปร่างของลูกสนมีความโดดเด่นขึ้น ส่วนลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้าผู้วิจัยเลือกที่จะใช้ลูกสนผลิตมาทำเป็นตัวการ์ตูนเพื่อทำให้ชิ้นงานดูมีชีวิตชีวาและดูสดใส

1.2 กราฟิกลายสตรอเบอร์รี่ ได้แนวคิดจากลูกสตรอเบอร์รี่ ที่อยู่ในพื้นที่ อำเภอภูเรือทั้งนี้บริบทพื้นที่มีสภาพอากาศเย็นและลักษณะดินพอเหมาะ ทำให้ปัจจุบันหลายพื้นที่ในภูเรือมีการเพาะปลูกสวนสตรอเบอร์รี่กันอย่างแพร่หลาย จึงได้นำเอาลักษณะพื้นผิวของลูกสตรอเบอร์รี่ออกแบบเป็นลวดลายของกระเป๋า เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านหินสอ ใช้หลักการที่ใช้ในการออกแบบคือ การเว้นระยะ การจัดวาง การเลือกใช้สีและ

การสร้างจุดเด่น โดยเว้นระยะให้สีมาเสมอเพื่อให้เกิดพื้นที่ว่าง ทำให้มองแล้วดูเป็นระเบียบ โลงสบายตา การใช้สีแดงแทนลูกสตรอเบอร์รี่จริงเป็นการกระตุ้นความรู้สึกของผู้พบเห็น

ภาพที่ 3 แบบร่างลายสตรอเบอร์รี่ 1 และ 2

ภาพที่ 4 แบบกราฟิกลายสตรอเบอร์รี่ 1 และ 2

1.3 กราฟิกลายการเกษตร ได้แนวคิดอาชีพเกษตรกรซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชนบ้านหินสอ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย โดยให้พืชผลทางการเกษตรที่คนในชุมชนเพาะปลูกเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงอาชีพเกษตรกร และผลผลิตที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน พืชผลผลิตที่นำมาใช้ในการออกแบบได้แก่ สตรอเบอร์รี่ ถั่วแมคคาเดเมีย มันสำปะหลัง และลูกสน สตรอเบอร์รี่และแมคคาเดเมียเป็นพืชที่ปลูกได้เฉพาะพื้นที่ที่มีอากาศหนาวในประเทศไทยปลูกได้เฉพาะภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต้นสนเป็นพืชที่ขึ้นตามภูเขาที่ผู้วิจัยเลือกต้นสนมาใช้ในการออกแบบเป็นเพราะใช้สื่อถึงลักษณะภูมิประเทศที่ตั้งของหมู่บ้านหินสอที่ตั้งอยู่บนภูเขา โดยเลือกลูกสนมาเป็นสัญลักษณ์เพราะเป็นสิ่งที่ผู้คนมักจะนึกถึงเมื่อพูดถึงต้นสน มันสำปะหลังเป็นพืชที่

ชาวบ้านปลูกกันมากที่สุดซึ่งพบได้ทั่วไปในทุกพื้นที่ของประเทศไทย

หลักการที่ใช้ในการออกแบบ คือ การเว้นระยะการจัดวาง การเลือกใช้สี การสร้างจุดเด่นและการใช้ลายเส้น โดยเว้นระยะให้สม่ำเสมอเพื่อให้เกิดพื้นที่ว่าง ทำให้มองแล้วดูเป็นระเบียบ โฉงสบายตา สีที่ใช้คือสีเขียวอมฟ้า สีน้ำตาล และสีดำซึ่งเป็นสีธรรมชาติ สีเขียวอมฟ้าเป็นสีที่มองดูแล้วเย็นสบายตา สามารถสื่อถึงป่าไม้ที่มีอากาศเย็นสบาย เหมือนภูมิประเทศที่ตั้งของหมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่บนภูเขาและรายล้อมด้วยป่าไม้ ทำให้ผลงานดูมีความทันสมัยและเข้าได้กับคนทุกเพศ สีน้ำตาลให้ความรู้สึกถึงดินและเปลือกไม้ที่ชุ่มชื้น ทั้งสองสียังใช้สื่อถึงการเพาะปลูกได้ด้วยเช่นกัน การสร้างจุดเด่นโดยการใช้โลโก้บ้านหินสอที่เป็นสีดำ สีดำเป็นสีที่สามารถเข้าได้กับทุกสีเมื่อนำมาใช้ในการออกแบบ พื้นหลังและลวดลายที่เป็นสีอ่อนกว่าช่วยให้ตัวโลโก้มีความโดดเด่นขึ้น ส่วนลวดลายผู้วิจัยเลือกที่จะใช้พืชผลผลิตมาทำเป็นตัวการ์ตูนเพื่อให้ชิ้นงานดูมีชีวิตชีวาและดูสดใส

ภาพที่ 5 แบบร่างลายการเกษตร 1 และ 2

ภาพที่ 6 แบบกราฟิกลายการเกษตร 1 และ 2

2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจการออกแบบลวดลายกราฟิกถุงผ้าบ้านหินสอ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจต่อการออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้า บ้านหินสอ โดยภาพรวม

ความพึงพอใจต่อการออกแบบฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านความสวยงาม	4.13	0.48	มาก	2
2. ด้านประโยชน์ใช้สอย	4.06	0.59	มาก	3
3. ด้านผลิตภัณฑ์	4.14	0.56	มาก	1
รวม	3.58	0.38	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจต่อการออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้า บ้านหินสอ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.56) รองลงมาคือ ด้านความสวยงาม ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.48) และด้านประโยชน์ใช้สอย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจต่อการออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้า บ้านหินสอ ด้านความสวยงาม

ความพึงพอใจต่อการออกแบบฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. มีความสวยงาม	4.10	0.76	มาก	4
2. มีความคิดสร้างสรรค์	4.21	0.73	มาก	2
3. สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง	3.96	0.77	มาก	6
4. มีคุณภาพที่ดี	4.19	0.70	มาก	3
5. มีความหลากหลาย	4.04	0.75	มาก	5
6. มีขนาดที่เหมาะสม	4.28	0.72	มาก	1
รวม	4.13	0.48	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจต่อการออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้า บ้านหินสอ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ต่อการออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้า บ้านหินสอ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย โดยรวมด้านความสวยงาม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ถุงผ้ามีขนาดที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.72) รองลงมาคือ ถุงผ้ามีการออกแบบโดยมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.73) และถุงผ้ามีคุณภาพที่ดี ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจต่อการออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้า บ้านหินสอ ด้านประโยชน์ใช้สอย

ความพึงพอใจต่อการออกแบบฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. มีความสวยงาม	4.10	0.76	มาก	4
2. มีความคิดสร้างสรรค์	4.21	0.73	มาก	2
3. สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง	3.96	0.77	มาก	6
4. มีคุณภาพที่ดี	4.19	0.70	มาก	3
5. มีความหลากหลาย	4.04	0.75	มาก	5
6. มีขนาดที่เหมาะสม	4.28	0.72	มาก	1
รวม	4.13	0.48	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจต่อการออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้า บ้านหินสอ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย โดยรวม ด้านประโยชน์ใช้สอย พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ถุงผ้ามีขนาดที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.72) รองลงมาคือ ถุงผ้ามีการออกแบบโดยมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.73) และถุงผ้ามีคุณภาพที่ดี ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจต่อการออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้า บ้านหินสอ ด้านผลิตภัณฑ์

ความพึงพอใจต่อการออกแบบฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. มีความสวยงาม	4.10	0.76	มาก	4
2. มีความคิดสร้างสรรค์	4.21	0.73	มาก	2
3. สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง	3.96	0.77	มาก	6
4. มีคุณภาพที่ดี	4.19	0.70	มาก	3
5. มีความหลากหลาย	4.04	0.75	มาก	5
6. มีขนาดที่เหมาะสม	4.28	0.72	มาก	1
รวม	4.13	0.48	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของชาวบ้าน บ้านหินสอ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ถุงผ้ามีขนาดที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.72) รองลงมาคือ ถุงผ้ามีการออกแบบโดยมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.73) และถุงผ้ามีคุณภาพที่ดี ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อการออกแบบลวดลายถุงผ้า

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยุค	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ
	3.97	0.96	5

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ
	3.72	0.96	6
	3.88	0.63	3
	3.81	0.88	4
	4.31	0.73	3
	4.13	0.81	1

จากตารางที่ 5 ความเหมาะสมของลวดลายถุงผ้า โดยแยกเป็น ด้านความสวยงาม ด้านอัตลักษณ์ ด้านความทันสมัย และด้านประโยชน์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีผลดังนี้

ลวดลายถุงผ้าแบบที่ 1 ด้านความสวยงาม ด้านอัตลักษณ์ ด้านความทันสมัย และด้านประโยชน์

ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.96) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 5

ลวดลายถุงผ้าแบบที่ 2 ด้านความสวยงาม ด้านอัตลักษณ์ ด้านความทันสมัย และด้านประโยชน์ ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.96) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 6

ลวดลายถุงผ้าแบบที่ 3 ด้านความสวยงาม ด้านอัตลักษณ์ ด้านความทันสมัย และด้านประโยชน์ ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.63) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 3

ลวดลายถุงผ้าแบบที่ 4 ด้านความสวยงาม ด้านอัตลักษณ์ ด้านความทันสมัย และด้านประโยชน์ ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.88) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 4

ลวดลายถุงผ้าแบบที่ 5 ด้านความสวยงาม ด้านอัตลักษณ์ ด้านความทันสมัย และด้านประโยชน์ ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.73) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 1

ลวดลายถุงผ้าแบบที่ 6 ด้านความสวยงาม ด้านอัตลักษณ์ ด้านความทันสมัย และด้านประโยชน์ ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.81) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก อยู่ในอันดับที่ 2

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาพบว่า การออกแบบลวดลายกราฟิกถุงผ้า ใช้วัสดุเป็นผ้าด้ายดิบ มีลักษณะการทอแบบแนวทแยงมุม มีความละเอียด เนื้อแน่น ซึ่งนิยมใช้ทำกระเป๋าผ้า ผ้าด้ายดิบถือเป็นวัสดุที่มาจากธรรมชาติ โดยจะใช้ ผ้ายผสมกับเส้นใยจากต้นลินิน ทอเป็นผืนผ้าด้ายดิบขึ้นมาทำให้เกิดการสัมผัสที่ละเอียดไม่ระคายเคือง ในปัจจุบันมีการผสมใยสังเคราะห์หรือโพลีเอสเตอร์ลงไปด้วย จึงทำให้ผ้าด้ายดิบในปัจจุบันมีส่วนผสมที่แตกต่างออกไปตามวัตถุประสงค์ การ

ออกแบบลวดลายกราฟิกสำหรับถุงผ้า ลักษณะของ ลวดลายจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน เช่น เหมาะสำหรับสกรีนแบบพิมพ์คอมพิวเตอร์ เป็นงาน สกรีนที่มีลวดลาย สี กราฟิกเยอะ และทำได้เฉพาะ กระเป๋าสีอ่อน เหมาะกับงานพิมพ์สกรีนบนผ้าที่ติดยาก ได้แทบทุกชนิด เช่น ผ้ากระเป๋ ผ้าใบ ผ้าร่ม ผ้าไนลอน สอดคล้องกับวารสาร มามี (2560) ในการพัฒนาครั้งนี้ แสดงให้เห็นความสำคัญถึงหลักการออกแบบที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-design) ทั้งนี้การเลือกใช้ถุงผ้า ยังสามารถนำไปเป็นบรรจุภัณฑ์ประเภทอื่นได้อีก อาทิเช่น ถุงใส่อาหาร ถุงเอกสาร โดยคำนึงถึงการเลือกวัสดุ และ โครงสร้าง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ อนุรักษ์ (2556) ได้พัฒนาบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มปุ๋ยชีวภาพเลือก วัสดุเป็นบอนด์มากที่สุด รองลงมาเป็นกล่องกระดาษ รีไซเคิล และถุงผ้าคิด เพราะการนำกลับมาใช้ใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ ต่อไปได้

2. การวิจัยครั้งนี้พบว่า ส่วนใหญ่ได้แรงบันดาลใจในการออกแบบจากสภาพบริบทของชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านธรรมชาติ และวิถีชีวิตชุมชน แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ที่ผู้วิจัยมองเห็นสภาพ และสามารถนำมาปรับใช้เข้ากับกระบวนการวิจัยได้ หากนำแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ก็จะสามารถทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีความหลากหลายน่าสนใจมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ อสิริยาภรณ์ ชัยกุลลาบ และนริช สุตสังข์ (2563) ศึกษา กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับ แสดงเส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดเลย ซึ่งในการวิจัยได้ แนวคิดและกระบวนการออกแบบหาเส้นทางท่องเที่ยว จังหวัดเลยบูรณาการกับศิลปะคอมพิวเตอร์โปรแกรม กราฟิกเพื่อถ่ายทอดผลงานการออกแบบลงบน ผลิตภัณฑ์ผ้าพันคอมุ่งเน้นให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ สำหรับสวมใส่และเป็นภาพแผนที่เส้นทางแหล่ง ท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นของที่ระลึกส่งเสริมและ

ประชาสัมพันธ์จังหวัดเลยที่มีเส้นทางดึงดูดนักท่องเที่ยว เพราะมีอุณหภูมิที่หนาวเย็น จึงได้แรงบันดาลใจ ออกแบบของที่ระลึกเป็นผ้าพันคอ

3. สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้หลักการ ออกแบบองค์ประกอบศิลป์ (ชูลูด นิ่มเสมอ, 2534) เพื่อ เป็นแนวทางในการออกแบบกราฟิกโดยการทำเป็น รูปวาดลายเส้นหรือการวาดรูปโดยไม่ลงสี ทำให้ชิ้นงาน ดูโล่งโปร่งที่มองแล้วไม่รกรุงรัง ทำให้ลวดลายของ ชิ้นงานมีความกลมกลืนและดูมีความหลากหลายของ ลายละเอียดถึงแม้จะใช้การทำซ้ำของภาพกราฟิกที่ใช้ โดยสร้างความแตกต่างด้วยการปรับเปลี่ยนมุมมองศ าของรูปและการปรับขนาดให้เกิดขนาดเล็กใหญ่ที่ แตกต่างกัน การออกแบบทางงานศิลปะดิจิทัลนั้นเป็น การพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และ ความคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นขั้นตอน รู้จักกระบวนการ คิดวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักการและเหตุผล เปรียบเสมือนการสร้างภาพในจินตนาการให้ออกมา เป็นเทคโนโลยี เช่นเดียวกับสิริชัย ดีเลิศ (2558) ศึกษา เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แล้ว พบว่า กระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มี 5 ขั้นตอน คือการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษามี กระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) ด้านความรู้และปรับพื้นฐาน 2) ทักษะและการประยุกต์ใช้ความรู้ 3) การสร้างความคิด 4) กลั่นกรองความคิด 5) สร้างอัตลักษณ์โดยความ สร้างสรรค์เป็นทั้งศาสตร์ (Science) และศิลป์ (Art)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย การออกแบบลวดลายกราฟิกถุงผ้า บ้านหินสอ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการออกแบบอยู่ในระดับมาก เพราะเห็นว่ามีขนาดที่เหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณภาพที่ดี มีความสวยงาม มีความหลากหลายและ สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง โดยถุงผ้าที่ได้รับมีความ

สวยงาม มีอัตลักษณ์ รวมถึงความทันสมัยและมีประโยชน์ ลวดลายของกราฟิกเป็นภาพแสดงถึงผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชนบ้านหินสอ แสดงให้เห็นถึงการออกแบบกราฟิกในงานวิจัยนี้ สื่อให้เห็นถึงบริบทของพื้นที่ชุมชนและกลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงรูปแบบของกราฟิกเป็นอย่างดี สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปเกี่ยวกับการออกแบบกราฟิกนั้นควรพัฒนาในมีความคิดสร้างสรรค์เชิงลึกหรือซับซ้อนมากขึ้นเพื่อเพิ่มพัฒนาการของผู้วิจัยเป็นลำดับต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรส่งเสริมการออกแบบของที่ระลึกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์ดังนั้นมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชีวิตและศึกษาภูมิปัญญา โดยเน้นอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้โดดเด่น เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดรายได้ต่อชุมชน

เอกสารอ้างอิง

ชลูด นิยมเสมอ. (2534). *องค์ประกอบของศิลปะ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พระราชประเวศ อชิโนบุญวัฒน์. (2556). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มปุ๋ยชีวภาพบ้านศรีอุทุมพร ตำบลหนองกรด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น*, 3(2), 72-81.

วรารภรณ์ มามี. (2560). การออกแบบกราฟิกสำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า: กรณีศึกษาหม้อหุงข้าวไฟฟ้า. *วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 8(2), 23-37.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561). *ธุรกิจกาแฟบริหารอย่างไรให้รุ่ง*. สืบค้นจาก <https://kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/articale/KSEAnalysis/Documents/Coffee-ShopManagement.pdf>.

สิริชัย ดีเลิศ. (2558). กระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีอัตลักษณ์เชิงสร้างสรรค์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 8(2), 1341-1360.

อิสริยาภรณ์ ชัยกุลหลาบ และนิรัช สุดสังข์. (2563). กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับแสดงเส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดเลย. *วารสารวิจัยศิลป*, 11(1), 69-86.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (Research and Development Journal, Loei Rajabhat University) เป็นวารสารที่นำเสนอผลงานบทความทางวิชาการ/บทความวิจัย/บทความวิทยานิพนธ์ที่หลากหลาย สาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการจัดทำวารสาร ซึ่งกำหนดตีพิมพ์วารสาร 4 ฉบับ/ปี (รอบ 3 เดือน) บทความทางวิชาการ/บทความวิจัย/บทความวิทยานิพนธ์ที่จะตีพิมพ์ในวารสารต้องผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และการประสานงานระหว่างผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการเท่านั้น ผู้ประสงค์ส่งผลงานบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ลงในวารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สำหรับอาจารย์และพนักงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ต้องชำระค่าธรรมเนียมเรื่องละ 1,000 บาท และบุคคลภายนอก ต้องชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์เรื่องละ 2,000 บาท โดยส่งบทความผ่านระบบออนไลน์เท่านั้น ที่เว็บไซต์ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/researchjournal-lru> โดยกองบรรณาธิการได้กำหนดเนื้อหาการส่งบทความ เพื่อให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกันดังต่อไปนี้

ส่วนประกอบของบทความ

1. บทความวิจัย/วิทยานิพนธ์

1.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.2 ชื่อและสังกัดของผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ครบทุกคนพร้อมวุฒิการศึกษาสูงสุด โดยใส่หมายเลขที่ชื่อผู้เขียนที่เป็นผู้ติดต่อพร้อมอีเมลติดต่อที่ชัดเจน

1.3 บทคัดย่อและคำสำคัญ (ภาษาไทย)

1.3.1 บทคัดย่อภาษาไทย สรุปเนื้อหาของบทความให้เข้าใจถึงที่มาของการทำวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย ผลที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ความยาวไม่เกิน 250 คำ

1.3.2 คำสำคัญภาษาไทย ไม่เกิน 4 คำ (ไม่ใช่วลี หรือ ประโยค)

1.4 บทคัดย่อและคำสำคัญ (ภาษาอังกฤษ)

1.4.1 บทคัดย่อภาษาอังกฤษ แปลจากบทคัดย่อภาษาไทย โดยให้มีขนาดและเนื้อหาเหมือนกับบทคัดย่อภาษาไทย

1.4.2 คำสำคัญภาษาอังกฤษ แปลจากคำสำคัญภาษาไทย

1.4.3 บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ต้องได้รับการตรวจทานภาษาอังกฤษจากผู้เชี่ยวชาญทางภาษาให้ถูกต้องก่อนการส่งบทความขอตีพิมพ์ในวารสาร

1.5 เนื้อเรื่อง

1.5.1 ความเป็นมาของปัญหา ให้อธิบายถึงเหตุผล และชี้ให้เห็นความสำคัญของงานวิจัยที่ทำ

1.5.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ชัดเจน โดยบอกเป็นข้อๆ ตามลำดับความสำคัญ

1.5.3 วิธีดำเนินการวิจัย ให้ระบุประเภทการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.4 ผลการวิจัย ให้แสดงผลจากการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจมีภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง หรือการสื่อในลักษณะอื่นๆ ที่ผู้อ่านดูแล้วเข้าใจ

1.5.5 อภิปรายผล อภิปรายให้ผู้อ่านเห็นความสัมพันธ์และความเป็นไปได้ของผลการศึกษา สนับสนุนหรือคัดค้านทฤษฎี เปรียบเทียบหรือตีความเพื่อเน้นความสำคัญของงานให้เข้าใจง่ายที่สุด

1.5.6 สรุปผลการวิจัย ข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยความยาวไม่เกิน 150 คำ

1.5.7 ข้อเสนอแนะ ให้แนะนำการนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และแนะนำเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

1.5.8 เอกสารอ้างอิง ให้ระบุชื่อเอกสารที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความทั้งหมด โดยเรียงลำดับตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง (คนไทย) หรือ ตัวอักษรนามสกุลผู้แต่ง (คนต่างชาติ) และการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายบทความต้องสอดคล้องกัน ดังรูปแบบที่อธิบายไว้ในข้อ 3

2. บทความทางวิชาการ

2.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.2 ชื่อและสังกัดของผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ครบทุกคนพร้อมวุฒิการศึกษาสูงสุด โดยใส่หมายเลขที่ชื่อผู้เขียนที่เป็นผู้ติดต่อพร้อมอีเมลติดต่อที่ชัดเจน

2.3 บทคัดย่อและคำสำคัญ (ภาษาไทย)

2.3.1 บทคัดย่อภาษาไทย สรุปความเป็นมาของสิ่งที่นำเสนอ และสรุปภาพรวมทั้งหมดของบทความ ความยาว 10-15 บรรทัด

2.3.2 คำสำคัญภาษาไทย ไม่เกิน 4 คำ (ไม่ใช่วลี หรือ ประโยค)

2.4 บทคัดย่อและคำสำคัญ (ภาษาอังกฤษ)

2.4.1 บทคัดย่อภาษาอังกฤษ แปลจากบทคัดย่อภาษาไทย โดยให้มีขนาดและเนื้อหาเหมือนกับบทคัดย่อภาษาไทย

2.4.2 คำสำคัญภาษาอังกฤษ แปลจากคำสำคัญภาษาไทย

2.4.3 บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ต้องได้รับการตรวจทานภาษาอังกฤษจากผู้เชี่ยวชาญทางภาษาให้ถูกต้องก่อนการส่งบทความขอตีพิมพ์ในวารสาร

2.5 เนื้อเรื่อง

2.5.1 ความนำ ควรประกอบด้วย

- 1) ความเป็นมาหรือภูมิหลังหรือความสำคัญของเรื่องที่นำเสนอ
- 2) วัตถุประสงค์ของการนำเสนอบทความที่ต้องการให้ผู้อ่านทราบเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับเรื่องหรือเนื้อหาของบทความ
- 3) ขอบเขตของเรื่องที่นำเสนอ ระบุกรอบในการอ่านโดยการเขียนขอบเขตเพื่อบอกให้ผู้อ่านทราบและเข้าใจตรงกัน

4) คำจำกัดความ ควรระบุไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านหากคำเหล่านั้นมีความหมายที่แตกต่างจากคำทั่วไป หรือคำที่ผู้อ่านอาจจะไม่เข้าใจความหมาย

2.5.2 เนื้อหา ต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2.5.3 บทสรุป ข้อสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากเนื้อหา/เนื้อเรื่อง ความยาวไม่เกิน 150 คำ

2.5.4 เอกสารอ้างอิง ให้ระบุชื่อเอกสารที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความทั้งหมด โดยเรียงลำดับตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง (คนไทย) หรือ ตัวอักษรนามสกุลผู้แต่ง (คนต่างชาติ) และการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายบทความต้องสอดคล้องกัน

ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับ

ให้พิมพ์ต้นฉบับโปรแกรม Microsoft Word ชนิดอักษร Cordia New หรือ Cordia UPC แบบ 1 คอลัมน์ สำหรับบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และแบบ 2 คอลัมน์สำหรับเนื้อหาบทความ โดยใช้ขนาดตัวอักษร 14 ปกติ จำนวนหน้า 7-12 หน้า ขนาดกระดาษ 16K 195*270 mm ห่างจากขอบกระดาษบน 1.8 ซม. ด้านล่าง 2.5 ซม. ห่างจากระยะขอบกระดาษด้านซ้ายและขวาด้านละ 1.8 ซม. การเว้นวรรคระหว่างประโยคให้เคาะเว้นวรรค 2 ครั้ง โดยมีรายละเอียดแต่ละรายการดังต่อไปนี้

1. **ชื่อเรื่อง** ขนาดตัวอักษร 17 ตัวหนา จัดไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ
2. **ชื่อผู้เขียน** ให้ใช้ขนาดตัวอักษร 14 ปกติ ไว้ขอบด้านขวาน้ำกระดาษ
3. **คำสำคัญ (Keywords)** หัวข้อหลักในตัวบทความให้ใช้ขนาดตัวอักษร 14 ตัวหนา เนื้อหาของคำสำคัญให้ใช้ขนาดตัวอักษร 15 ปกติจัดชิดขอบกระดาษด้านขวา
4. **ชื่อหัวข้อหลักและรอง** หัวข้อหลักในตัวบทความให้ใช้ขนาดตัวอักษร 15 ตัวหนา ชิดขอบด้านซ้ายของคอลัมน์และหัวข้อย่อยให้ใช้ขนาดตัวอักษร 14 ตัวหนา ชิดขอบด้านซ้ายของคอลัมน์
5. **รูปแบบและตาราง** ชื่อตารางให้จัดวางบนตารางโดยใช้ขนาดตัวอักษร 14 ตัวหนา จัดให้ชิดขอบด้านซ้ายของคอลัมน์ ส่วนคำบรรยายรูปภาพจัดไว้ให้อยู่ใต้รูปภาพ
6. **ความห่างระหว่างข้อความ** การเว้นวรรคระหว่างประโยคให้เคาะเว้นวรรค 2 ครั้ง กรณีที่ขึ้นหัวข้อใหม่ (หัวข้อหลัก) ให้กด Enter 2 ครั้ง กรณีที่ขึ้นหัวข้อใหม่ (หัวข้อย่อย) ให้กด Enter 1 ครั้ง

การอ้างอิงเอกสาร

1. การลงรายการอ้างอิงในเนื้อเรื่อง

ให้ใช้ระบบนาม-ปี ทั้งผู้แต่งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยแยกเป็น

1.1 ข้อมูลนาม-ปี **อยู่หน้าข้อความ** ชื่อผู้เขียนเป็นส่วนหนึ่งของข้อความ ใส่ปีพิมพ์ไว้ในวงเล็บ ตามรูปแบบ **ชื่อ – สกุล (ปีพิมพ์) / Surname (Date)** โดยไม่ต้องใส่เลขหน้า ยกเว้นการอ้างอิงแบบคัดลอกข้อความในเครื่องหมายอัญประกาศ (“ ”) เท่านั้น

ในกรณีที่มิมีจำนวนผู้แต่งน้อยกว่า 6 คนให้ลงชื่อทุกคน มีคำว่า และ (and หรือ & ในกรณีเป็นผู้แต่งชาวต่างประเทศ) เชื่อมคนสุดท้ายและคั่นแต่ละคนด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ส่วนในกรณีที่ผู้แต่ง 6 คนหรือมากกว่า

ให้ลงชื่อผู้แต่งคนแรก และคำว่า และคณะ (et al. ในกรณีเป็นผู้แต่งชาวต่างประเทศ) ต่อท้าย นอกจากนี้ การอ้างอิงงานเดียวกันที่มีผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หลังการอ้างอิงครั้งแรกไปแล้ว ให้ลงชื่อผู้แต่งคนแรก และคำว่า และคณะ (et al. ในกรณีเป็นผู้แต่งชาวต่างประเทศ) ต่อท้าย เช่น

ชื่อผู้แต่ง	ภาษาไทย (อ้างอิงครั้งแรก)	ภาษาไทย (อ้างอิงครั้งต่อๆ ไป ในบทความ)	ภาษาอังกฤษ	ภาษาอังกฤษ (อ้างอิงครั้งต่อๆ ไป ในบทความ)
1 คน	วันทนา ทับทิม (2552)	วันทนา ทับทิม (2552)	Brown (2009)	Brown (2009)
2 คน	วันทนา ทับทิม และอุษา งามดี (2552)	วันทนา ทับทิม และอุษา งามดี (2552)	Smith and Brown (2009)	Smith and Brown (2009)
3-5 คน	วันทนา ทับทิม, สมใจ พิมพา และ อุษา งามดี (2553)	วันทนา ทับทิม และคณะ (2553)	Smith, Bradley, and Brown (2011)	Smith et al. (2011)
≥ 6 คน	วันทนา ทับทิม และคณะ (2552)	วันทนา ทับทิม และคณะ (2552)	Smith et al. (2009)	Smith et al. (2009)
ผู้แต่งเป็นสถาบัน (มีชื่อย่อที่เป็นทางการ)	สำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ (วช., 2555)	วช. (2555)	National University of Singapore (NUS, 2015)	NUS (2015)
ผู้แต่งเป็นสถาบัน (ไม่มีชื่อย่อที่เป็นทางการ)	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (2560)	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (2560)	Loei Rajabhat University (2003)	Loei Rajabhat University (2003)

1.2 ข้อมูลนาม-ปี อยู่ท้ายข้อความ ชื่อผู้เขียนไม่ได้อยู่ในข้อความที่อ้าง ให้ชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ไว้ในวงเล็บ วางไว้ท้ายข้อความที่อ้าง เช่น

ชื่อผู้แต่ง	ภาษาไทย (อ้างอิงครั้งแรก)	ภาษาไทย (อ้างอิงครั้งต่อๆ ไป ในบทความ)	ภาษาอังกฤษ	ภาษาอังกฤษ (อ้างอิงครั้งต่อๆ ไปใน บทความ)
1 คน	(วันทนา ทับทิม, 2552)	(วันทนา ทับทิม, 2552)	(Brown, 2009)	(Brown, 2009)
2 คน	(วันทนา ทับทิม และอุษา งามดี, 2552)	(วันทนา ทับทิม และอุษา งามดี, 2552)	(Smith and Brown, 2009)	(Smith and Brown, 2009)
3-5 คน	(วันทนา ทับทิม, สมใจ พิมพา และอุษา งามดี 2553)	(วันทนา ทับทิม และคณะ, 2553)	(Smith, Bradley, & Brown, 2011)	(Smith et al., 2011)
≥ 6 คน	(วันทนา ทับทิม และคณะ, 2552)	(วันทนา ทับทิม และคณะ, 2552)	(Smith et al., 2009)	(Smith et al., 2009)
ผู้แต่งเป็นสถาบัน (มีชื่อย่อที่เป็นทางการ)	(สำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ [วช.], 2555)	(วช., 2555)	(National University of Singapore [NUS], 2015)	(NUS, 2015)
ผู้แต่งเป็นสถาบัน (ไม่มีชื่อย่อที่เป็นทางการ)	(มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2560)	(มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2560)	(Loei Rajabhat University, 2003)	(Loei Rajabhat University, 2003)

2. การอ้างอิงเอกสารทุติยภูมิ (อ้างถึงใน)

ในกรณีที่เป็นการอ้างอิงงานที่ถูกอ้างอิงอยู่ในงานเขียนอื่น และประสงค์จะอ้างอิงงานนั้นด้วย ให้ได้ข้อความเพิ่มว่า อ้างถึงใน ชื่อผู้แต่งงานเขียนแหล่งที่ 2 ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และปีพิมพ์ สำหรับภาษาอังกฤษใช้ as cited in secondary source author, year และลงรายละเอียดของเอกสารทุติยภูมิในอ้างอิงท้ายบทความ เช่น

ชียอนันต์ สมุทวณิช (อ้างถึงใน พนม คลีฉายา, 2542)

Allport's diary (as cited in Nicholson, 2003).

3. การลงรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (Reference)

ใช้การลงรายการอ้างอิงตามรูปแบบของ APA (American Psychological Association 6th edition) ระบุเฉพาะรายการที่ถูกอ้างอิงในเนื้อหาของบทความเท่านั้น โดยให้เรียงลำดับเอกสารตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง (กรณีภาษาไทย) หรือนามสกุลของผู้แต่ง (กรณีภาษาอังกฤษ) และเรียงเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ แสดงการลงรายการเพื่อเป็นตัวอย่างดังนี้

3.1 หนังสือทั่วไป (อ้างอิงทั้งเล่ม)

3.1.1 ฉบับพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (ครั้งที่พิมพ์ ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

3.1.2 ฉบับพิมพ์ มีบรรณาธิการ

ชื่อผู้แต่ง (บรรณาธิการ). (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (ครั้งที่พิมพ์ ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

3.1.3 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (ครั้งที่พิมพ์ ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). สืบค้นจาก <http://www.xxxxxxx>

ตัวอย่าง

ศักดิ์ดา ดาดวง. (2551). เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเพื่อชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
มัญชุสา วัฒนพร (บรรณาธิการ). (2542). คู่มือการจัดและตกแต่งสวนในบ้าน (พิมพ์ครั้งที่ 8, เล่ม 2). กรุงเทพฯ: บ้านและสวน.

วีระชัย ณ นคร. (2556). สารานุกรมเรื่องหญ้าแฝก (พิมพ์ครั้งที่ 7). สืบค้นจาก <http://ebook.lib.ku.ac.th/item/2/20170123>

Hogue, A. (2008). *First steps in academic writing* (2nd ed.). NY: Pearson Education.

Chen, A., & Xu, K. (Eds). (2011). *Fabulous furniture*. Hong Kong: Artpower.

Sarrazin, N. (2016). *Music and the Child*. Retrieved from <http://textbooks.opensuny.org/music-and-the-child/>

3.2 บทความหรือบทในหนังสือ

ชื่อผู้แต่งบทความหรือบท. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความหรือบท. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ), ชื่อหนังสือ (หมายเลขหน้าที่ปรากฏบทความ). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

สุปราณี แจ่มบำรุง. (2546). ปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวัน. ใน สุปราณี แจ่มบำรุง และคณะ (บรรณาธิการ), ปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย พ.ศ. 2546 (น. 21-26). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

Haybron, D.M. (2008). Philosophy and the science of subjective well-being. In M. Eid & R. J. Larsen (Eds.), *The science of subjective well-being* (pp. 17-43). New York, NY: Guilford Press.

3.3 บทความวารสาร

3.3.1 ฉบับพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, เลขของปีที่(เลขของฉบับที่), เลขหน้าที่ปรากฏบทความ.

3.3.2 ออนไลน์ (มีรหัส DOI – Digital Object Identifier)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, เลขของปีที่(เลขของฉบับที่), เลขหน้าที่ปรากฏบทความ. doi:xx.xxxx

3.3.3 ออนไลน์ (ไม่มีรหัส DOI ให้ลง URL ของวารสาร)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, เลขของปีที่(เลขของฉบับที่), เลขหน้าที่ปรากฏบทความ. สืบค้นจาก <http://www.xxxx>

ตัวอย่าง

ปิยะวิทย์ ทิพรส. (2553). การจัดการป้องกันและลดสารให้กลิ่นโคลน Geosmin ในผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 24(72), 103-119.

จรรยาลักษณ์ สิริกุลนฤมิตร, และกัญญาดา เมธารมณ. (2561). องค์ประกอบของการสื่อสารเพื่อการสร้างกระแสนิยมเพลงเกาหลีในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 41(157), 1-20. doi: 10.14456/jba.2018.5

ดิเรก หงษ์ทอง. (2558). พงศาวดารเขมรใน “นิพานวังน่า”: ความสำคัญต่อการตีความชีวิตของเจ้านายเขมรพลัดถิ่นในสยาม. *วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน*, 6(1), 203-222. สืบค้นจาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jnuks/index>

Siriwongworawat, S. (2003). Use of ICT in Thai libraries: An overview. *Program*, 37(1), 38-43.

Samorna, S. (2013). Social movements against gold mining. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 88(2013), 299-305. doi:10.1016/j.sbspro.2013.08.509

Kramanon, R., & Gray, R. (2015). Differentials in happiness among the young old, the middle old and the very old in Thailand. *Journal of Population and Social Studies [JPSS]*, 23(2), 180-192. Retrieved from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jpss/article/view/102342>

3.4 วิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ และคุณูปนิพนธ์

3.4.1 ฉบับพิมพ์

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ (วิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณูปนิพนธ์). ชื่อสถาบันที่จบ, เมืองของสถาบันที่จบ.

3.4.2 จากฐานข้อมูลที่สถาบันบอกรับ คลังข้อมูลสถาบัน ฐานข้อมูลพาณิชย์ และเว็บไซต์

ส่วนบุคคล

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ (วิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณูปนิพนธ์, ชื่อสถาบัน, เมือง, ประเทศ). สืบค้นจาก ระบุชื่อฐานข้อมูล หรือ <http://www.xxxxxx>. (หมายเลขประจำรายการ - ถ้ามี)

ตัวอย่าง

เข้มทอง ศิริแสงเลิศ. (2540). การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณูปนิพนธ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

กฤษดี ปิยะวัฒนธน. (2546). โครงสร้างเงินทุนของธุรกิจ SMEs ในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ). สืบค้นจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.

จรัส อุ่นจิรวัด. (2548). กลวิธีการถ่ายทอดทางสังคมขององค์การที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันในองค์การสำหรับพนักงานสถาบันการเงินพิเศษของรัฐ (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณูปนิพนธ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก <http://library.swu.ac.th>

Nickels, D. W. (2005). *The relationship between IT-business alignment and organizational culture: An exploratory study* (Unpublished doctoral dissertation). University of Memphis, Memphis, TN.

Li, S. (2000). *Network traffic control and bandwidth management in Internet: A differentiated services case study* (Master's thesis). Retrieved from ProQuest Dissertation and Theses database. (AAT MQ64392)

DiNicola, M.D. (2004). *Pathological Internet use among college students: The prevalence of Pathological Internet use and its correlates* (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://www.ohiolink.edu/etd>

3.5 รายงาน รายงานการวิจัย

ชื่อผู้วิจัย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ยุวลักษณ์ เวชวิทยาขลัง. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรบุคคลในธุรกิจ SMEs จังหวัดสมุทรปราการ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

Huguet, J. W., & Chamratrithong, A. (Eds.). (2011). *Thailand migration report: Migration for development in Thailand: Overview and tools for policy makers*. Retrieved from http://publications.iom.int/bookstore/free/tmr_2011.pdf

3.6 เอกสารประกอบการนำเสนอในที่ประชุม สัมมนา รายงานการประชุม

3.6.1 บทความที่เผยแพร่ในรายงานการประชุม

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปี). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณานุกรม (บรรณานุกรม), ชื่อหัวข้อกลุ่มนำเสนอ (หน้าที่ปรากฏบทความ). doi หรือ ชื่อการประชุม, เมืองที่จัดการประชุม.

3.6.2 บทความออนไลน์ของบทความที่นำเสนอในที่ประชุม

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปี, เดือน). ชื่อบทความ. บทความนำเสนอในการประชุม..., สถานที่จัดการประชุม. บทความออนไลน์สืบค้นจาก <http://www.xxxxxxx>

3.6.3 บทความ/โปสเตอร์นำเสนอในงานประชุมที่ไม่มีการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นทางการ

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปี, เดือน). ชื่อบทความ. บทความ หรือ โปสเตอร์นำเสนอในการประชุม..., สถานที่จัดการประชุม.

ตัวอย่าง

สุภักดิ์ ปัญญา, และสมชาย อารยพิทยา. (2560). การพัฒนาบนฐานข้อมูลสมุนไพรรักษาโรคหอบหืดที่บ้านในภาคเหนือตอนบน. ใน สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, รายงานการประชุมวิชาการ ประจำปี 2560 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ภาคบรรยาย (น. 592-603). การประชุมวิชาการ ประจำปี 2560 มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

Mo, L., และจิตรลดา แสงปัญญา. (2560, พฤษภาคม). ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย: ภาพสะท้อนจาก นวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508-2557. บทความนำเสนอ ณ โครงการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 5: "งานวิชาการรับใช้สังคม" ในโอกาสครบรอบ 25 ปี ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ. บทความออนไลน์สืบค้นจาก <https://hcuconf.hcu.ac.th/download/2017/hcu-conference-2017-abstract-pdf.pdf>

กุลศิริ เตียนศรี, และอชฌา พงศ์พิทักษ์ดำรง. (2557, พฤศจิกายน). *How to approach to abnormal pain in children*. บทความนำเสนอ ณ การประชุมวิชาการประจำปี 2557: สุขภาพดีสมวัย อนามัยแม่และเด็กในยุค AEC, นครราชสีมา.

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture Notes in Computer Science: Vol. 4678. Advanced Concepts for Intelligent Vision Systems* (pp. 97-108). doi: 10.1007/978-3-540-74607-2_9

Liu, S. (2005, May). *Defending against business crises with the help of intelligent agent based early warning solutions*. Paper presented at the Seventh International Conference on Enterprise Information Systems, Miami, FL. Abstract retrieved from http://www.iceis.org/iceis2005/abstracts_2005.htm

Brown, S., & Caste, V. (2004, May). *Integrated obstacle detection framework*. Paper presented at the IEEE Intelligent Vehicles Symposium, Detroit, MI.

3.7 บทความในหนังสือพิมพ์

3.7.1 ฉบับพิมพ์

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปี, วันที่ เดือนที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้าที่ปรากฏบทความ.

3.7.2 ออนไลน์

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปี, วันที่ เดือนที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์. สืบค้นจาก <http://www.xxxxxxx>

3.7.1 กรณีไม่ปรากฏชื่อผู้เขียนบทความ

ชื่อบทความ. (ปี, วันที่ เดือนที่พิมพ์). ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้าที่ปรากฏบทความ.

ชื่อบทความ. (ปี, วันที่ เดือนที่พิมพ์). ชื่อหนังสือพิมพ์. สืบค้นจาก <http://www.xxxxxxx>

ตัวอย่าง

จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2560, 16 พฤศจิกายน). มหาวิทยาลัยนวัตกรรม. *เดลินิวส์*, น. 8.

ชนัดดา ชินะโยธิน. (2561, 18 ธันวาคม). คู่กับทูตโปแลนด์ ผู้ที่เคย Backpack มาเที่ยวไทย เพราะหลงใหลวิถีชีวิต-ผู้คน และการฝึกความอดทนกับสภาพจราจร. *มติชนสุดสัปดาห์*. สืบค้นจาก https://www.matichonweekly.com/column/article_156170

รื้อฟื้น! อดีตชุมชนชุมชน ทายาทผ้าขาวม้าไทย สร้างผลิตภัณฑ์ระดับห้าดาว!. (2561, 19 ธันวาคม). *ผู้จัดการรายวัน*, น. 5.

Leesa-nguansuk, S., & Sritama, S. (2018, May 25). EU data privacy laws creating local waves. *Bangkok Post*, p. B3.

Judd, J. (2018, December 17). On International Migrants Day, a sea change for Thai fishing?. *The Nation*. Retrieved from <http://www.nationmultimedia.com/detail/opinion/30360513>

Bangkok tops Agoda's 2018 list of Asian destinations. (2018, December 11). *The Nation*. Retrieved from <http://www.nationmultimedia.com/detail/thailand/30360181>

3.3.8 เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์, วันที่ เดือน). ชื่อบทความ. สืบค้นจาก <http://www.xxxxxxx>

ตัวอย่าง

เนื่อแพร่ เล็กเฟื่องฟู, วรประภา นาควัชร, และปภัสสร แสงสุขสันต์. (2560, 2 มิถุนายน). Big Data บอกอะไรได้บ้างเกี่ยวกับตลาดแรงงานไทย. สืบค้นจาก <https://www.pier.or.th/?abridged=big-data-บอกอะไรได้บ้างเกี่ยวกับตลาดแรงงานไทย>

Koh, D. (2018, November 4). Spreading digital health initiatives in Thailand with the Khon Kaen Health project. Retrieved from <https://www.healthcareitnews.com/news/spearheading-digital-health-initiatives-thailand-khon-kaen-smart-health-project>

ใบสมัครสมาชิกวารสารวิจัยและพัฒนา

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....
ขอสมัครสมาชิกวารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย กำหนด.....ปี
โดยจัดส่งเอกสารไปที่.....
.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....
E-mail Address.....
พร้อมนี้ข้าพเจ้าได้จัดส่งค่าสมาชิกวารสารวิจัยและพัฒนา จำนวน.....บาท

☐ โอนเข้าบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เลขที่
บัญชี 981-2-85863-6 ชื่อบัญชี วารสารวิจัยและพัฒนา ม.ราชภัฏเลย พร้อมแฟกซ์สำเนาใบโอนเข้า
บัญชีมาที่ โทรสาร 042-813061, 042-811143

ลงชื่อ.....(ผู้สมัคร)

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

***อัตราค่าสมาชิก 1 ปี (4 ฉบับ) เป็นจำนวนเงิน 200 บาท**

Research and Development Journal, Loei Rajabhat University

ISSN 1905-1867

VOL 15, NO 54, October - December 2020

CONTENTS

Page

Knowledge Management for Dressmaking Business Development in Ruamjai Rak Pattana Community, Pracharumjai 66 Alley, Saikongdintai Sub-District, Klong Samwa District, Bangkok Metropolis Kittikan Kanchanakuha Chaimongkol Kositsuriyapan Sakon Taoklam Pairin Pupradub	1
Perceived of Necessary Components for Organising Triathlon Events in Thailand Kanokwan Phoaron Watsida Boonyanmethaporn	13
Confirmatory Factor Analysis Environmental Health Satisfaction of Tourists in Health Tourism Destinations in Western Thailand Chalida Trakulsoontorn Vajinee Areerob Thanatchaporn Mulikaburt Maslin Buaban	23
Increasing Efficiency of Warehouse Management: Case Study XXX Company Nathawan Samakachan Phongchayont Srisuwan Supreechaya Bunmak Napal Uttayaratana Jintana Toumjaidee	35
The Suitability of the Jury System Implementation with the Thai Criminal Procedure System: A Case Study of Mueang Sub-District, Mueang District, Loei Province Manop Pravanlunchagron	42
The Ability of Community Organization to Solving Area Problem, According to the Federation of Community Organizations Act BE 2551: A Case Study of Chaiyaphum Community Organization Council Anusorn Phattanasarn	54
The Impact of the Patronage System on Performing the Civil Servant's Duties in Loei Province Teerawat Wongwarunyo	65
The Graphic Pattern Design Fabric Bag Ban Hinsao Phu Rua District, Loei Province Monthira Pilasuta Pranpreeya Pootyhong Kittipong Chinnapan Itsariyaphon Chaikulap Chaitawee Bubpha Teerapong Pitaksaringkarn Saranyaphach Jitilai	76

Research and Development Institute

234 Loei-Chiangkan Road, T.Muang A.Muang, Loei 42000

Tel. 0-4283-5223-8 ext 41141-2, 0-4280-8000 ext 51143 Fax 0-4281-1143

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/researchjournal-lru>, E-mail: research_lru@hotmail.com